

Kandidatspeciale

Sune Gregersen

Fire former for kausalitet

En empirisk undersøgelse af *fordi*-sætninger i dansk talesprog

Vejleder: Elisabeth Engberg-Pedersen

Afleveret den: 31/07/14

Institutnavn:	Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab
Name of department:	Department of Nordic Studies and Linguistics
Forfatter(e):	Sune Gregersen
Titel og evt. undertitel:	Fire former for kausalitet – en empirisk undersøgelse af <i>fordi</i> -sætninger i dansk talesprog
Title / Subtitle:	Four types of causality / An empirical study of <i>fordi</i> -clauses in spoken Danish
Emnebeskrivelse:	En empirisk undersøgelse af <i>fordi</i> -sætninger i moderne dansk til belysning af forskellige teorier om årsagssætningers semantiske relation til oversætningen.
Vejleder:	Elisabeth Engberg-Pedersen
Afleveret den:	31. juli 2014
Antal tegn:	149.728

English abstract

This thesis is an empirical study of causal clauses headed by the conjunction *fordi* ‘because’ in spoken Danish. Such clauses may have either of two word order patterns, here termed verb-second (V2) and verb-third (V3), and they may serve a number of different semantic functions. The study examines the frequency of these word order patterns in *fordi* clauses in Danish and the possibility of a correspondence between the word order of the *fordi* clause and its semantic relation to the matrix clause. The data are five transcripts of debates in the national parliament of Denmark.

After a brief introduction to the subject matter, I move on to discuss a number of theories about causal clauses, in particular the ones put forward by Sweetser (1990) and Hengeveld (1996), and conclude that it is possible to distinguish between four different semantic types: *physical*, *intentional*, *epistemic*, and *illocutionary* causal clauses. I then discuss four studies of Danish causal clauses, which differ as to what is regarded the deciding factor of the two word order patterns.

In the following section, I describe my method and discuss some problems regarding the unambiguous identification of the semantic types in a pilot study consisting of one transcript from the parliament. I then go through my main study. The main findings of the study are: The V2 pattern is more frequent in *fordi*-clauses than the V3 pattern. *Fordi* clauses occur much more frequently with non-presupposed matrix clauses than with presupposed ones. There is no one-to-one correspondence between the word order of the *fordi* clause on the one hand and the semantic type of the *fordi* clause on the other; the same applies to whether the matrix clause contains presupposed information or not. The conjunction *fordi* can introduce interrogative clauses.

I then argue that *fordi* is a highly polyfunctional conjunction as it may occur with either V2 or V3, with either presupposed and non-presupposed matrix clauses, with all four of the semantic types, and with a following interrogative clause. The last point I take as an indication that *fordi* is not always a subordinating conjunction, but can be a coordinator as well. Finally, I discuss the relation between causality and relevance and argue that this may serve as an explanation for some of the problems connected to the identification of the semantic type of the causal clauses.

Indholdsfortegnelse

Indledning	4
1 Baggrund	5
1.1 Årsagskonjunktionen <i>fordi</i>	5
1.2 Ledsætningsmønstre i dansk	6
1.2.1 Diderichsens sætningsskema	6
1.2.2 Diakron udvikling og synkron variation	9
1.3 Sammenfatning: <i>Variation i ledstillingen</i>	10
2 Teori	11
2.1 Klassifikation af årsagssætninger	11
2.1.1 Indhold, epistemicitet og talehandling	11
2.1.2 Årsagssætninger og lagdelt indholdsstruktur	14
2.1.3 Fire typer af årsagssætninger	18
2.2 Tidligere undersøgelser af <i>fordi</i> -sætninger i dansk	21
2.3 Sammenfatning af teori afsnit	24
3 Materiale og metode	26
3.1 Materialets art	26
3.2 Pilotundersøgelse	27
3.2.1 Fremgangsmåde og analyse	27
3.2.2 Præsuppositionsforhold og negationsprøve	32
3.3 Sammenfatning af <i>specialets materiale og metode</i>	35
4 Undersøgelse	36
4.1 Fordelingen af ledstillingsmønstrene	36
4.1.1 Optælling af <i>fordi</i> -sætninger og ledstillingsmønstre	36
4.1.2 Forekomster med andet led end subjektet i fundamentfeltet	38
4.1.3 Afvigende <i>fordi</i> -sætninger	39
4.1.4 Sammenfatning: V2 er hyppigere end V3	41
4.2 Typer af årsagssætninger	41
4.2.1 Optælling af de fire typer	41
4.2.2 Fysiske årsagssætninger	42
4.2.3 Intentionelle årsagssætninger	42
4.2.4 Epistemiske årsagssætninger	45

4.2.5 Illokutionære årsagssætninger	45
4.2.6 Problemer ved analysen	47
4.2.7 Sammenfatning: Den intentionelle type er hyppigst	50
4.3 <i>Præsuppositionsforhold og sætningskløvning</i>	51
4.3.1 Spørgsmålet om matrixsætningens præsuppositionsforhold	51
4.3.2 Optælling af præsupponerede matrixsætninger	53
4.3.3 <i>Fordi</i> -sætninger i sætningskløvning	53
4.4 <i>Sammenfatning af undersøgelsen</i>	56
5 Diskussion	57
5.1 <i>Hvad bestemmer mønstrenes fordeling?</i>	57
5.2 <i>Fordi som polyfunktionel konjunktion</i>	58
5.3 <i>Kausalitet og relevans</i>	60
6 Konklusion	62
Referencer	64
Liste over figurer og tabeller	68
Appendiks	

Indledning

Dette speciale handler om årsagssætninger indledt med *fordi* i dansk. Eftersom kausalitet er en grundlæggende sproglig indholdsstørrelse (jf. Meyer 2000) og årsagssætninger med *fordi* i dansk er en sætningstype som udviser en interessant variation (jf. fx Jensen 2011), mener jeg det er et emne som fortjener en nærmere behandling. Ifølge specialets emneformulering skal det være ”en empirisk undersøgelse af *fordi*-sætninger i moderne dansk til belysning af forskellige teorier om årsagssætningers semantiske relation til oversætningen”. Nogle af disse forskellige teorier er tidligere blevet anvendt til at forklare fordelingen af de to ledstillingsmønstre i dansk som traditionelt er blevet kaldt ledsætnings- og hovedsætningsledstilling. De to ledstillingsmønstre viser sig ved forskellig placering af det finitte verbum, som illustreret af eksemplerne nedenfor. I *fordi*-sætningen i (1) står det finitte verbum på 3. plads i sætningen, efter fokusadverbialet *kun*. I *fordi*-sætningen i (2) står det finitte verbum derimod på sætningens 2. plads, før *kun*:

- (1) Måske fik han 50%, fordi han kun spillede bolden bagud? (Bold.dk, 20.11.2009)
- (2) Jeg tror jeg fik rabat, fordi at det kostede kun 400 kroner for det hele (hørt 13.01.2014)

Jeg vil undersøge forekomsten af disse ledstillingsmønstre i *fordi*-sætninger i talesprog, nærmere bestemt det sprog som anvendes i debatter i det danske Folketing, og overveje om der er en sammenhæng mellem valget af ledstillingsmønster og *fordi*-sætningens semantiske relation til matrixsætningen. I kapitel 1 vil jeg kort redegøre for årsagskonjunktionen *fordi* og analysen af de to ledstillingsmønstre i dansk. I kapitel 2 vil jeg gennemgå en række teorier om årsagssætninger og deres relation til matrixsætningen og diskutere nogle tidligere beskrivelser af *fordi*-sætninger i dansk. I kapitel 3 redegør jeg for min undersøgelses materiale og fremgangsmåde med udgangspunkt i en pilotundersøgelse af et mødereferat fra Folketinget. Herefter følger i kapitel 4 undersøgelsens resultater og analysen af dem og i kapitel 5 en diskussion af resultaterne. Endelig følger i kapitel 6 en konklusion.

Jeg vil bruge termene V3 og V2 for de to ledstillingsmønstre ovenfor, både for nemheds skyld og for at undgå forvirring. Hansen og Heltoft (2011) kalder nemlig V3-mønstret *neutral ledstilling*, mens termen *neutral rækkefølge* bruges af Steensig (1998) for tilfælde hvor det ikke kan afgøres om der er tale om det ene eller det andet ledsætningsmønster. I mangel af en etableret term betegner jeg disse uafgørlige tilfælde SV (’subjekt + verbal’). En del sproglige eksempler er ligesom sætningen i (1) fundet på diskussionsfora og i anonyme artikler og debatindlæg på internettet. For overskuelighedens skyld refererer jeg i teksten til disse med navnet på websiden og datoangivelse. Webadresser til alle elektroniske kilder står i et separat afsnit i referencelisten.

1 Baggrund

1.1 Årsagskonjunktionen *fordi*

En af de almindeligste konjunktioner i dansk er *fordi*, som normalt betegnes som en fri underordnende konjunktion, det Hansen og Heltoft (2011; herefter: GDS) også kalder en *indordnende* konjunktion (GDS, s. 208). Den Danske Ordbog skriver om *fordis* funktion at den ”bruges som indledning til en ledsætning der udtrykker en logisk grund eller en årsag i al almindelighed” (DDO, *fordi*). Historisk går *fordi* tilbage til oldnordisk *fyrir því* og middeldansk *for thy*, hvor *því* oprindelig er dativformen af det demonstrative pronomen *þat* ’det’. Den oprindelige adverbelle betydning ’derfor, af den grund’ kendes bl.a. fra folkevisesproget, men allerede i oldnordisk tid kan *fyrir því* sammen med ledsætningsindlederen *at* – ligeledes udviklet af pronomenet *þat* – fungere som en sammensat konjunktion med årsagsbetydning. Ifølge Falk og Torp (1900: 229) bliver udeladelse af *at* almindeligt fra det 14. årh., men konjunktionen forekommer stadig med *at* i moderne, primært talt, dansk.

I de forskellige nordiske dialekter er der variation i forhold til hvilken præposition årsagskonjunktionen er dannet af; således findes i Norge formerne *med di* og *av di*, som begge indgår i den nynorske skriftnorm, og på dansk grund kan man finde *ved det (at)* og i ældre skriftsprog også *efterdi (at)*. I de traditionelle dialekter har det tidligere også været almindeligt at have adverbialsætninger, inkl. årsagsledsætninger, uden konjunktion eller med den generelle, ”betydningsfattige” underordningskonjunktion *at* (jysk *te*) (Pedersen 2000: 229). Det er muligt at manglende eller betydningsfattig konjunktion ved underordnede sætninger er et generelt talesprogstræk som har en tendens til at blive mindre almindeligt når et skriftsprog udvikles og dets kontekstubundethed fordrer en tydeligere markering af typen af underordningsforhold (Kortmann 1997: 48ff). Skriftsproget synes da også at råde over et større udvalg af konjunktioner end dem der er almindelige i talesproget. Således er både årsagskonjunktionerne *da* og *eftersom* ifølge Allan, Holmes og Lundskær-Nielsen (1995: 470) mere almindelige i skrift end i tale, mens *idet* betegnes som formel. Om *siden* som årsagskonjunktion hedder det derimod hos Therkelsen (2003: 451) at den tilsyneladende er hyppigere i talesprog end i skriftsprog.

De her nævnte konjunktioner beskrives alle som underordnende ligesom *fordi*, mens konjunktionen *for* kaldes *samordnende* (Diderichsen 1962: 202) eller *tilordnende* (GDS, s. 973f), idet den forbinder to hovedsætninger på en måde der semantisk minder om underordning, men som syntaktisk må anses som sideordning. Konjunktionen *for* alternerer nemlig med sideordningskonjunktionerne *og*, *men* og *eller*, den kan i modsætning til de fleste underordnende konjunktioner ikke indlede en sætning som kan stå i fundamentfeltet, og den kan indlede et spørgsmål:

- (3) vi har tænkt at lukke kl. 17, for er folk egentlig interesserede i at bruge læsesalen lørdag aften?
GDS (s. 974)

Konjunktionerne *da*, *eftersom* og *idet* beskrives i GDS som synonyme indledere af sætningsadverbielle årsagssætninger. Ligesom *for* knytter de sætninger sammen som udgør ny information, mens matrixsætningens indhold er præsupponeret i ytringer med en *fordi*-sætning. GDS' eksempelsætning *Hanne blev hjemme i går da hun var forkølet* indeholder dermed to nye meddelelser, mens den tilsvarende *Hanne blev hjemme i går fordi hun var forkølet*, kun indeholder én, nemlig årsagen til matrixsætningens indhold. Derfor står *fordi*-sætninger oftest som fokusled, dvs. efter matrixsætningen. De kan desuden rammes af nægtelsen i matrixsætningen, de kan fokuseres i sætningskløvning, og de kan være svar på spørgsmål med *hvorfor*:

- (4) Hvorfor blev Hanne hjemme i går?
– Fordi hun var forkølet.
*– Da hun var forkølet.

GDS (s. 1545)

Det bemærkes dog også at *fordi*-sætninger i moderne dansk ikke nødvendigvis optræder med en præsupponeret matrixsætning. Der konstateres en tendens til sammenfald med *da*, eftersom *fordi*-sætninger kan stå i fundamentfeltet (GDS, s. 1546), men også med *for*, eftersom *fordi*-sætninger også forekommer med V2, traditionelt kaldet hovedsætningsledstilling (GDS, s. 975). Ifølge flere studier, bl.a. Gregersen og Pedersen (2000) og Jensen (2011) synes det faktisk at være reglen snarere end undtagelsen, og det er derfor værd at undersøge hvilke faktorer der afgør ledstillingen i *fordi*-sætninger i talesproget. I det følgende afsnit vil jeg introducere problemet med de to ledstillingsmønstre i dansk.

1.2 Ledsætningsmønstre i dansk

1.2.1 Diderichsens sætningsskema

De to ledstillingsmønstre det drejer sig om, er siden Diderichsens *Elementær Dansk Grammatik* fra 1946 gerne blevet analyseret ved hjælp af det såkaldte feltskema eller sætningsskema. Der er to varianter af skemaet, et for hovedsætninger og et for ledsætninger. En hovedsætning har subjektet placeret i *fundamentfeltet* (*F*) umiddelbart før det finitte verbum (*v*) eller, hvis der står et andet led i fundamentfeltet, på *subjektpladsen* (*s*) umiddelbart efter det finitte verbum. Det finitte verbum står altså altid på anden plads i sætningen (V2). Eventuelle neksusadverbialer har en plads (*a*) efter fundamentfeltet, det

finitte verbs plads og subjektpladsen. En ledsætning har derimod altid subjektet stående før det finitte verbum og eventuelle neksusadverbialer imellem disse to.¹ Her står det finitte verbum altså på sætningens tredje plads (V3). Hovedsætninger har med Diderichsens notation rækkefølgen $k_o F vsa$ VSA , mens ledsætninger har rækkefølgen $k_o k_u sav VSA$, hvor k står for konjunkionalpladser og VSA for indholdsfeltet med pladserne infinitte verber (V), objekter og prædikater (S) og indholdsadverbialer (A).² I figur 1 gives to af Diderichsens eksempler med maksimaludfyldning af skemaet:

Figur 1. Sætningsskemaet

Hovedsætning (V2)

k_o	F	v	s	a	V	S	A
<i>og</i>	<i>saa</i>	<i>kunde</i>	<i>han</i>	<i>sikkert ikke alligevel</i>	<i>faa sagt</i>	<i>hende Besked</i>	<i>i Tide</i>

Ledsætning (V3)

k_o	k_u	s	a	v	V	S	A
<i>og</i>	<i>at</i>	<i>han</i>	<i>sikkert ikke alligevel</i>	<i>kunde</i>	<i>faa sagt</i>	<i>hende Besked</i>	<i>i Tide</i>

Diderichsen (1962: 186)

Forskellen på de to mønstre kan forstås formelt som en automatisk syntaktisk regel eller funktionelt som markør for et underordningsforhold. Imidlertid forekommer sætninger med V2-ledstilling også som underordnede sætninger, og der findes sætninger med V3-ordstilling som står alene. Diderichsen er derfor nødt til at arbejde med at en hovedsætning kan være led, som i eksemplet ”Fru H. ytrede, at man vidste sig snart ikke sikker noget Steds” fra Herman Bang (Diderichsen 1962: 203), og at man kan have ledsætninger uden matrixsætning. Disse analyseres som havende en ”underforstået” matrixsætning: ”(Se) *Hvor Søen dog er smuk i Dag!*” (Diderichsen 1962: 216, originalens fremhævnings). I den didaktiske tradition tages sammenhængen mellem de to ledstillingsmønstre og de to sætningstyper for givet, så det for eksempel kan hedde: ”In main clauses the clausal adverbial comes immediately *after* the finite verb. In subordinate clauses the clausal adverbial comes immediately *before* the finite verb.” (Allan et al. 1995: 498). *Dansk sproglære* nævner ganske vist at ledsætninger med fundamentfelt, altså med et andet led end subjektet før verballedet, forekommer i talesproget, særlig efter kon-

¹ Diderichsen (1962: 179) bruger termene *neksusadverbial* og *indholdsadverbial* om hhv. de adverbialer som karakteriserer hele sætningen og kan stå på a -pladsen, og dem som er underled til verballedet. GDS omdefinerer adverbialkategorien ret drastisk, men bruger *sætningsadverbial* om de fleste af de adverbialer som kan stå på a -pladsen.

² I Diderichsens oprindelige notation betegner forkortelserne ikke selve felterne, men deres materiale, de led der kan stå der. Fundamentfeltet forkortes således S/A fordi der her kan stå et substantivisk eller adverbialt led. GDS bruger derimod SA om sætningsadverbialernes plads (traditionens a).

junktionen *fordi*, men nævner intet om at sætningsadverbialer kan følge efter det finitte verbum (Gregersen et al. 1996: 116f).

GDS bygger videre på traditionen fra Diderichsen, men omtolker forskellen mellem de to ledstillingsmønstre. GDS kalder V3 *neutral* ledstilling og V2 *deklarativ* ledstilling og mener at forskellen mellem dem ”bedst kan beskrives som en modusmodsætning” (GDS, s. 313). V2-ledstilling angiver at sætningens indhold skal opfattes somasserteret, som realis. V3-ledstilling er ubestemt i forhold til realitet og angiver at det GDS betegner som sætningsværdien, er bestemt ved underordningskonjunktionen eller ved en subjektiv partikel som *gid*, *bare* etc. Nogle underordningskonjunktioner, herunder komplementsætningsmarkøren *at*, er ikke styrende, men lader ledstillingsmønstreret styre af matrixsætningens prædikat. Valget mellem de to ledstillingsmønstre er altså hverken et automatisk syntaktisk valg eller et spørgsmål om underordning eller ej, men hænger sammen med sætningens realitetsværdi. Når topologien ikke længere er afgørende for skellet mellem hovedsætning og ledsætning, må dette lægges på en anden baggrund. GDS bruger det funktionelt-semantiske kriterium at en hovedsætning er ”en selvstændig sætning der manifesterer en sproghandlingsramme, dvs. indeholder en angivelse af hvilken type illokutionær værdi sætningen skal tillægges når den realiseres som ytring” (GDS, s. 321). Heroverfor defineres en ledsætning ganske enkelt som ”en sætning der indgår som led i en overordnet sætning” (GDS, s. 322). En ledsætning siges at have sætningsværdi, men ikke selvstændig illokutionær værdi. Ledsætninger med V2-siges dermed at være kodet med konstativt potentiale, men ikke være konstateringer (GDS, s. 1682). Et problem er at det giver en glidende overgang til indbygning af ytringshelheder med selvstændig illokutionær værdi, som i (5):

(5) og du har selv sagt *du kunne godt drikke bajere*

GDS (s. 1683, originalens fremhævning)

Et andet problem er at det særlig ved sætninger med adverbial betydning kan være svært at afgøre om de indgår som led i en anden sætning, et spørgsmål som relaterer sig til diskussionen om side- og underordning. Både Thompson, Longacre og Hwang (2007) og Givón (1990) har således foreslået at adverbialsætninger befinder sig på et kontinuum mellem underordnede og sideordnede sætninger.

Også andre har påpeget det problematiske i at betragte ”hovedsætningsledstilling” som udtryk for hovedsætningsstatus. Jensen (2011) finder i en korpusundersøgelse af dansk talesprog at der i alle de sætninger i materialet der ud fra en syntaktisk betragtning kan betragtes som underordnede, forekommer V2 i omtrent halvdelen af de tilfælde hvor der er forskel på de to ledstillingsmønstre, altså fraregnet det jeg kalder SV-tilfælde. V2-ledsætningerne synes netop at være udtryk for et ”assertivt potentiale” og dermed bekræfte analysen i GDS (Jensen 2011: 147). For norsk talesprog har Sandøy (2008) påpeget noget lignende, men med det forbehold at V2 *kan* anvendes til at understrege detasserterende: ”SVA [V2] er brukt når eg vil understreke at eg sjølv går god for påstanden i leddsetninga [...] SAV

[V3] kan nok brukast i alle leddsetningane, mens SVA understrekar denne semantiske distinksjonen” (Sandøy 2008: 181). Sandøy giver et enkelt eksempel med *fordi*:

(6) Dei måtte tilsetje ein fagmann fordi dei kunne ikkje greie seg åleine lenger

Sandøy (2008: 181)

Af sætninger indledt med *fordi* i Jensens materiale (2011) har hele 88 % V2-ledstilling, og man kan derfor overveje om *fordi* i talesproget ”kan betragtes som en polysem eller polylemmatisk konjunktion der i én betydning optræder som underordningskonjunktion og i en anden som sam- eller sideordningskonjunktion” (Jensen 2011: 136). En sådan analyse er blevet foreslået af Therkelsen (2003), hvilket jeg vil vende tilbage til nedenfor.

1.2.2 Diakron udvikling og synkron variation

Som Jensen (2011) dog også påpeger, findes der ved siden af den omtalte modusmodsætning en konkurrerende skriftsprogsnorm ifølge hvilken enhver ledsætning skal have V3, og det er muligt at denne norm spiller sammen med mønstrenes fordeling i talesproget, således at ”der er tale om statistiske tendenser i sprogbrugen snarere end om en invariant kodning” (Jensen 2011: 147).³ Fordelingen af de to ledstillingsmønstre i de traditionelle dialekter peger i denne retning. Lidt forenklet bliver V2 i ledsætninger mere almindeligt jo længere vestpå man kommer, og ifølge Pedersen (1996: 247) er der ingen betydningsforskel mellem de to mønstre i dialekterne. GDS skriver at analysen af ledstillingsmønstrene nok gælder for rigsmål og øsmål, men at det er sandsynligt at ”mange rigsmålsformer på jysk grundlag” har en anden fordeling af mønstrene (GDS, s. 1689). Pedersen finder i sit materiale 55 % V2 i ledsætninger i jysk, 42 % i fynsk og 23 % i sjællandsk, mens bornholmsk med 15 % har den laveste andel – imidlertid er det bornholmske materiale ikke fuldt pålideligt, da det består af kortere nedskrevne fraser, ikke båndoptagelser af dialekttalende interviewpersoner. Forskellene mellem jysk, fynsk og sjællandsk antages at hænge sammen med at det sjællandske område har været kraftigere påvirket af standard(skrift)sproget, som har gennemført V3 i ledsætninger ”[e]t stykke inde i 1800-tallet” (Pedersen 1996: 250).

Gregersen og Pedersen (2000) har undersøgt de to ledstillingsmønstres historiske udvikling og skriftsprogsnormens opståen. Mens der er generel enighed om at der ikke fandtes nogen ledstillingsforskel relateret til hoved- eller ledsætningsstatus i olddansk (perioden indtil ca. år 1100), har allerede

³ Samtidig er det også sandsynligt at skriftsprogsnormen er under påvirkning af mønstrenes fordeling i talesproget. En søgning i KorpusDK giver flere eksempler som ”Sikkert er det, at vi har ikke hørt det sidste fra Gundersen” (Ude og Hjemme, 04.07.1990) og ”så er man svær at mobbe, fordi mobning kører jo på usikkerhed” (Politiken, 14.05.2000). Som Jensen (2011: 148) påpeger, mangler der kvantitative undersøgelser af forholdene i ledsætninger i skriftsproget.

den ældste tekst i Gregersen og Pedersens materiale, Christiern Pedersens *Jærtegn-Postil* fra 1515, en andel af ledsætninger med V3 på 63 %, og dette innovative ledstillingsmønster må altså være opstået i den mellemliggende middeldanske periode, som Gregersen og Pedersen sætter til ca. 1100-1500 (Gregar-
sen og Pedersen 2000: 407). Skautrup (1947: 60f) henviser til at V3 stort set ikke findes i land-
skabslovene fra det 13. årh., men forekommer i op mod 41 % af ledsætningerne i diplomer fra det 15.
årh. I løbet af den periode som Gregersen og Pedersen undersøger, fra 1515 til 1957, bliver V3 i led-
sætninger gradvis mere almindeligt, så det fra og med midten af det 19. årh. stort set er enerådende i
skriftsproget og kan siges at være blevet grammatikaliseret som et signal om underordning (Gregar-
sen og Pedersen 2000: 414). Imidlertid synes talesproget at have gennemgået en anden udvikling, således
at visse typer af ledsætninger altid eller næsten altid har V3, mens andre kan optræde med begge møn-
stre. Dette gælder særlig komplementsætninger med *at* eller uden konjunktion, som forekommer med
V2 i 39 % af tilfældene i det københavnske talesprogsmateriale fra korpusset BySoc som Gregersen
og Pedersen har undersøgt, og årsagssætninger, som i det samme materiale forekommer med V2 i
83 % af tilfældene (Gregar-
sen og Pedersen 2000: 415ff). Sammenholdt med Pedersens fund fra dialek-
terne (1996) peger dette i retning af at skriftsprogets kodificering af V3 som obligatorisk i ledsætning-
er aldrig er slået igennem i talesproget, og muligheden for begge ledstillingsmønstre i ledsætninger
har altså eksisteret fra middeldansk til i dag med forskellig distribution i dialekterne. Et andet indicium
på dette er at V2 i ledsætninger anvendes ganske hyppigt hos visse forfattere sent i den undersøgte
periode, mest påfaldende N.F.S. Grundtvig, H.C. Andersen og N.M. Petersen, tilsyneladende som et
stilistisk greb til at markere ”ligefrem”, talesprogsagtig stil (Gregar-
sen og Pedersen 2000: 414).

1.3 Sammenfatning: Variation i ledstillingen

I det foregående har jeg præsenteret beskrivelsen af de to ledstillingsmønstre i dansk ifølge traditionen
efter Diderichsen (1962) og nogle af de indvendinger der er blevet rejst imod den. Meget tyder på at
beskrivelsen af ledstillingen i ledsætninger i didaktiske grammatikker som Allen et al. (1995) og Gre-
gar-
sen et al. (1996) ikke stemmer overens med faktisk dansk talesprog, eftersom V2 i ledsætninger her
enten omtales som en afvigelse eller slet ikke nævnes. GDS har udfordret det traditionelle syn ved at
beskrive forskellen mellem ledsætningsmønstrene som en modusmodsætning, men V3 i *fordi*-
sætninger omtales stadig som normen. Som gennemgangen af de tidligere undersøgelser af dansk i
afsnit 2.2 vil vise, er Gregersen og Pedersen (2000) og Jensen (2011) ikke de eneste der har påpeget
den endog meget høje andel af V2 i *fordi*-sætninger. Nogle af de tidligere undersøgelser jeg vil gen-
nemgå, henviser til forskellige teoretikers inddelinger af årsagssætninger i forskellige typer. Disse
klassifikationer af årsagssætninger vil jeg som det første gennemgå i afsnit 2.1 i næste kapitel, hvorefter
jeg i afsnit 2.2 vil vende tilbage til beskrivelsen af dansk.

2 Teori

Adverbialsætninger regnes som regel som en af de tre hovedtyper af underordnede sætninger ved siden af komplementsætninger, som fungerer som argumenter, og relativsætninger, som fungerer som attributter. I forhold til disse to synes kategorien *adverbialsætning* at være mere broget, og det varierer meget hvor mange forskellige typer man regner med. Thompson et al. (2007: 243) arbejder med 12 grundlæggende typer, mens Kortmann (1997: 80f) foreslår 32. Der er dog ingen tvivl om at årsagssætninger udgør en central type, og det er svært at forestille sig en undersøgelse af adverbialsætninger som kommer uden om disse. I dette kapitel vil jeg redegøre for en række forslag til klassifikationer af årsagssætninger, i særlig grad Sweetser (1990) og Hengeveld (1996), eftersom deres klassifikationer tidligere er blevet anvendt til at beskrive årsagssætninger i dansk. Også andre teoretikere vil blive inddraget, herunder Schiffrin (1987) og Halliday og Hasan (1976). Først vil jeg introducere de forskellige forslag til inddelinger af årsagssætninger, og derefter vil jeg diskutere hvordan de adskiller sig fra hinanden og foreslå en inddeling i fire forskellige typer. Siden vil jeg vende tilbage til beskrivelsen af forholdene i dansk.

2.1 Klassifikation af årsagssætninger

2.1.1 Indhold, epistemicitet og talehandling

Sweetser (1990) argumenterer med udgangspunkt i den kognitive semantik for at fænomenerne polysemi, semantisk forandring og pragmatisk flertydighed er tæt forbundne og ofte kan beskrives med henvisning til en treleddet skelnen mellem ytringen som indhold, som epistemisk størrelse og som talehandling. I et afsnit om kausale og adversative konjunktioner hævdes det således at en konjunktion som engelsk *because* har en iboende pragmatisk flertydighed fordi den kan relatere til alle disse tre domæner. Sweetser giver disse eksempler:

- (7) John came back because he loved her.
- (8) John loved her, because he came back.
- (9) What are you doing tonight, because there's a good movie on.

Sweetser (1990: 77)

I (7) virker *because*-sætningen på indholdsdomænet, idet den angiver en årsagssammenhæng i den virkelige verden: "his love was the real-world cause of his coming back" (Sweetser 1990: 77). I (8) virker *because*-sætningen på det epistemiske domæne, idet den angiver afsenderens bevisførelse for

matrixsætningens indhold eller bevæggrund for at mene at matrixsætningen er sand. I (9) er matrixsætningen derimod ikke en assertion, og *because*-sætningen kan dermed ikke angive årsagen til eller bevisførelsen for et indhold; den begrunder i stedet hvorfor den foregående talehandling ytres, og siges dermed at virke på talehandlingsdomænet. Ifølge Sweetser afhænger den korrekte forståelse, altså den korrekte identifikation af hvilket domæne konjunktionen virker på, ikke af form, men er pragmatisk motiveret, og *because* kaldes derfor ikke polysem, men *pragmatisk flertydig*. Langt de fleste eksempler er (næsten) umulige at læse som andet end virkende på ét domæne, men for eksempel kan *because*-sætningen i (7) opfattes som epistemisk hvis der tilføjes et komma: *John came back, because he loved her*.⁴ Efter denne læsning argumenterer afsenderen for at matrixsætningen må være sand ved at fremføre årsagssætningen som belæg. Sweetser argumenterer for at den treleddede skelnen kan anvendes til at forklare asymmetrier imellem sprog – fransk bruger således årsagskonjunktionen *parce que* på indholdsdomænet og *puisque* på de to andre (Sweetser 1990: 82) – og for at det ikke blot er årsagskonjunktioner, men også fx betingelseskonjunktioner der kan virke på de tre domæner. I modsætning til (9) ovenfor angiver en betingelsessætning på talehandlingsdomænet ikke årsagen til at matrixsætningen ytres, men snarere under hvilke betingelser den er relevant: *There are biscuits on the sideboard if you want them* (Sweetser 1990: 119).

Schiffrin (1987) skelner også mellem tre forskellige typer af *because*-sætninger, og denne inddeling svarer efter alt at dømme fuldstændig til Sweetser. Her bruges blot andre termer, så der tales om hhv. *fact-based*, *knowledge-based* og *action-based* kausale relationer i sætningerne i (10-12). I den første angiver *because*-sætningen en egentlig årsag (*cause*) i den virkelige verden, i den anden en hjemmel (*warrant*) for en slutning, og i den tredje en bevæggrund (*motive*) for en ytring.

(10) John is home because he is sick. (*fact-based*)

(11) John is home because the lights are burning. (*knowledge-based*)

(12) Is John home? Because the lights are burning. (*action-based*)

Schiffrin (1987: 202)

Bortset fra tegnsætningen er disse eksempler helt parallelle med Sweetser i (7-9) ovenfor. Sweetser henviser desuden til tidligere undersøgelser som ikke skelner mellem det epistemiske domæne og talehandlingsdomænet, bl.a. Ross (1970). Ross bruger sætninger af typen *Jenny isn't here, for I don't see her*, altså svarende til sætningerne i (8) og (11), som argument for en performativ analyse af deklarativer som *Jenny isn't here*, idet årsagssætninger angiver en grund til at afsenderen ytrer deklarativen (Ross 1970: 248). Som Sweetser påpeger, er der imidlertid en grundlæggende forskel mellem de to

⁴ Sweetser bruger *comma intonation* om flere separate intonationsenheder og *commaless intonation* om sammenhængende intonationsenheder. Begreberne henviser altså til talesprogstræk selv om de skeler til skriftsproget. Steensig (1998) og Jensen (2003) taler derimod begge om *prosodisk integration*.

brug af konjunktionen i eksemplerne i (8) over for (9) og (11) over for (12). Den ene angiver årsagen til at afsenderen kan slutte noget bestemt eller har en bestemt viden, mens den anden angiver årsagen til at afsenderen ytrer noget bestemt. Med andre ord har den epistemiske type at gøre med matrixsætningens sandhedsværdi, mens talehandlingstypen angår dens relevans.

Andre beskrivelser af fænomenet findes hos Halliday og Hasan (1976) og Thompson et al. (2007), der ligesom Ross (1970) ikke skelner mellem det epistemiske domæne og talehandlingsdomænet. Ifølge Steensig (1998: 182) svarer Halliday og Hasans ”eksterne” kausalitet tilsyneladende til årsagsrelationer på indholdsdomænet, mens ”intern” kausalitet svarer til de to andre typer. Steensig er med rette forbeholden over for at sammenholde begreberne, for dels angår Halliday og Hasans begreber alle ”kohæsive” relationer mellem sætninger og altså ikke bare adverbialle eller kausale, dels operationaliseres begreberne kun i begrænset omfang. Jeg mener dog at sammenligningen er korrekt. Ekstern kohæsion fungerer på sprogets *eksperientielle* niveau, dvs. ”it is a relation between meanings in the sense of representations of ‘contents’, (our experience of) external reality”, mens intern kohæsion fungerer på det *interpersonelle* niveau, dvs. ”it is a relation between meanings in the sense of representations of the speaker’s own ‘stamp’ on the situation – his choice of speech role and rhetorical channel, his attitudes, his judgments and the like” (Halliday og Hasan 1976: 240). Der gives et enkelt eksempel på intern kausalitet med *because*, nemlig det i (12). Dette hører til Sweetsters talehandlingsdomæne, jf. (9) og (12) ovenfor.

(13) You aren’t leaving, are you? Because I’ve got something to say to you.

Halliday og Hasan (1976: 258)

Thompson et al. (2007) har et lidt mere snævert undersøgelsesområde end Halliday og Hasan, idet de udelukkende beskæftiger sig med forskellige typer af adverbialsætninger. Et kort afsnit definerer en undergruppe af disse som *speech act adverbial clauses*, dvs. adverbialsætninger som knytter an til en talehandling. Her er ligeledes et enkelt eksempel med *because*:

(14) Harry will be late, because I just talked to his wife.

Thompson et al. (2007: 267)

Om adverbialsætningens funktion hedder det at ”the ‘because’ clause gives my reason for being able to make the assertion that Harry will be late” (Thompson et al. 2007: 267), og sætningen hører altså med Sweetsters termer til det epistemiske domæne. Ligesom hos Ross (1970) og Halliday og Hasan (1976) skelnes der her mellem to typer af årsagssætninger: En der angiver en årsag til oversættelsens indhold, og en der angiver en bevæggrund for at oversættelse (kan) ytres. Figur 2 giver et overblik over de forskellige termer der er blevet introduceret her.

Figur 2. Inddelinger af årsagssætninger

Halliday og Hasan (1976)	external cohesion	internal cohesion	
Thompson et al. (2007)	reason clause	speech act adverbial clause	
Schiffrin (1987)	fact/cause	knowledge/warrant	action/motive
Sweetser (1990)	content domain	epistemic domain	speech act domain

I det følgende holder jeg mig til Sweetser's terminologi, som tidligere har været anvendt i dansk sammenhæng af Steensig (1998), jf. afsnit 2.2.

2.1.2 Årsagssætninger og lagdelt indholdsstruktur

En anden klassifikation af årsagssætninger foreslås af Hengeveld (1996) med udgangspunkt i Functional Grammar, et funktionelt-typologisk rammeværk som blev introduceret i 1970'erne af den hollandske lingvist Simon Dik. Det er karakteristisk for de senere versioner af Functional Grammar at der arbejdes med en række "lag" på ytringens indholdsside, en idé som går tilbage til Vendlers (1967) sondring mellem *objects*, som kan lokaliseres i rum, *events*, som kan lokaliseres i tid, og *facts*, som hverken kan lokaliseres i tid eller rum (Vendler 1967: 143f). Lyons (1977) bygger videre på denne sondring, men taler i stedet om hhv. *first-order*, *second-order* og *third-order entities* (Lyons 1977: 438ff). De første, Vendlers *objects*, befinder sig nederst i hierarkiet og kodes typisk af nominale udtryk. Ved at lade egenskaber eller relationer, som typisk kodes af verbale udtryk, operere på disse størrelser danner man det næste lag, som i FG-traditionen kaldes *sagforhold*, og som typisk repræsenteres ved prædikationer. Kombinationen af et verbum og dets argumenter udsiger i sig selv ikke noget om tid, sted eller virkelighed, men er blot "en afbildning af en begivenhedstype af en bestemt art" (Harder 2005: 105). Et sagforhold, Vendlers *event*, kan vurderes i forhold til dets realitet eller virkelighed og kan siges at eksistere i verden, men kan ikke siges at have nogen sandhedsværdi. I modsætning hertil er det propositionelle indhold, Vendlers *fact*, en potentiel kendsgerning, "et konkret bud på hvad der kunne være tilfældet i en bestemt situation" (Harder 2005: 106), som ikke eksisterer i verden, men i folks hoveder. Disse repræsenteres ved propositioner. Harder udtrykker det sådan at prædikationer på dansk bliver til propositioner ved tilføjelsen af et tempusmorfem; det samme gælder selvfølgelig ikke for sprog der ikke har tempus som en obligatorisk kategori. Functional Grammar tilføjer endnu et lag over det propositionelle indhold, nemlig illokutionen, som angiver ytringens talehandlingsværdi og dermed "konverterer" den til en færdig talehandling. En talehandling, som repræsenteres ved ytringen ("the clause", Dik et al. 1990: 25), kan ikke siges at have nogen sandhedsværdi, men kan vurderes i forhold til dens vellykkethed eller relevans.

Om en deklarativ ytring som *Træet væltede* hedder det altså efter denne opfattelse ikke at den i sig selv er sand eller falsk, men at den har et propositionelt indhold som kan være det. Det samme propositionelle indhold findes i den interrogative ytring *Væltede træet?*, hvis funktion imidlertid er at spørge til sandhedsværdien i stedet for at hævde den. Hvis vi ser bort fra det nederste lag, Vendlers *objects*, opereres der altså med de tre lag som er opstillet i figur 3.

Figur 3. Lagdelt sætningsstruktur

	repræsenteres af	kan vurderes i forhold til
sagforhold	prædikation	virkelighed
propositionelt indhold	proposition	sandhed
talehandling (illokution)	ytring ("clause")	vellykkethed ("felicity")/relevans

Hengeveld skelner mellem tre forskellige typer af årsagssætninger efter hvilket lag inden for den underordnede sætning årsagen kan siges at befinde sig på. Der gives følgende eksempler:

(15) The fuse blew because we had overloaded the circuit. [*cause*]

(16) John went home because his sister would visit him. [*reason*]

(17) Jenny isn't here, for I don't see her. [*explanation*]

Hengeveld (1996: 128)

I en sætning som den i (15) er årsagen et sagforhold, i eksemplet i (16) et propositionelt indhold. Hengeveld henter sin terminologi fra Lyons, som bruger et ordpar der er svært at oversætte direkte til dansk: "Third-order entities [...] can be reasons, but not causes" (Lyons 1977: 445), hvor *cause* betegner et fysisk årsagsforhold, mens *reason* forudsætter "kontrol" (Dik et al. 1990), en intentionalitet der handler på baggrund af en mulig kendsgerning. Jeg kalder derfor de to typer *fysiske* og *intentionelle* årsagssætninger.⁵ I skandinavisk sammenhæng er det værd at bemærke at allerede Falk og Torp er opmærksomme på forskellen i et afsnit der sammenligner forskellige underordnende konjunktioner:

⁵ Det skal understreges at der med *intentionel* sigtes til intentionalitet i fænomenologisk forstand, altså 'bevidsthed' snarere end 'intention'. Det forudsættes ikke at en intentionel årsagssætning angiver nogens intention med en handling – om end den kan gøre det, jf. (16) – men blot at der eksisterer et bevidst "nogen" som ved eller tror det propositionelle indhold i årsagssætningen. Jensen bemærker også dette: "a matrix clause participant may not be the only source of the reason, since another protagonist may be the source instead" (Jensen 2003: 251).

Ved ”fordi” betegnes [...] paa den ene side den naturlige eller reale grund til en foreteelse: træerne døde ud, fordi det var så koldt; eller paa den anden side bevæggrunden til en paa fri beslutning beroende handling (den moralske grund): jeg handlede saa, fordi jeg ansaa det for ret.

Falk og Torp (1900: 258)

Ifølge Hengeveld er den formelle forskel at intentionelle årsagssætninger kan indeholde propositionelle operatorer, dvs. grammatiske størrelser der angår det propositionelle niveau, mens fysiske årsagssætninger ikke kan: **The fuse blew because we may have overloaded the circuit* (Hengeveld 1996: 129). På engelsk og dansk anvendes den samme konjunktion ved fysiske og intentionelle årsagssætninger, mens hollandsk standardsprog i denne henseende traditionelt skelner mellem *doordat*, som angiver et fysisk årsagsforhold, jf. eksemplet i (18), og *omdat*, som forudsætter intentionalitet, jf. (19).

(18) Jan is van dak gevallen, doordat de trap weggleed.

’Jan er faldet ned fra taget fordi stigen væltede.’ (min oversættelse)

(19) Jan is naar huis gegaan, omdat hij zich ziek voelde.

’Jan er gået hjem fordi han følte sig syg.’ (min oversættelse)

Klein og Visscher (1996: 233)

Hengeveld finder i sin typologiske undersøgelse desuden at nogle sprog har forskellige verbalformer i de to typer. I ossetisk og georgisk kan fysiske årsagsudtryk således både være infinitte og finitte, mens intentionelle altid er finitte. Derimod kan fysiske årsagsudtryk i tyrkisk kun være infinitte, mens intentionelle kan være både infinitte og finitte (Hengeveld 1996: 136). Givóns bemærkning om at de fleste sprog ikke skelner morfosyntaktisk mellem *cause*- og *reason*-sætninger (Givón 1990: 834), holder altså ikke, for dels findes der sprog med forskellige konjunktioner i de to sætningstyper og sprog med forskellige verbalformer, dels er der ifølge Hengeveld en tværspørglig begrænsning på hvilke operatorer der kan optræde i den fysiske type.

Forskellen mellem *cause*- og *reason*-sætninger er dog ikke nødvendigvis så entydig som Hengevelds beskrivelse kan give indtryk af, for det kan i nogle tilfælde være svært at afgøre om matrixsætningens prædikation implicerer intentionalitet, fx når agenten ikke er udtrykt i matrixsætningen. Dette forhold kan tænkes at være en medvirkende årsag til at skellet mellem de to konjunktioner, som Klein og Visscher (1996: 234) skriver, ofte ikke opretholdes i hollandsk sprogbrug. I en sætning som den i (20) accepterer Klein og Visscher begge muligheder.

(20) Die levensgevaarlijke situatie kon zo gemakkelijk ontstaan, doordat/omdat de verkeerslichten plotseling dienst weigerden.

'Denne livsfarlige situation kunne opstå så let fordi trafiklysene pludselig gik i udu.'

(min oversættelse)

Klein og Visscher (1996: 233)

Årsagssammenhængen synes at være fysisk eller "naturlig", og det forekommer svært at indsætte en propositionel operator i *doordat/omdat*-sætningen, men samtidig forudsætter årsagssammenhængen at nogen handler – eller undlader at handle – på baggrund af de defekte trafiklys. Valget af den intentionelle konjunktion *omdat* i stedet for den fysiske *doordat* præsenterer muligvis i højere grad den menneskelige indvirken som en medvirkende årsag til matrixsætningens indhold.⁶

Som *explanation*-sætningen i (17) ovenfor viser, hører Sweetser's epistemiske årsagssætninger til Hengevelds tredje kategori, men det samme gør årsagssætninger på talehandlingsdomænet, for Hengeveld regner også eksemplet *Where is Jenny, for I don't see her* som en *explanation*-sætning (Hengeveld 1996: 129). Eftersom en *explanation*-sætning angiver en bevisførelse eller bevæggrund for matrixsætningen, kan den ifølge Hengeveld siges at udgøre en egen illokution, og den kan i modsætning til en *reason*-sætning indeholde illokutionære modifikationer, jf. eksemplerne i (21-22).

(21) *John went home because, frankly, his sister would visit him.

(22) Jenny isn't here, for, honestly, I don't see her.

Hengeveld (1996: 129)

Selv om Hengeveld i sin *explanation*-sætning (tilsyneladende taget fra Ross 1970) i stedet for *because* anvender den mindre hyppige engelske konjunktion *for*, som karakteriseres som "somewhat formal" (Quirk et al. 1985: 1004), er eksemplerne fuldt sammenlignelige med kategorierne intern kohæsion (Halliday og Hasan 1976) og talehandlingsadverbialsætninger (Thompson et al. 2007), og dækker altså over to af Sweetser's typer. Da Hengevelds og Sweetser's typologier er blevet anvendt flere gange, er det oplagt at sammenligne dem, hvilket tidligere er gjort af Kortmann (1997).

⁶ Et andet spørgsmål er om det kun er mennesker der kan tilskrives intentionalitet. Det er muligt at forskellige sprogbrugere har forskellige syn på hvorvidt fx dyr kan være bevidste agenter, og dermed konstruerer årsagssætninger i overensstemmelse med disse. Den følgende årsagssætning må vel forstås som intentionel: "Hvis man derimod har haft en hund i mange år, og der pludselig kommer en baby, kan hunden blive jaloux, fordi babyen nu stjæler al opmærksomheden" (Netbaby.dk, 30.01.2001)

2.1.3 Fire typer af årsagssætninger

Kortmann (1997) nævner i sin gennemgang af forskellige teorier om adverbialsætninger flere af de inddelinger jeg har behandlet ovenfor, og skriver at Sweetser og Hengevelds tredelinger svarer fuldstændig til hinanden, sådan at Hengevelds *cause*-sætninger virker på Sweetser's indholdsdomæne, *reason*-sætninger på det epistemiske domæne og *explanation*-sætninger på talehandlingsdomænet (Kortmann 1997: 82). Som de to foregående afsnit imidlertid skulle have vist, stemmer dette ikke. Hengevelds *cause*- og *reason*-sætninger virker begge på det repræsentationelle niveau (Halliday og Hasan 1976), Sweetser's indholdsdomæne. Sweetser's epistemiske domæne og talehandlingsdomæne svarer på den anden side begge til Hengevelds *explanation*-sætninger, som kan siges at virke på det interpersonelle niveau, noget også Jensen (2003: 252n) bemærker. Forvirringen skyldes formentlig at de to modeller ikke beskriver det samme: Hvor Sweetser's begreber relaterer årsagssætningen til et givent domæne eller lag i matrixsætningen, angår Hengevelds inddeling årsagssætningens lagdeling og lokaliserer årsagen til matrixsætningen på et givent lag i årsagssætningen. Resultatet bliver at Sweetser kun regner med én type på det repræsentationelle niveau eftersom både fysiske og intentionelle årsagssætninger virker på indholdsdomænet, og at Hengeveld kun regner med én type på det interpersonelle niveau eftersom både årsagssætninger på det epistemiske domæne og talehandlingsdomænet efter Hengevelds analyse siges at være illokutionære satellitter.

Den intuition at Sweetser's typer også kan beskrives i forhold til den lagdelte indholdsstruktur, bekræftes af Dik et al. (1990), som faktisk skelner mellem fire typer, om end de ikke præsenteres som en samlet typologi over årsagssætninger, men indgår i en klassifikation af alle former for adverbielle satellitter. Foruden *cause*- og *reason*-sætninger som hos Hengeveld (1996) sondres der også mellem *motivation*- og *illocutionary reason*-sætninger. En *motivation*-sætning, svarende til en epistemisk sætning hos Sweetser, ”specifies a fact which supports the fact designated by the propositional content of the speech act” (Dik et al. 1990: 37). Som eksempel gives sætningen *John's at Sue's house, because his car's outside*. En illokutionær *reason*-sætning ”provides a motivation for why the speech act is carried out” (Dik et al. 1990: 39) og svarer altså til Sweetser's tredje type. Dik et al. giver eksemplet *Since you are interested, John's a Catholic*. Heroverfor kan de to typer af årsagssætninger på det repræsentationelle niveau, Sweetser's indholdsdomæne, siges at angive årsagen til matrixsætningens sagforhold.⁷ Jeg mener det er fornuftigt at skelne mellem disse i alt fire typer af årsagssætninger. De danske termer jeg vil anvende, fremgår af figur 4.

⁷ Det hjælper i øvrigt ikke på forvirringen at GDS anvender lagdelingen på en helt tredje måde. Her beskrives frie ledsætninger nemlig som enten propositionelle eller illokutionære, således at de første fungerer som omstændighedsadverbialer og indgår i ytringens samlede proposition, mens de sidste er sætningsadverbialer og befinder sig i sætningens ”illokutionære rammedel” (GDS, s. 1542). *Fordi*-sætninger er ifølge GDS prototypisk propositionelle, mens sætninger med *da*, *eftersom* og *idet* er illokutionære. Når en *da*-sætning som i *Hanne blev hjemme i går da hun var forkølet* siges at have illokutionær funktion, skal det altså forstås sådan at ledsætningen

Figur 4. De fire typer af årsagssætninger

Repræsentationelt niveau	Fysisk årsagssætning angiver et sagforhold som årsag til sagforholdet i matrixsætningen.
	Intentionel årsagssætning angiver en proposition som årsag til sagforholdet i matrixsætningen.
Interpersonelt niveau	Epistemisk årsagssætning angiver hvorfor matrixsætningens proposition bør anses som sand.
	Illokutionær årsagssætning angiver hvorfor matrixsætningens illokution bør anses som relevant.

Da den epistemiske type argumenterer for sandhedsværdien eller troværdigheden af et propositionelt indhold, må den anses som umulig efter spørgsmål, der enten anmoder om en sandhedsværdi (polære spørgsmål) eller præsupponerer et indhold som sandt (indholdsspørgsmål), og efter imperativer, der kræver et sagforhold realiseret og dermed er propositionsløse (Harder 2005: 107). Fysiske og intentionelle årsagssætninger kan derimod godt høre under et spørgsmåls virkefelt, jf. den fysiske *fordi*-sætning i (23) og den intentionelle i (24).

(23) Slår koblingen fra fordi den er slidt ? eller er det fordi der mangler kølemiddel ?

Ford-mondeo.dk (01.07.2011)

(24) Stopper de med at dække en katastrofe, fordi vinklerne slipper op, eller fordi de er bange for at gøre deres modtagere trætte?

Unicef.dk (11.06.2014)

En imperativ implicerer intentionalitet eftersom den er henvendt til en eller flere diskursparticipanter, og kan derfor ikke have en fysisk årsagssætning under sit virkefelt. En årsagssætning som den i (25) er intentionel og angiver hvilken bevæggrund der bør være til stede for at realisere det sagforhold imperativen henviser til.

”udtrykker en selvstændig ny meddelelse” (GDS, s. 1545), ikke sådan at den er talehandlingsbegrundende. Det er den ikke – med termerne i figur 4 må den beskrives som intentionel.

- (25) Vi håber at de kommende OG elever, vil få samme tilbud om en stor oplevelse, og vi kan varmt anbefale at I tager med... og ikke kun for at få en gratis fridag, men tag med fordi det faktisk er en på opleveren!

Odder-gym.dk (2004)

Epistemiske årsagssætninger som den i (26) optræder som nævnt efter deklarative sætninger, aldrig spørgsmål eller imperativer. Hvis matrixsætningen ændres til et spørgsmål som jeg har gjort i (27), bliver *fordi*-sætningen illokutionær.

- (26) Benzema skifter ikke fordi han sagde selv jeg vil kæmpe og blive for madrid næste sæson

Goal.dk (15.07.2010)

- (27) Skifter Benzema? Fordi han sagde selv ”jeg vil kæmpe og blive for Madrid næste sæson”

Illokutionære årsagssætninger optræder oftest efter spørgsmål i eksemplerne i litteraturen, men fremsættende og imperativiske udsagn er også talehandlinger hvis relevans kan begrundes, jf. eksemplet *Since you are interested, John's a Catholic*. Som dette eksempel desuden viser, kan *since* anvendes i denne funktion på engelsk, hvilket også er tilfældet for den parallelle danske konjunktion *siden* (jf. GDS, s. 1546f). *Fordi* optræder også i denne position på dansk, jf. eksemplet i (28), mens det hørte eksempel i (29) har en efterstillet *fordi*-sætning med V2.

- (28) Loops stænger var fede med [sic] de tunge håndtag diskvalificerede dem. Men fordi du nu spørger så har jeg vejlet dem [...]

Fiskevand.dk (04.10.2012)

- (29) Og sådan lyder det på grønlandsk. Fordi vi skriver jo på grønlandsk (hørt 25.04.2014)

Med *fordi*-sætningen i (28) giver forfatteren til indlægget den begrundelse for relevansen af den efterfølgende matrixsætning at modtageren selv har spurgt efter denne oplysning. *Fordi*-sætningen i (29), som er hørt i forbindelse med en oplæsning af digte først i grønlandsk original, siden i dansk oversættelse, giver derimod en begrundelse for den foregående ytring: 'Fordi vi skriver på grønlandsk, er det relevant at nævne at det lyder sådan på grønlandsk'.

Det foregående har præsenteret behandlinger af forskellige inddelinger af indholdsdomænet kausalitet. Efter at have vist at årsagssætninger på de tre domæner foreslået af Sweetser (1990) og de tre typer af årsagssætninger i Hengevelds klassifikation (1996) ikke svarer fuldstændig til hinanden, som det ellers hævdes af Kortmann (1997), har jeg foreslået at man som Dik et al. (1990) bør arbejde med

en firedeling. Denne firedeling er præsenteret med danske termer i figur 4 og desuden med en række danske eksempler som supplement til de engelske og hollandske i gennemgangen ovenfor. Det er denne firedeling jeg vil anvende i min egen undersøgelse. Jeg vil nu vende blikket mod en række tidligere behandlinger af danske *fordi*-sætninger.

2.2 Tidligere undersøgelser af *fordi*-sætninger i dansk

Jeg vil i dette afsnit se nærmere på fire tidligere undersøgelser af *fordi*-sætninger i dansk; to med udgangspunkt i konversationsanalyse (Steensig 1998; Mikkelsen 2011), en med udgangspunkt i funktional grammatik som behandler skrift- og talesprog sammen (Therkelsen 2003), samt endnu en funktional analyse på baggrund af talesprogskorpusset BySoc (Jensen 2003).

Steensig (1998) undersøger forskellige typer af *fordi*-sætninger ved hjælp af Sweetsers tredeling. I de 2 timer og 40 minutters samtale i Steensigs materiale forekommer der 111 *fordi*-sætninger. SV-mønstret, altså hvor subjektet står på førstepladsen og der ikke er sætningsadverbial eller negation, er det hyppigste med 54 forekomster (48,6 %). Herefter følger V2 med 46 forekomster (41,4 %) og V3 med 11 (9,9 %). Hvis man ser bort fra SV-forekomsterne, er fordelingen sådan at V2 forekommer i 80,7 % af tilfældene og V3 i 19,3 %, hvilket stemmer overens med Gregersen og Pedersens resultater fra BySoc, hvor der var V2 i 83 % af årsagsledsætningerne (Gregersen og Pedersen 2000: 418). Steensig finder en sammenhæng mellem V3 og årsagsrelationer på indholdsdomænet, altså fysiske og intentionelle årsagssætninger. Alle de 11 *fordi*-sætninger med V3 virker på indholdsdomænet og er prosodisk integreret med matrixsætningen. Imidlertid gælder implikationen ikke omvendt, for ud over nogle få forekomster af epistemiske og illokutionære årsagssætninger er også eksemplerne med V2 knyttet til indholdsdomænet. Steensig forklarer forekomsten af V2 som et udslag af mere selvstændige *fordi*-ytringer, som sammen med matrixsætningen ”fungerer – og prosodisk og syntaktisk fremstilles – som selvstændige informationsenheder” (Steensig 1998: 188) og dermed i konversationsanalytiske termer har *modtagerdesign*, en øget opmærksomhed over for modtageren.

Mikkelsen (2011) tager udgangspunkt i Steensigs undersøgelse og når en lignende konklusion på baggrund af 56 forekomster af *fordi* i syv optagelser af telefonsamtaler, hvoraf nogle også indgår i Steensigs materiale. Kun to forekomster har V3, 26 har V2, og 28 har SV. Af de tilfælde hvor der er forskel på de to mønstre, er det altså hele 93,1 % der har V2. Mikkelsen anvender ikke Sweetsers begreber, men analyserer i stedet *fordi*-sætningerne i materialet i forhold til deres selvstændighed og foreslår et kontinuum fra fuldt integrerede *fordi*-sætninger med V3 over stadig mere selvstændige varianter med V2: ”Betydningsforskellen er altså et spørgsmål om, hvor selvstændig den givne *fordi*-ytring er” (Mikkelsen 2011: 223). Hverken Steensig eller Mikkelsen sætter spørgsmålstegn ved den traditionelle skelnen mellem hovedsætnings- og ledsætningsledstilling. At *fordi*-sætninger så ofte har

V2, ses således af Mikkelsen (2011: 215) som et tegn på at *fordi* ikke nødvendigvis er en underordningskonjunktion.

Dette gør sig også gældende hos Therkelsen (2003), som ganske vist nævner at der ikke er fuld overensstemmelse mellem de to ledstillingsmønstre og de to sætningstyper, men videre skriver at "the issue need not be further treated here as word order only serves to identify the subordinate *fordi*-clauses" (Therkelsen 2003: 447), eftersom V3 i *fordi*-sætninger altid signalerer underordning. *Fordi*-sætninger med V2 antages altså alle at være sideordnede. Men som allerede nævnt kan topologien alene ikke bruges til at afgøre om der er tale om side- eller underordning, både fordi underordnede sætninger kan optræde med V2, og fordi det ofte slet ikke er muligt at se forskel på de to ledstillingsmønstre, jf. at omtrent halvdelen af *fordi*-sætningerne har SV i både Steensigs og Mikkelsens undersøgelse. I modsætning til Mikkelsen forsøger Therkelsen at lave en semantisk klassifikation af *fordi*-sætningerne som går videre end blot at karakterisere deres selvstændighed. Der skelnes mellem to lag, nemlig begivenheder på den ene side og talehandlinger på den anden. Hvor en *fordi*-sætning med V3 etablerer "a causal relationship between events" (Therkelsen 2003: 449), etablerer en hovedsætning indledt med *for* en relation mellem to talehandlinger. En *fordi*-sætning med V2 kan både angå begivenheder og talehandlinger. Therkelsen finder ikke nogen formelle kriterier der kan afgøre om der er tale om den ene eller den anden type sætning: "determining what it does in the individual case is a matter of interpretation" (Therkelsen 2003: 455), og det undersøges ikke hvad der bestemmer om en *fordi*-sætning på "begivenhedslaget" får V2 og V3. Til gengæld hævdes det at en *fordi*-sætning med V3 ikke kan optræde efter en imperativ, hvilket ikke stemmer overens med min analyse ovenfor. Therkelsens eksempel **Gå i seng fordi du jo er træt* (2003: 449) er efter min mening ikke ugrammatisk på grund af ledstillingen, men på grund af den dialogiske partikel *jo*, der som følge af sin betydning ikke er forenelig med imperativ (jf. GDS, s. 1047ff). Med andre størrelser på *a*-pladsen kan man godt have V3 efter en imperativ, som eksemplet i (25) ovenfor viste: "tag med fordi det faktisk er en på opleveren!".

Jensen (2003) behandler sætninger indledt med *fordi* i afsnittet om adverbelle ledsætninger og klassificerer dem med udgangspunkt i Hengevelds tredeling. Materialet analyseres efter fem kriterier: Om sætningerne kan modificeres epistemisk, om de har V2 eller V3, om *fordi* kan udskiftes med de andre årsagskonjunktioner *eftersom* og *siden*, om *fordi*-sætningen kan stå i fundamentfeltet, og om den kan indgå i sætningskløvning. Jensen giver følgende danske eksempler på Hengevelds tre typer:

(30) græsset er vådt fordi det [*lige har/har lige*] regnet

(31) hun bliver hjemme fordi hendes datter [*måske er/er måske*] syg

(32) Peter er gået fordi Pia kan ikke se ham

Jensen (2003: 250-52)

Som det kan ses, kan den intentionelle årsagssætning i (31) modificeres epistemisk, mens dette ikke er tilfældet for den fysiske årsagssætning i (30): *?græsset er vådt fordi det måske har regnet* (Jensen 2003: 250). Jensen finder at *explanation*-sætninger som den i (32), altså epistemiske og illokutionære årsagssætninger, ikke kan stå i fundamentfeltet og aldrig har V3, hvilket stemmer overens med Steensigs resultater (1998). Desuden kan de ikke indgå i sætningskløvning. *Fordi* kan i *explanation*-sætninger udskiftes med *siden* og *eftersom*, hvorved sætningen kan stå i fundamentfeltet:

(33) siden/eftersom Pia ikke kan se ham er Peter gået

Jensen (2003: 252)

Dette stemmer overens med Therkelsens analyse af *siden* som en talehandlingsbegrundende konjunktion. Therkelsen omtaler ikke *eftersom*, muligvis fordi denne konjunktion er relativt sjælden i talesproget (Therkelsen 2003: 451f). Ifølge Hengeveld (1996) kan *explanation*-sætninger modificeres illokutionært, mens intentionelle årsagssætninger ikke kan. Jensen påpeger dog at en illokutionær modifikation godt kan interpoleres i en intentionel årsagssætning uden at denne forandrer sig til en af de andre typer, og anvender derfor ikke dette kriterium for at skelne mellem dem:

(34) hun bliver hjemme fordi hun – for at være helt ærlig – er syg

Jensen (2003: 253)

Der er ingen fysiske årsagssætninger i Jensens materiale fra BySoc, men som Jensens konstruerede eksempel i (30) ovenfor viser, kan denne type både have V2 og V3. Det samme gælder intentionelle årsagssætninger, som er den hyppigste type. Jensen foreslår at årsagen til at så mange intentionelle årsagssætninger, 54,9 % af de efterstillede sætninger i materialet, har V2-ledstilling, skal findes i det paradigmatiske samspil med *explanation*-sætninger, altså i en form for topologisk analogi: "in the choice of constituent order, the speakers may take the obligatorily declarative order in explanative *fordi*-‘because’-clauses as the ordinary order for all clauses introduced by *fordi* ‘because’" (Jensen 2003: 257). Jensen mener ikke at man kan betragte *explanation*-sætninger som adverbialsætninger, da de aldrig er syntaktisk integreret med den foregående sætning (2003: 153), og ligesom sideordnede sætninger med *for* siges de at indgå i *clause constellations*, forbindelser hvor en sætning står i et semantisk, men ikke syntaktisk integreret forhold til en anden (Jensen 2003: 257f). Jensen påpeger desuden en anden brug som ikke indleder en syntaktisk integreret sætning, nemlig når *fordi* fungerer som sammenbinder (*connective*) uden angivelse af kausalitet. Denne sætningstype, som i (35), har heller aldrig V3-ledstilling.

(35) jeg synes bestemt at at~ jeg får lidt for det jeg laver [A: ja] men dét har jeg stort set altid synes
fordi~ jeg har altid syntes det var skægt og jeg har altid haft det sjovt og har altid #~ vel nok
 fordi jeg syntes det var skægt fået lov til at lave nogle sjove ting og derfor har man så måske
 også knoklet mere

Jensen (2003: 254, originalens fremhævning)

Jeg mener imidlertid godt man kan argumentere for at *fordi*-sætningen i (35) er kausal, nærmere bestemt en illokutionær årsagssætning. *Fordi*-sætningen tjener til at argumentere for hvorfor den foregående ytring, eller de foregående ytringer, er relevante i sammenhængen: Fordi interviewpersonen altid har brudt sig om sit job, mener hun sig berettiget til at sige at hun gerne ville have mere i løn. Desuden er det værd at bemærke at der er tøven (markeret ved tilde) på den sidste stavelse i *fordi*, hvilket kan være et tegn på at interviewpersonen ikke har overvejet den nøjagtige sammenhæng mellem sætningerne før hun vælger konjunktionen *fordi*. Jeg mener ikke der er nogen eksempler hos Jensen (2003) eller i de andre undersøgelser som jeg har gennemgået her der tyder på at *fordi* kan anvendes i dansk helt uden kausal betydning.

2.3 Sammenfatning af teoriafsnit

Dette afsnit har gennemgået en række forskellige forslag til typeinddelinger af årsagssætninger og tydeliggjort at der eksisterer en betragtelig terminologisk variation. Efter at have præsenteret Sweetser (1990) og Hengevelds (1996) tredelinger af årsagssætninger har jeg med henvisning til Dik et al. (1990) foreslået at disse kan kombineres til en firedeling omfattende fysiske, intentionelle, epistemiske og illokutionære årsagssætninger.

Den efterfølgende gennemgang af eksisterende danske undersøgelser har vist at der ikke er enighed om analysen af *fordi*-sætninger. Således karakteriserer Therkelsen (2003) alle *fordi*-sætninger med V2 som sideordnede, mens Jensen (2003) betragter *explanation*-sætninger som sideordnede. Mikkelsen (2011) karakteriserer derimod udelukkende *fordi*-sætninger på et kontinuum fra mindre til mere selvstændig. Steensig (1998) og Jensen (2003) anvender hhv. Sweetser og Hengevelds terminologier til den semantiske beskrivelse af *fordi*-sætninger og finder begge at der i de typer jeg kalder epistemiske og illokutionære, kun optræder V2, mens intentionelle *fordi*-sætninger både kan have V2 og V3. Der er ingen fysiske *fordi*-sætninger i Jensens materiale, mens Steensig ligesom Sweetser ikke skelner mellem denne type og den intentionelle. Steensig forklarer V2 i de ”indholdskausale” *fordi*-sætninger som et resultat af at de er mere selvstændige, mens Jensen betragter V2 i intentionelle *fordi*-sætninger som et resultat af topologisk analogi fra *explanation*-typerne.

Der er dermed basis for en videre undersøgelse, hvis materiale og metode jeg vil fremlægge i det følgende kapitel. I lighed med Steensig og Jensen har jeg undersøgt forholdene i moderne dansk talesprog, men i modsætning til disse ikke i en sprogbrug der med rimelighed kan karakteriseres som ”uformel”, da der er tale om debatter fra det danske Folketing.

3 Materiale og metode

Jeg vil i dette kapitel redegøre for det undersøgte materiale fra Folketinget og for fremgangsmåden ved en pilotundersøgelse af en mindre del af dette. I afsnit 3.1 motiveres valget af materiale, og der redegøres for dets art og hvordan det er fundet. I afsnit 3.2.1 gennemgår jeg pilotundersøgelsen og påpeger nogle mindre problemer ved søgningen. Da jeg under arbejdet med pilotundersøgelsen blev opmærksom på at materialet syntes at afvige fra GDS' beskrivelse af præsuppositionsforholdene i matrixsætninger ved *fordi*, behandler jeg dette emne i forbindelse med gennemgangen, i afsnit 3.2.2. I afsnit 3.3 følger en sammenfatning af hvad pilotundersøgelsen har vist, og hvad jeg vil fokusere på i min videre undersøgelse.

3.1 Materialets art

Undersøgelsens materiale er det talte sprog i debatter i Folketinget. Dette er valgt af to grunde: For det første er Folketingstidendes referater og videooptagelserne af Folketingets møder frit tilgængeligt på internettet. For det andet udgør den argumentatoriske sprogbrug i Folketinget en talegenre eller et sprogligt register som dels kan tænkes at have årsagssætninger som et vigtigt element, dels ikke særlig ofte undersøges lingvistisk. Ved at undersøge dette materiale kan man dermed bidrage til at kaste lys over om V2 i ledsætninger også forekommer i andre talegenrer end de "hverdagslige" og "uformelle" som ofte undersøges i litteraturen, fx de uformelle interview og radiosamtaler i Steensigs undersøgelse (1998) og de ligeledes uformelle interviews i talesprogskorpuset BySoc, som bl.a. Gregersen og Pedersen (2000) og Jensen (2003) har anvendt.

To slags møder er tilgængelige på Folketingets hjemmeside, nemlig møder i Folketingssalen og åbne møder og samråd i Folketingets udvalg. I min undersøgelse holder jeg mig til de første. Disse afholdes fra tirsdag til og med fredag og følger en på forhånd fastlagt dagsorden, og de foregår oftest sådan at den minister og de ordførere der er ansvarlige for det emne der debatteres, holder taler, hvorefter emnet kommenteres og diskuteres af ordførerne. Minister- og ordførertaler læses ofte op fra manuskript, mens de efterfølgende kommentarer, kaldet korte bemærkninger, som regel ikke gør (Anne Jensen, personlig kommunikation). Hver onsdag afholdes *spørgetid*, officielt *besvarelse af oversendte spørgsmål til ministre*, en særlig debat hvor ministre besvarer såkaldte §20-spørgsmål fra Folketingets medlemmer, som på forhånd er indsendt skriftligt, hvorefter der debatteres mundtligt. Et af møderne i mit materiale er et sådant spørgetidsmøde. Med mellemrum, som regel hver anden tirsdag, afholdes desuden *spørgetime*, en debat hvor partiernes formænd kan stille mundtlige spørgsmål til statsministeren. I mit materiale er der ingen møder med spørgetime.

Det talte sprog i Folketingssalen kan altså både være oplæst skriftsprog, talesprog som støtter sig til skriftlige notater, og spontan argumenterende eller diskuterende tale. Udskriverne på Folketingstidende skal ifølge stedets egen redigeringsvejledning foretage ”en let redigering” af det talte ord, hvilket bl.a. vil sige at talesproget i debatterne tillempes til ”et talesprogsnært, syntaktisk sammenhængende skriftsprog med en liberal indstilling til, hvad der må anses for korrekt” (Jensen, Dahl og Skawbo-Jensen 2011: 6). Dette skyldes både at man sigter mod en læsevenlig tekst hvor talesprogstræk ikke flytter opmærksomheden væk fra indholdet, og at man ønsker at få talerens intentioner til at træde så klart frem som muligt, hvorfor også fortællelser og faktuelle fejl normalt rettes. For denne undersøgelses vedkommende er der to vigtige konsekvenser af Folketingstidendes redigering. For det første ændres V2-ledstilling i ledsætninger altid til V3 når subjektet står før verballeddet, således også i *fordi*-sætninger. Til gengæld rettes der ikke i ledstillingen hvis et andet led end subjektet står i fundamentfeltet (Jensen et al. 2011: 15), så i referatet fra d. 17. jan. 2014 forekommer fx ”fordi så får vi virkelig for alvor nogle grundlæggende problemer” og lignende. For det andet ændres *fordi* ofte til *for* i sætninger der af referenten opfattes som samordnede (Anne Jensen, personlig kommunikation). I nogle tilfælde er der sat punktum før sådanne *for*-sætninger i stedet for komma, efter alt at dømme i reglen når den foregående sætning opfattes som et (prosodisk) afsluttet hele. Jeg har bevaret referaternes tegnsætning, hvilket også inkluderer det gennemførte startkomma. Desuden er det værd at nævne at ’indre’ og ’ydre’ *at* (GDS’ terminologi) fjernes af referenterne, så *fordi at* i referaterne optræder som *fordi*. Dette påvirker dog ikke søgningen til denne undersøgelse.

I det følgende vil jeg beskrive fremgangsmåden i en pilotundersøgelse lavet på referatet fra Folketingets møde d. 17. jan. 2014. Pilotundersøgelsens formål var dels at afprøve hvordan man kunne søge i referaterne på en hensigtsmæssig måde, dels at få en fornemmelse for materialets art og se om de to ledstillingsmønstre V2 og V3 og de fire typer af årsagssætninger var repræsenteret. Først vil jeg redegøre for søgningen og behandlingen af dataene og derefter for analysen af ledstillingsmønstre og type af årsagssætning. Da jeg under denne pilotundersøgelse blev opmærksom på problemet med matrixsætningernes præsuppositionsforhold, vil jeg også diskutere dette i det følgende afsnit. Til slut vil jeg drage en konklusion i forhold til den valgte fremgangsmåde.

3.2 Pilotundersøgelse

3.2.1 Fremgangsmåde og analyse

Folketingstidendes redigering medfører, som anført ovenfor, både at antallet af *fordi*-sætninger er reduceret i referaterne, idet *fordi* kan være erstattet af *for*, og at den topologiske variation mellem V2 og V3 er fjernet i *fordi*-sætningerne. Denne variation må findes frem ved at søge i referaterne og lytte efter de oprindelige formuleringer i videooptagelserne fra Folketingssalen. Dette afprøvede jeg i første

omgang på referatet og optagelsen fra fredag d. 17. jan. 2014. Mødet i Folketingssalen denne dag varede knap tre timer og bestod af en førstebehandling af et beslutningsforslag og en forespørgselsdebat. Referatet rummer ca. 30.000 ord, hvoraf omtrent den ene halvdel optræder i minister- og ordførertaler, der som nævnt ofte læses op fra manuskript, og den anden halvdel i de mindre skriftbundne korte bemærkninger.

Først hentede jeg referatet fra Folketingets hjemmeside og markerede ved hjælp af Microsoft Words søgeværktøj alle forekomster af *fordi*. Konjunktionen *for* er på grund af det formelle sammenfald med præpositionen *for* sværere at søge efter. Da præpositionen er langt hyppigere end konjunktionen, forekommer der meget støj ved søgningen. Noget af denne støj kan sorteres fra ved at man søger efter ”for” efter tegnene komma, punktum, semikolon, spørgsmålstegn og tankestreg, som *for* altid forekommer efter. Af hensyn til læsevenligheden inddeles længere taler og indlæg dog ofte i afsnit i referatet, og her kan *for* stå som første ord. Disse forekomster finder man ved at søge efter ”For” med stort begyndelsesbogstav. Da denne søgning også medtager *for* efter punktum og spørgsmålstegn, er følgende fem søgestrengene nødvendige: <fordi>, <For >, <, for >, <; for >, <— for >. Mellemrummene efter *for* sorterer forekomster af præfikset *for-* fra. Eventuelle tilbageværende forekomster af præpositionen *for* sorteres fra manuelt.

Derefter fandt jeg i optagelsen fra Folketingssalen alle de relevante sætninger ved hjælp af tidssignaturerne i referatet. Såfremt referatet ikke gengiver det sagte ordret, har jeg markeret disse ændringer. I eksemplerne i resten af specialet og den vedlagte udskrift er disse markeringer udeladt og eventuelle tilføjelser fjernet, så eksempelsætningerne nøjagtigt gengiver den talendes ordvalg og ledstilling. Pilotsøgningen gav 66 *fordi*-sætninger, som blev indsat i et dokument i Microsoft Excel. Herefter angav jeg i en separat kolonne hvilket ledstillingsmønster *fordi*-sætningen viser. Som eksempel på de tre muligheder gives her sætningerne i (36-38):

(36) Vi har vores førerposition i verden, fordi vi er gået foran.

(37) Men det er jo ikke, fordi at de anbefalinger ikke tilstrømmer mig og andre gode folk i øjeblikket.

(38) Altså, vi er jo med her; vi synes, det er vigtigt, at vi repræsenterer blå blok, fordi Enhedslisten er også med, og Enhedslisten har jo en tendens til at være noget mere vidtgående, end vi er.

I *fordi*-sætningen i (36) er *a*-pladsen ikke udfyldt, og det kan ikke afgøres om sætningen har V2 eller V3. I referatet fra 17. jan. 2014 er der 27 sætninger af denne type. Sætningen i (37) har V3, idet der står en negation mellem subjekt og verballed, mens *fordi*-sætningen i (38) har verballedet placeret før *også* og dermed har V2. I referatet fra d. 17. jan. 2014 er der 12 V3-sætninger og 15 V2-sætninger

som den i (38), hvor subjektet står umiddelbart før verballeddet. Den anden type V2-sætninger med et andet led end subjektet foran verballeddet har vi i (39) og (40):

(39) Jeg synes bare, det er ærgerligt, hvis vi siger, at det er SKAT selv, der skal kigge på det, fordi så vil man jo helt sikkert synes, at den her bestemmelse om, at man kan få fortrolige oplysninger, er o.k.

(40) EU skal selvfølgelig have lavet nogle mål, fordi hvis man virkelig skal gøre noget for klimaet, så kræver det selvfølgelig, at der er flere lande end Danmark, der tager ansvar.

I *fordi*-sætningen i (39) er et andet led end subjektet placeret foran verballeddet, og sætningen analyseres dermed efter V2-skemaet (jf. Jensen og Christensen 2013: 45n). Det samme gælder sætninger som den i (40), hvor *fordi* følges af en ledsætning og det genoptagende adverbium *så*. Jeg vil vende tilbage til analysen af denne sætningstype i kapitel 4. I alt er der i referatet fra d. 17. jan. 12 *fordi*-sætninger med et andet led end subjektet i fundamentfeltet og dermed tilsammen 27 *fordi*-sætninger med V2-mønster. Ledstillingsmønstrene fordeler sig i forhold til hinanden som vist i tabel 1.

Tabel 1. Ledstillingsmønstre i pilotundersøgelsens referat

	SV	V3	V2
i alt	27 = 41 %	12 = 18 %	27 = 41 %
fraregnet SV		31 %	69 %

Hvis man ser bort fra SV-forekomsterne, er forholdet mellem V2 og V3 69 % mod 31 %. V2-mønstret er altså hyppigere, om end ikke helt så hyppigt som i det materiale Jensen undersøger, hvor det optræder i 88 % af tilfældene (Jensen 2011: 134), eller i Steensigs materiale, hvor hyppigheden er 80,7 % (Steensig 1998: 181). Dette er imidlertid ikke overraskende, for en del af de *fordi*-sætninger der ytres i Folketinget, forekommer i ordførertaler, der som nævnt ofte læses op eller holdes på baggrund af skriftlige noter, og V3-ledstilling i ledsætninger er traditionelt den eneste mulighed i skriftsproget. At dette ”skriftsproglige” materiale ikke er udeladt af undersøgelsen, skyldes at det i en del tilfælde vil kræve en subjektiv vurdering af i hvor høj grad et folketingsmedlem støtter sig til sit skriftlige oplæg. Da en sådan vurdering nødvendigvis vil blive foretaget på baggrund af sproglige karakteristika, risikerer den at blive cirkulær: Gennemført V3 i ledsætninger vil fungere som ”skriftsproglig” markør, mens forekomsten af V2 vil blive taget som et tegn på talesprog. I realiteten synes billedet at være mere broget end som så. Nogle ordførere anvender tilsyneladende kun meget sjældent V2-mønstret i *fordi*-sætninger i de korte bemærkninger, mens andre anvender det selv om de støtter sig til et skriftligt forlæg. I mødet fra d. 17. jan. 2014 forekommer således i en ordførertale:

- (41) Det glæder mig rigtig meget, men på samme måde kan jeg også sige, at det ikke ærgrer, men undrer mig meget, hvorfor regeringspartierne ikke kan støtte det her forslag, fordi det er jo sådan set ikke et sprængfarligt politisk emne.

Det er altså hele materialet der inddrages i undersøgelsen. Andre faktorer som kunne tænkes at spille en rolle for forekomsterne af de forskellige ledstillingsmønstre, er folketingsmedlemmernes alder og baggrund. Selv om der kunne tænkes at findes fx geografiske forskelle (jf. Gregersen og Pedersen 2000), er det imidlertid ikke denne undersøgelses formål at afdække sådanne. Den ”variant” af dansk der er objekt for undersøgelsen, er den der tales fra Folketingets talerstol, uden skelen til den talendes fødested, alder, køn eller sociale baggrund. Jensen og Christensen (2013) finder i øvrigt ingen signifikante forskelle i ledstilling i komplementsætninger mellem informanter fra København og Vinderup i Vestjylland.

Et andet problem er at *fordi* nogle gange er fjernet i referatet, formentlig fordi referenten har vurderet at en sætning er pleonastisk, jf. Jensen et al. (2011: 22). Jeg har ikke kunnet finde nogen eksempler på dette i referatet fra fredag d. 17. jan., men i referatet fra onsdag d. 22. jan. 2014 er *fordi*-sætningen i (42) ændret til *at*-sætningen i (43). Disse *fordi*-sætninger må udgå af undersøgelsen da det vil være uhyre tidskrævende at finde dem alle.

- (42) Grunden til, at jeg spørger, det er jo, fordi jeg ved godt, at der har været store problemer med de her sager i flere kommuner

- (43) Grunden til, at jeg spørger, er, at jeg godt ved, at der har været store problemer med de her sager i flere kommuner

Efter at være blevet sorteret efter ledstilling, har jeg sorteret SV-tilfældene fra for at koncentrere analysen om de sætninger der har V2 eller V3. Disse klassificeres herefter i forhold til de fire typer jeg har opstillet i figur 4 ovenfor. Formålet er her at undersøge hvor udbredte de forskellige typer er, og hvordan ledstillingsmønstrene V2 og V3 fordeler sig over dem. Jf. Jensen (2003) og Steensig (1998) må V2 forventes at være højere ”nederst” klassifikationen i figur 4, altså i epistemiske og illokutionære årsagssætninger. I referatet i pilotundersøgelsen forekommer der fysiske, intentionelle og illokutionære årsagssætninger. Fysiske årsagssætninger er sjældne med 5 forekomster i referatet og forekommer kun med V3, som her i (44):

- (44) Nu var jeg ikke med i Kina i sidste uge, men jeg forstår, at der har man i hvert fald også kunnet se, hvordan danske virksomheder kan lave rigtig mange arbejdspladser, fordi vi netop er gået forrest.

Intentionelle årsagssætninger er med 20 forekomster hyppigere. Som nævnt kan de ifølge Hengeveld (1996) kendes fra fysiske årsagssætninger på muligheden for at indsætte propositionelle operatorer. I eksemplet i (45) er der indsat *måske* i en intentionel sætning fra referatet for at tydeliggøre denne forskel.

- (45) Det gør de i øvrigt endnu – det må man bare ikke sige, fordi så bliver jyderne [måske] sure – og så underbyder de københavnsk arbejdskraft.

Der er ingen epistemiske årsagssætninger i referatet fra d. 17. jan. 2014, men derimod 14 illokutionære som den i (46).

- (46) Hvor skrappe midler vil Enhedslisten bruge for at opnå, at det skal være den løsning med indgreb over for bilisterne? Fordi jeg er jo bekendt med, at Enhedslisten sidder i en gunstig position over for regeringen.

De illokutionære årsagssætninger forekommer i referatet både efter spørgsmål, som i (46), og efter deklarativiske ytringer, herunder eksplicite performativer, som er relativt lette at identificere. De er i reglen fremsættende ytringer i 1. person præsens, og man kan indsætte adverbiet *hermed* (jf. Lyons 1977: 728f). Et større problem udgør tilfælde hvor en deklarativ ytring som ikke er en eksplicit performativ, begrundes med en illokutionær *fordi*-sætning. Her er det muligt at illokutionære årsagssætninger overlapper med en eller flere af de andre typer, for det er ikke givet at udpegningen af årsagen til en begivenhed ikke samtidig også kan tjene som motivation for udsagnets relevans. Jeg mener således at man kan argumentere for at *fordi*-sætningen i (47), som er analyseret som illokutionær, også kan ses som intentionel, idet den godt kan siges at angive den ”ydre” årsag til matrixsætningens ”vi ved”. Men i sammenhængen synes den snarere at være talehandlingsbegrundende: ’Jeg siges at vi ved dette fordi pointen er ...’.

- (47) Vi ved jo også, at vi i de kommende år kommer til at diskutere, om energiaftalen i virkeligheden leverer det, vi har aftalt, nemlig en bestemt reduktion i forhold til CO2-udslippet. Fordi pointen er jo den, at forudsætningen om, at det at bruge biomasse er CO2-neutralt, er gennemhullet.

De illokutionære årsagssætninger som er lettest at identificere som sådan, er dermed dem som ikke samtidig kan sige at angive et årsagsforhold i fysisk eller intentionel forstand. Jeg vender tilbage til dette problem i afsnit 4.2.6.

Forholdet mellem typen af årsagssætning og ledsætningsmønster vises i tabel 2. Der er lidt flere intentionelle sætninger end illokutionære, mens der kun er få fysiske og ingen epistemiske. I forhold til de to sidste typer kan pilotundersøgelsen dermed ikke sige meget.

Tabel 2. Ledstillingsmønstre og typer af årsagssætninger i pilotundersøgelsen

	Fysisk = 5	Intentionel = 20	Epistemisk = 0	Illokutionær = 14
V3	5	6	0	1
V2	0	14	0	13

Til gengæld viser pilotundersøgelsen en overvægt af V2 i intentionelle såvel som illokutionære årsagssætninger. Der er kun én illokutionær sætning med V3, som jeg vender tilbage til i kapitel 4, mens der er 6 intentionelle sætninger med V3, dvs. 30 % af de 20 intentionelle sætninger. Pilotundersøgelsen viser altså i lighed med flere af de undersøgelser jeg redegjorde for i kapitel 2, at V2 er mere almindeligt i *fordi*-sætninger end V3. Samtidig tyder noget på at den intentionelle og den illokutionære type er mere almindelige end de to andre, men tallene fra pilotundersøgelsen er for små til at man kan slutte noget endeligt og lægger dermed op til den videre undersøgelse i kapitel 4. Fremgangsmåden med at søge efter *for* og *fordi* i referatet og lytte til det faktisk sagte i optagelserne på Folketingets hjemmeside har vist sig at være tilfredsstillende, og selv om den har krævet en frasortering af støj i form af forekomster af præpositionen *for*, er det en relativt effektiv metode. Jeg skønnede derfor at det var muligt at finde 200 *fordi*-sætninger med V2 eller V3 inden for den afsatte tid, hvilket krævede søgninger i yderligere fire referater. Jeg vender tilbage til disse i begyndelsen af kapitel 4.

3.2.2 Præsuppositionsforhold og negationsprøve

Under arbejdet med at analysere sætningerne i pilotundersøgelsen blev det klart for mig at materialet afviger fra GDS' sondring mellem *da*, *eftersom* og *idet* på den ene side og *fordi* på den anden, idet *fordi* meget ofte har en ikke-præsupponeret matrixsætning. Som nævnt i afsnit 1.1 består forskellen ifølge GDS i at årsagskonjunktionerne *da*, *eftersom* og *idet* knytter sig til en ikke-præsupponeret matrixsætning, mens sætninger med *fordi* indgår i én samlet meddelelse med en præsupponeret matrixsætning. GDS lægger op til en pragmatisk forståelse af præsupposition ifølge hvilken en ytrings præsupposition er alle de "ytringer som afsenderen forudsætter er indiskutabelt sande og dermed som noget der ikke er på dagsordenen" (GDS, s. 134). Der tales, ligesom hos Sweetser (1990: 82f), om *assertion* som modstykke til præsupposition, men i et senere kapitel bruges også begrebet *ny informa-*

tion (GDS, s. 1545). I undersøgelsen anvender jeg termen *ikke-præsupponeret*, dels fordiasserteret information ikke behøver være ny, dels fordiasserterede sætninger kun er en delmængde af ikke-præsupponerede: Interrogativer og imperativer er i sagens natur ikkeasserterede, ligesom en stor gruppe af ledsætninger ikke er det. Et eksempel på en *fordi*-sætning tilknyttet en ikkeasserteret ledsætning har vi i (48), mens *fordi*-sætningen i (49) knytter sig til denasserterede hovedsætning:

(48) han fortalte at han var kommet for sent fordi broen var oppe

(49) han fortalte at han var kommet for sent fordi han ikke kunne finde på en bedre undskyldning

Ifølge GDS viser forskellen på *fordi*-sætninger og sætninger med *da*, *eftersom* og *idet* sig ved at en nægtelse eller en anden fokusoperator kan ramme *fordi*-sætningen i modsætning til de andre typer af årsagssætninger. I eksemplet i (50) rammer nægtelsen således *fordi*-sætningen, så matrixsætningen præsupponerer 'han bliver hjemme' (ikke fordi det er snevejr, men af en anden grund). Dette kan ikke lade sig gøre ved *da*-, *eftersom*- og *idet*-sætninger, og matrixsætningen i (51) asserterer således 'han bliver ikke hjemme':

(50) han bliver ikke hjemme fordi det er snevejr

(51) han bliver ikke hjemme da det er snevejr

GDS (s. 1541)

Som det dog bemærkes i GDS, er der i yngre dansk sket en forandring så *fordi* tenderer mod et sammenfald med *da*, men beskrivelsen af forholdet mellem konjunktionerne er angivelig "holdbar mht. en traditionel og stadig fuldt gangbar norm" (2011: 1546). Ifølge Sweetser (1990: 82f) har *because* i engelsk en lignende mulighed for at optræde med enten præsupponeret eller ikke-præsupponeret matrixsætning.

I forbindelse med analysen af materialet i pilotundersøgelsen forekom det mig imidlertid at *fordi*-sætninger med ikke-præsupponerede matrixsætninger var hyppigere end *fordi*-sætninger hvor matrixsætningen var præsupponeret. Man kan teste hvorvidt dette er tilfældet, med en nægtelsesprøve, som kan formuleres således:

Hvis Q er en præsupposition i sætningen P, så er Q også præsupposition i sætningen ikke-P; og hvis Q er præsupposition i sætningen ikke-P, så er Q også præsupposition i sætningen P.

GDS (s. 135)

Afprøver man denne test på ytringen i (50) ovenfor, viser den netop at nægtelsen rammer *fordi*-sætningen og ikke matrixsætningens propositionelle indhold, idet P og ikke-P har den samme præsup-

position: Både *han bliver hjemme fordi det er regnvejr* og *han bliver ikke hjemme fordi det er regnvejr* præsupponerer 'han bliver hjemme'. Afprøvet på en ytring fra referatet fra d. 17. jan. 2014, hvor tegnet > står for 'præsupponerer':

(52) Når jeg siger spøgelse, så er det, fordi jeg har gentaget så mange gange, så jeg næsten ikke har tal på det, at vi ikke ønsker at afskaffe befodringsfradraget.

> 'jeg siger spøgelse'

(53) Når jeg siger spøgelse, så er det ikke, fordi jeg har gentaget så mange gange, så jeg næsten ikke har tal på det, at vi ikke ønsker at afskaffe befodringsfradraget.

> 'jeg siger spøgelse'

I (52), hvor matrixsætningens præsupponerede del er indeholdt i en foranstillet *når*-sætning, bevares præsuppositionen når matrixsætningen negeres i (53). I eksemplerne i (54) og (55) forholder det sig derimod anderledes:

(54) Det rykker først efter 2020, det ved jeg godt, men det rykker jo på mange måder, fordi det også er afsætningen af vores vedvarende energi.

– matrixsætningenasserter: 'det rykker på mange måder'

(55) Det rykker først efter 2020, det ved jeg godt, men det rykker jo ikke på mange måder, fordi det også er afsætningen af vores vedvarende energi

– matrixsætningenasserter: 'det rykker ikke på mange måder'

I matrixsætningen i (54) er 'det rykker på mange måder' ikke præsupponeret, men asserteret, hvilket viser sig ved at nægtelsen ikke rammer *fordi*-sætningen i (55) – her asserterer matrixsætningen tværtimod 'det rykker ikke på mange måder'.

Ved en nærmere gennemgang af *fordi*-sætningerne fra Folketingets møde d. 17. jan. har det vist sig at kun 7 ud af 39 af dem, dvs. 18 %, optræder med præsupponeret matrixsætning. Dette strider altså imod det generelle billede GDS tegner af at *fordi*-sætninger har præsupponeret matrixsætning. Jeg har derfor fundet det relevant at arbejde videre med dette spørgsmål og undersøge præsuppositionsforholdene i hele materialet. Jeg vender tilbage til spørgsmålet om præsupposition og forholdet til de to ledstillingsmønstre i kapitel 4.3, hvor også forholdene i *det er fordi*-konstruktioner (sætningskløvninger) behandles.

3.3 Sammenfatning af specialets materiale og metode

I det foregående har jeg beskrevet materialet for min undersøgelse og redegjort for en pilotundersøgelse af Folketingets møde d. 17. jan. 2014. Nogle få problemer blev fremhævet: I Folketingstidendes referat er *fordi* ofte er ændret til *for* og V2 i ledstillinger ofte ændret til V3, hvorfor det har været nødvendigt dels at søge efter *for* og frasortere støj fra den homografe præposition, dels at lytte til optagelsen fra Folketingets møde for at finde de tilfælde hvor der faktisk siges *fordi*. Et andet problem ved søgningen er at det ikke har været muligt at finde *fordi*-sætninger hvor Folketingstidendes referent har ændret *fordi* til *at* eller en anden konjunktion – eller måske helt fjernet konjunktionen. Hvor der er sådanne sætninger i referaterne, er de altså ikke medtaget i analysen.

Efter at have redegjort for søgningen og behandlingen af dataene har jeg fremlagt analysen, som viste at V2 forekommer i 69 % af *fordi*-sætningerne under mødet og i både intentionelle og illokutionære sætninger. Fysiske sætninger forekommer kun med V3, mens der ikke er nogen epistemiske sætninger i materialet. I det følgende vil jeg i afsnit 4.1 redegøre for fordelingen af ledstillingsmønstrene i det samlede materiale og i afsnit 4.2 for typerne af årsagssætninger. I afsnit 4.3 ser jeg nærmere på spørgsmålet om matrixsætningernes præsuppositionsforhold.

Målet med undersøgelsen har været at finde 200 *fordi*-sætninger med forskel på V2 og V3, hvilket er nået ved at gennemgå referaterne og optagelserne fra fire møder ud over mødet fra pilotundersøgelsen. Dette materiale består samlet set af knap 22 timers debat med i alt ca. 220.000 ord, hvoraf det anslås at omtrent den ene halvdel optræder i ordfører- og ministertaler og den anden i korte bemærkninger og mundtlige svar under Folketingets spørgetid. En kortfattet oversigt over dette materiale præsenteres i begyndelsen af 4.1.

4 Undersøgelse

I dette kapitel vil jeg redegøre for min undersøgelse og diskutere resultaterne på baggrund af den teoretiske litteratur jeg har gennemgået i de indledende kapitler. I afsnit 4.1 redegør jeg for fordelingen af ledsætningsmønstrene V2 og V3 og diskuterer nogle problematiske sætninger i materialet. I afsnit 4.2 undersøges forekomsten af de fire typer af årsagsrelationer som jeg har præsenteret tidligere. I afsnit 4.3 ser jeg nærmere på spørgsmålet om præsupponerede og ikke-præsupponerede matrixsætninger. Henvisningerne til eksemplerne fra materialet består af to cifre, hvor det første angiver hvilket af de fem mødereferater eksemplet stammer fra, og det andet eksemplets nummer i dette.

4.1 Fordelingen af ledstillingsmønstrene

4.1.1 Optælling af *fordi*-sætninger og ledstillingsmønstre

Referatet fra 17. jan. 2014, som jeg diskuterede i pilotundersøgelsen, indgår i materialet sammen med fire andre, alle fra januar 2014. En oversigt over disse ses i tabel 3. Mødernes længde er fra start- til sluttidspunktet fratrasket eventuelle pauser. Antallet af ord er anslået, da referaterne indeholder en del anførende tekst, såsom afstemningsresultater og navne på ministre og folketingsmedlemmer.

Tabel 3. Referater i materialet

	dato	genrer	længde	ord	<i>fordi</i> -sætninger
Referat 1	fre. 17.01.	taler, korte bemærkninger	2:52	~30.000	66
Referat 2	tirs. 21.01.	taler, korte bemærkninger	4:40	~45.500	68
Referat 3	ons. 22.01.	spørgetid	2:30	~29.000	82
Referat 4	tors. 23.01.	taler, korte bemærkninger	6:42	~65.000	106
Referat 5	tirs. 28.01.	taler, korte bemærkninger	5:11	~51.000	99
I alt			21:55	~220.500	421

I de fem referater har jeg fundet i alt 421 *fordi*-sætninger, hvilket gør *fordi* til den mest almindelige årsagskonjunktion. Af de andre årsagskonjunktioner der normalt betegnes som underordnende, forekommer *eftersom* 3 gange i materialet, *idet* forekommer 4 gange, og *siden* med årsagsbetydning forekommer 2 gange. *Da* med årsagsbetydning er med 44 forekomster væsentligt hyppigere end disse tre, men det er værd at bemærke at en lang række *da*-sætninger indgår i ytringer som ”Da der ikke er flere der har bedt om ordet, er forhandlingen afsluttet”, der med visse variationer nærmest er en stående vending. Den samordnede årsagskonjunktion *for* er med 152 forekomster mere almindelig end disse underordnende årsagskonjunktioner. Materialet og Folketingstidendes redigering tyder dog samtidig

på at denne konjunktion er hyppigere på skrift end i tale. Hele 180 af de sagte *fordi*-sætninger er nemlig ændret til *for* i referatet. Hvis et folketingsmedlem siger *for*, er dette aldrig ændret til *fordi*. Ser man udelukkende på de skrevne referater, får man det indtryk at *for* er mere almindeligt end *fordi*. *For* optræder 332 gange (58%), og *fordi* optræder 241 gange (42%). Retter man *for* til *fordi* i de tilfælde hvor det faktisk bliver sagt, som jeg har beskrevet i metodeafsnittet, viser forholdet i det talte sprog sig: Som nævnt forekommer *for* 152 gange (26,5%), mens *fordi* har 421 forekomster (73,5%).

I modsætning til *for*, som udelukkende forekommer med V2-ledstilling, og *eftersom*, *idet*, *siden* og *da*, som i hvert fald i mit materiale altid forekommer med V3-ledstilling, kan *fordi* have begge ledstillingsmønstre. Omtrent halvdelen af *fordi*-sætningerne i materialet viser forskellen mellem de to mønstre V2 og V3: 47 % af sætningerne er SV-sætninger, mens 53 % har enten V2 eller V3. Dette stemmer overens med Steensig (1998), som finder 48,6 % SV-sætninger, og Mikkelsen (2011), som finder 50 %. Regner man SV-tilfældene i mit materiale fra, er der i alt 225 sætninger der viser forskellen mellem V2 og V3, jf. den sidste kolonne i tabel 4.

Tabel 4. Ledstillingsmønstre i materialet

	SV	V2	V3	SV + V2 + V3	V2 + V3
Referat 1	27	27	12	66	39
Referat 2	33	24	11	68	35
Referat 3	40	29	13	82	42
Referat 4	57	32	17	106	49
Referat 5	39	46	14	99	60
I alt	196	158	67	421	225

Referatet fra pilotundersøgelsen viste en overvægt af V2-forekomster på 69 % – mod 31 % V3-forekomster – og optællingen af ledstillingsmønstrene i de resterende referater viser en lignende fordeling, jf. tabel 5.

Tabel 5. Fordelingen af V2 og V3 i materialet

	V2	V3
Referat 1	69 %	31 %
Referat 2	69 %	31 %
Referat 3	69 %	31 %
Referat 4	65 %	35 %
Referat 5	77 %	23 %
I alt	70 %	30 %

Fordelingen mellem de to mønstre i disse 225 sætninger er 70 % V2-sætninger over for 30 % V3-sætninger. Ud over at stemme overens med pilotundersøgelsen viser denne fordeling den samme tendens til at *fordi*-sætninger oftere har V2-ledstilling end V3 som flere andre har peget på, om end lidt sjældnere i mit materiale end i flere af de omtalte undersøgelser: 80,7 % V2-sætninger i Steensigs materiale (1998: 181), 83 % i Gregersen og Pedersens materiale fra BySoc (2000: 418) og 88 % hos Jensen (2011: 134). Som nævnt i gennemgangen af pilotundersøgelsen er det ikke overraskende at andelen af V2-tilfælde er lavere i materialet fra Folketinget, eftersom en del af ytringerne forekommer i oplæst tale.

4.1.2 Forekomster med andet led end subjektet i fundamentfeltet

Af de 158 V2-tilfælde har 57, dvs. 36 %, et andet led end subjektet i fundamentfeltet. Som allerede omtalt kan dette dreje sig om simple led, i *fordi*-sætningen i (56) et direkte objekt:

(56) Det behøver jeg ikke at bruge meget tid på, fordi det er vi jo sådan set meget uenige i (5.48)

Eller det kan dreje sig om hele ledsætninger som den betingelsessætning der i figur 5 er analyseret i sætningsskemaet:⁸

Figur 5. *Fordi-sætning med ledsætning i fundamentfeltet*

k	F	V_f	S	SA	V ...
... fordi at	hvis EU bliver ambitiøs,	får	Danmark		endnu større glæde af at have været frontrunner (2.58)

Ledsætninger imellem *fordi* og det finitte verbum repræsenteres dog næsten altid af det genoptagende adverbium *så* umiddelbart efter den indlejrede ledsætning. Dette analyseres med GDS (s. 1827ff) sådan at den indlejrede ledsætning står i venstreekstraposition og det anaforske adverbium i fundamentfeltet, jf. eksemplet i figur 6.

⁸ I et kort afsnit om V2 efter underordnende konjunktioner foreslår GDS (s. 1590f) en analyse hvor konjunktionen placeres på interjektionens plads I og et eventuelt efterfølgende 'ydre' *at* på modalpladsen M¹:

I	M¹	F	...
fordi	at	hvis EU bliver ambitiøs	...

Jeg vil ikke tage stilling til denne analyse her, men blot for overskuelighedens skyld placere begge konjunktioner på konjunkionalpladsen.

Figur 6. Fordi-sætning med ledsætning i ekstraposition

k	E	F	V _f	S	SA	V ...
Fordi	hvis det er før skat,	så	mister	man	jo	halvdelen af dem igen i skat (5.37)

Også *fordi*-sætningen i (57) analyseres som V2-forekomst, idet *dér* har hovedtryk, i teksten markeret med accent aigu, og dermed må opfattes som et stedsadverbium, ikke et formelt subjekt. Sætningen har altså fundamentfelt.

(57) Jeg har boet i Grenaa hele mit liv stort set og har kørt 17 år til Aarhus Havn, som også var nogle lange ture, og det gjorde jeg, fordi dér var et arbejde, jeg kunne lide (5.55)

4.1.3 Afvigende *fordi*-sætninger

I materialet forekommer et antal *fordi*-sætninger som afviger fra de forventede mønstre. Dette drejer sig bl.a. om to helhedsspørgsmål og to indholdsspørgsmål umiddelbart efter *fordi*. Indholdsspørgsmål har det finitte verbum på anden udfyldte position, mens helhedsspørgsmål ifølge GDS også har det finitte verbum på andenpladsen, idet fundamentfeltet siges at være tomt. V2-varianten med tomt fundamentfelt kalder GDS non-deklarativ, og ligesom deklarativer V2-sætninger adskiller den sig ifølge deres analyse fra V3-sætninger ved at markere sin egen sproghandlingsramme, i dette tilfælde non-realis (GDS, s. 1573ff). De interrogative *fordi*-sætninger analyseres dermed som V2-sætninger, jf. figur 7.

Figur 7. Analyse af spørgeformede *fordi*-sætninger

k	F	V _f	S	SA	V ...
<i>Jeg opfatter det selv som en naturlig videreudvikling af samtænkning,</i>					
fordi	hvad	handler	det		om i skrøbelige stater? (2.39)
<i>Det er da rigtigt, at vi også skal debattere, hvad en erfaren person er,</i>					
fordi at		er	det		en, der har haft kørekort i mange år, eller er det bare en, der er mange år gammel? (2.14)

Jeg vender tilbage til disse interrogative *fordi*-sætninger og deres plads i den firedelte klassifikation af årsagssætninger nedenfor.

Fordi-sætningen i (58) ligner en V3-sætning, men analyseres som SV, idet jeg tolker *her* som et efterstillet adled til subjektets kerneled *vurderingen*, jf. eksemplet *vejen derovre* i GDS (s. 539) og Fol-

ketingstidendes mødereferat, hvor *fordi* er fjernet, men *her* fortsat står umiddelbart efter substantivet: ”Vurderingen her er [...]”.

- (58) Det er også en fin løsning, at salgsperioden fremover fastsættes fra den 15. december til den 31. december, fordi vurderingen her er, at det ikke forventes at få nævneværdige negative økonomiske konsekvenser for erhvervet.

En anden afvigende forekomst er den første *fordi*-sætning i (59), som udgør en undtagelse fra de generelle regler om V2 og V3. *Nu* står ikke i fundamentfeltet som i en V2-sætning, for dette følges altid umiddelbart af det finitte verbum, men der er heller ikke tale om normal V3, for her står subjektet på førstepladsen.

- (59) Jeg synes, at de her sager er alvorlige – ikke fordi at nu fru Karina Adsbøl og jeg skal stå og diskutere det her i dag, men fordi det handler om nogle børn og nogle unge, som har stort behov for, at deres sager bliver behandlet korrekt ude i kommunerne (3.39)

Eksemplet i (59) forekommer umiddelbart at være et eksempel på såkaldt fremrykket sætningsadverbial, et fænomen som er særlig fremtrædende i traditionelt sjællandsk, men forekommer i alle danske dialekter (Pedersen 1996: 248; Pedersen 2009: 324). Folketingsmedlemmet som ytrer *fordi*-sætningen i (59), er fra Fyn. Det er oftest nægtelsen der står på denne plads mellem en underordnende konjunktion og subjektet, i GDS (s. 1585) kaldet modal adverbialplads (A^m), og især i betingelsessætninger med *hvis* er det også ganske almindeligt i skriftsproget (Pedersen 1996: 248). Sætningen kan dermed analyseres efter et udvidet V3-skema som i figur 8, jf. GDS (s. 1661).

Figur 8. Udvidet V3-skema

k (M^1)	k (M^2)	A^m	S	SA	V_f	V ...
fordi	at	nu	fru Karina Adsbøl og jeg		skal	stå og diskutere det her i dag

Men selv hvis man tager den dialektale brug af fremrykket sætningsadverbial i betragtning, er sætningen påfaldende. Ifølge Pedersen (2009: 326) er fremrykket sætningsadverbial nemlig sjældent i årsagssætninger, og i hendes materiale optræder det aldrig i årsagssætninger med indre *at*. Der er dog andre mulige analyser af *nu* i sætningen ovenfor. I hvert fald i sjællandsk talesprog kan *nu* fungere som en proklitisk partikel til subjektet (*og det havde nu hendes bedstemoder også*), og som en enklitisk partikel der knytter sig til en side- eller underordnende konjunktion (*de gik jo i stykker når at nu de fiske kom i*) (Pedersen 2009: 323). Da jeg dog anser det som tvivlsomt at ledstillingen kunne optræde i en sætningstype som utvetydigt har V2 (??*Nu fru Karina Adsbøl og jeg skal stå og diskutere det i*

dag), har jeg holdt mig til analysen efter det udvidede V3-skema, men den er som sagt behæftet med nogen usikkerhed.

Et karakteristisk talesprogstræk som optræder et par gange i materialet, er det GDS (s. 1651) kalder indbygning af ytringshelhed, hvor en udtryksstørrelse der har form som en selvstændig ytring, fungerer som led i en anden. I (60) drejer det sig om et indholdsspørgsmål.

(60) Så vidt jeg husker – jeg kan huske galt – så er KL også meget optaget af netop at sørge for:

Hvordan kan kommuner lære af hinanden, udveksle erfaringer? – fordi der jo som sagt er meget, meget stor forskel på, hvad én kommune konkurrenceudsætter i forhold til en anden (3.9)

Jeg har her skrevet *fordi* med lille begyndelsesbogstav efter en tankestreg for at angive at sætningerne er prosodisk integrerede. Der er altså ikke tale om at taleren stiller et spørgsmål og derefter begrunder dette med en *fordi*-sætning, men om at en sætning med spørgeform fungerer som led snarere end som selvstændig sproghandling. *Fordi*-sætningen angiver hvorfor KL er optaget af dette spørgsmål, og er dermed af den intentionelle type. Sætningerne i (59) og (60) er eksempler på at der findes konstruktio-
ner og udtryksmuligheder i talesproget som er fremmede for skriftsproget, og af denne grund er det ikke altid muligt at analysere en sætning korrekt ved blot at se på udskriften, et problem også Pedersen (2009: 323) nævner i forhold til analysen af de dialektale brug af *nu* jeg nævnte ovenfor. I analysen af sætningerne i de næste afsnit har jeg som udgangspunkt arbejdet med de transskriptioner som de redigerede referater udgør, men lyttet til optagelserne fra Folketinget igen når jeg har skønnet det nødvendigt for analysen.

4.1.4 Sammenfatning: V2 er hyppigere end V3

Optællingen af V2- og V3-forekomster i materialet har bekræftet det foreløbige resultat fra pilotundersøgelsen, som viste at der kun forekommer V3 i knap en tredjedel af *fordi*-sætningerne. I det samlede materiale drejer det sig om 30 % V3 over for 70 % V2. Undersøgelsen bekræfter dermed at *fordi*-sætninger i talesproget oftere har V2 end V3. I det følgende vil jeg se på forekomsten af de fire typer af årsagssætninger og deres fordeling mellem V2 og V3.

4.2 Typer af årsagssætninger

4.2.1 Optælling af de fire typer

I dette afsnit vil jeg analysere de 225 sætninger i materialet i forhold til de fire typer af årsagssætninger som jeg har redegjort for tidligere. Som det vil blive klart, er intentionelle og illokutionære årsagssætninger absolut de hyppigste typer, men jeg vil også argumentere for at det ikke altid er muligt at

klassificere en sætning utvetydigt, og at grænserne mellem typerne ikke er så skarpe som fx Hengevelds klassifikation giver indtryk af. I tabel 6 ses en oversigt over hvor mange sætninger der er analyseret som tilhørende de respektive kategorier.

Tabel 6. Sætningstyper i materialet

Repræsentationelt niveau		Interpersonelt niveau	
Fysisk	Intentionel	Epistemisk	Illokutionær
9 (= 4 %)	120 (= 53 %)	8 (= 4 %)	88 (= 39 %)

4.2.2 Fysiske årsagssætninger

Som tabel 6 viser, er fysiske årsagssætninger sjældne og optræder kun 9 gange i materialet. Jensen (2003) finder ingen fysiske årsagssætninger i sit talesprogsmateriale fra BySoc og foreslår at det kan have at gøre med samtaleemnerne (2003: 254n), hvilket muligvis også er tilfældet for mit materiales vedkommende. Som pilotundersøgelsen viste, var der 5 fysiske årsagssætninger i referatet fra d. 17. januar, hvilket er mere end i de resterende fire referater tilsammen. Det er muligt at et eller flere af de debatterede emner under dette møde i højere grad har lagt op til brug af fysiske årsagssætninger, men tallene er for små til at man kan konkludere noget herom.

Ifølge Jensen (2003: 250) kan fysiske årsagssætninger godt have V2 (*græsset er vådt fordi det har lige regnet*), men i materialet fra Folketinget har alle eksemplerne V3. I (61) forekommer et relativt klart eksempel på en fysisk *fordi*-sætning, hvor ”vi er gået forrest” angives som den direkte årsag til ”danske virksomheder kan lave rigtig mange arbejdspladser”. Det synes ikke at være muligt at indsætte en propositionel operator som *måske* i *fordi*-sætningen, jf. Hengeveld (1996: 129).

- (61) Nu var jeg ikke med i Kina i sidste uge, men jeg forstår, at der har man i hvert fald også kunnet se, hvordan danske virksomheder kan lave rigtig mange arbejdspladser, fordi vi [*måske] netop er gået forrest (1.32)

4.2.3 Intentionelle årsagssætninger

Ifølge Hengeveld er det til gengæld muligt at indsætte propositionelle operatorer i intentionelle årsagssætninger, men det varierer fra sætning til sætning hvilke der virker rimelige, hvilket primært synes at afhænge af operatorens semantik. I *fordi*-sætningen i (62), som er tydeligt intentionel eftersom det er nødvendigt at en intentionalitet har kendskab til det propositionelle indhold ’man er ikke gået til læge inden for en vis dato’ for at matrixsætningens sagforhold kan realiseres, kan det således dårligt lade sig gøre at indsætte *måske*, hvorimod en operator som *med sikkerhed* virker rimeligere.

- (62) Det er helt åbenlyst urimeligt, at ens lægefagligt diagnosticerede sygdom ikke anerkendes, alene fordi man [?måske/med sikkerhed] ikke er gået til læge inden for en vis dato (5.27)

Årsagssætningen i (62) analyseres derfor som intentionel, hvilket med 120 forekomster er den hyppigste type i materialet. Dette stemmer overens med Jensens undersøgelse (2003), som også viser en overvægt af *reason*-sætninger. Et klart eksempel på en intentionel sætning er *fordi*-sætningen i (63), som angiver årsagen til indholdet af relativsætningen.

- (63) Jeg ved f.eks., at der er en række ngo'er, som i den grad gerne vil bede sig fritaget for at blive spændt for en sikkerhedspolitisk strategi, fordi de derved mister deres troværdighed og uafhængighed og dermed mulighed for at kunne agere også i verdens brændpunkter (2.45)

Et lille flertal af intentionelle årsagssætninger har V2 (jf. Jensen 2003: 256f), men V3 forekommer i 53 sætninger, 44,2 % af de 120 intentionelle sætninger. Nogle intentionelle *fordi*-sætninger er ligesom dem i (62) og (63) udsagn om den ydre verden og angiver hvorfor en agent – som kan være udtrykt eller ej – udfører en bestemt handling. Lige så almindeligt synes det dog at være med matrixsætninger der udtrykker en subjektiv vurdering, jf. den i (64). Det fælles for dem er at årsagssætningen, eller rettere dens propositionelle indhold, vides eller tros af nogen og får dem til at handle eller tænke på en bestemt måde.

- (64) Jeg synes bare, det er ærgerligt, hvis vi siger, at det er SKAT selv, der skal kigge på det, fordi så vil man jo helt sikkert synes, at den her bestemmelse om, at man kan få fortrolige oplysninger, er o.k. (1.7)

Her angiver *fordi*-sætningen årsagen til at den talende synes ”det er ærgerligt ...”, og jeg analyserer den derfor som intentionel. Det samme gælder sætninger hvor matrixsætningen indeholder en subjektiv vurdering uden at være foregået af et meningsverbum som *synes*. Disse er ganske hyppige, men typen optræder tilsyneladende aldrig blandt eksemplerne i litteraturen, således hverken hos Sweetser (1990), Schiffrin (1987) eller Hengeveld (1996). Sweetser's begreb *real world*-kausalitet og Schiffrins *fact-based* leder da også tankerne hen på observerbare begivenheder i den ydre verden snarere end kognitive tilstande i den indre, såsom talerens vurdering af vigtigheden af et stærkt dansk engagement i (65).

- (65) Afslutningsvis vil jeg derfor sige, at et fortsat stærkt dansk engagement er meget vigtigt og meget rigtigt. Det er vigtigt, fordi lande med problemer med at overholde bl.a. menneskerettighederne ellers ville få skubbet det gode arbejde godt af banen [...] (4.99)

Ved at angå afsenderens holdning eller vurdering minder denne gruppe af intentionelle årsagssætninger om den epistemiske type, men i modsætning til disse kan *fordi*-sætningens propositionelle indhold godt siges at være den egentlige årsag til det udtrykte sagforhold i matrixsætningen: Det er fordi lande med problemer ellers ville få skubbet det gode arbejde godt af banen, at et stærkt dansk engagement er vigtigt. Desuden kan matrixsætningens indhold være præsupponeret, hvilket tilsyneladende aldrig er tilfældet ved epistemiske årsagssætninger, jf. afsnit 4.5.

To sætninger som jeg har analyseret som intentionelle, adskiller sig fra de andre ved nærmest at have metalingvistisk funktion, nemlig *fordi*-sætningerne i (66) og (67).

- (66) I dag er det en god dag for Radikale Venstre, jeg har glædet mig til at stå på talerstolen i dag, fordi vi med det her lovforslag tager endnu et opgør med den tidligere regerings ubehagelige signalpolitik på udlændinge- og integrationsområdet, fordi når man udlover en dusør på 25.000 kr. pr. udlænding, som en kommune får til at rejse permanent hjem, så synes vi, der er tale om ubehageligheder (5.2)

- (67) Hvordan finder vi de redskaber, som gør det lettere tilgængeligt, mere åbenlyst, nemmere at have med at gøre at bruge udbud til at få testet, om den måde, man leverer service på til borgerne, er den bedste måde og den billigste måde, fordi de jo er skatteydere på samme tid? (3.6)

Når disse *fordi*-sætninger ikke er analyseret som illokutionære, skyldes det at de ikke forekommer mig at begrunde talehandlingerne, men sagforholdene 'tage endnu et opgør' og 'teste om den måde ...'. Men samtidig synes den anden *fordi*-sætning i (66) i lige så grad at begrunde valget af adjektivet i "regeringens ubehagelige signalpolitik" som hvorfor man tager et opgør. Og i *fordi*-sætningen i (67), som hører under den interrogative sætnings virkefelt, synes taleren at begrunde valget af adjektivet "billigst" samtidig med at hun angiver hvorfor man skal have udbuddene testet.

Intentionelle årsagssætninger er altså den mest udbredte type, og den forekommer både med V2 og V3. Typen udviser en del semantisk variation og kan som nævnt ovenfor, både knytte sig til matrixsætninger som beskriver begivenheder i den ydre verden og matrixsætninger som angiver en subjektiv vurdering. I modsætning til disse argumenterer epistemiske årsagssætninger for sandheden eller troværdigheden af matrixsætningens propositionelle indhold.

4.2.4 Epistemiske årsagssætninger

Gode eksempler på epistemiske årsagssætninger er lige så sjældne som fysiske. Der forekommer kun 8 epistemiske årsagssætninger i materialet, alle med V2. *Fordi*-sætningen i (68) mener jeg er et utvetydigt eksempel på en epistemisk sætning: Fordi man har gode erfaringer i andre lande, mener taleren at det propositionelle indhold 'det er dokumenteret og bevist' må gælde som sandt.

- (68) [...] jeg tror på, at det kan lade sig gøre, og det er ikke bare noget, vi tror på, det er faktisk noget, der er dokumenteret og bevist, fordi i andre lande, f.eks. i Tyskland, har man ganske gode erfaringer med den her ordning, og der har det vist sig, at det højner trafiksikkerheden (2.34)

For flere af de andre epistemiske sætninger i materialet kan man dog ikke helt udelukke en intentionel læsning, således *fordi*-sætningen i (69).

- (69) Liberal Alliances retsordfører har ikke mulighed for at være her i dag, men den her sag er alligevel nok en sag, som selv en ikke-retsordfører kan klare, fordi at som vi har hørt, så er det en tilbagevendende begivenhed i denne sal (2.7)

Jeg forstår denne *fordi*-sætning som talerens hjemmel eller bevæggrund for at mene at der er tale om en sag som selv en ikke-retsordfører kan klare, men den kan i princippet også angive en ydre årsag: Fordi sager af denne art er en tilbagevendende begivenhed, kan et hvilket som helst folketingsmedlem klare den. Når jeg alligevel vælger den epistemiske læsning, skyldes det både forholdet mellem matrix- og årsagssætning og den argumentatoriske kontekst sætningerne indgår i. For det første har hører årsagssætningen ikke under den evidentielle modalpartikel *noks* virkefelt, og matrixsætningen må dermed forstås som en selvstændig vurdering. For det andet fungerer ytringen i sammenhængen som argument for at retsordførers fravær ikke er et problem, og det virker derfor mere rimeligt at *fordi*-sætningen angiver en hjemmel for denne opfattelses troværdighed.

4.2.5 Illokutionære årsagssætninger

At det kan være svært at afgøre om en *fordi*-sætning angiver en indre eller en ydre årsag, viser sig også ved analysen af en del illokutionære *fordi*-sætninger. Jeg har analyseret 88 sætninger i materialet som illokutionære, og det er dermed den næsthøypigste type efter den intentionelle. I litteraturen optræder eksemplerne på illokutionære årsagssætninger ofte efter interrogativer eller imperativer. Det første forekommer i alt 8 gange i materialet, jf. eksemplerne i (70) og (71), hvor talerne motiverer et spørgsmål med en *fordi*-sætning med V2-ledstilling.

(70) Skal jeg forstå synspunktet sådan, at Det Radikale Venstre nu mener, man skal forbyde de hunderacer, som er overrepræsenteret i forhold til skambid? Fordi så skal vi over og kigge på nogle andre hunderacer, altså nogle af dem, som er rigtig populære og udbredt i Danmark. (4.36)

(71) Og så er det, man må spørge – nu er vi halvvejs inde i regeringsperioden: Hvor bliver den dog af? Fordi det er vi vel enige om, at det er hårdt tiltrængt (1.38)

I eksemplet i (71) introduceres spørgsmålet af et ytringsverbum. Dette er også tilfældet ved imperativen i (72). Det andet eksempel på en *fordi*-sætning efter en imperativ i materialet, en længere hortativisk sætning med ”lad os”, indledes derimod ikke af et ytringsverbum, jf. (73).

(72) Og det der med, at det er så ekstremt vigtigt for en rød regering at kritisere en tidligere blå regering, der siger jeg bare: Pas nu på. Fordi meget af det, som bliver gennemført under den ene regering, er jo noget, der bliver ført videre under den næste regering (5.19)

(73) Lad os dog forsøge, om vi i en periode kan se et resultat af at gøre det anderledes end bare at køre videre og fortsat have den der løbende problemstilling om, at unge nye trafikanter altså er mere farlige, fordi man ikke tænker sig om, ikke får en advarsel under kørslen om, at ”hov hov, tænk dig nu om”. Fordi ofte er det jo farten, der gør, at man kommer galt af sted [...] (2.33)

Spørgsmål kan også stilles ”indirekte” i en *om*-sætning, og nogle folketingsmedlemmer anvender en variant af denne type som står alene, og som nogle måske ville analysere som havende en elliptisk matrixsætning. Sådanne selvstændige *om*-sætninger, som den i (74), forekommer 5 gange i materialet med illokutionære årsagssætninger. Det samme gør eksplicitte performativer som den i (75).

(74) Samtidig har vi en situation, hvor det er politiet, der både er udøvende og dømmende magt, plus der er meget ringe klagemuligheder. Om Venstre er med på, at vi får kigget i forhold til retssikkerheden? Fordi i en retsstat kan det vel ikke rigtigt være holdbart, vi har omvendt bevisbyrde på et område, hvor det er umuligt at bevise (4.25)

(75) Jeg tillader mig bare lige at få det slået fast. Fordi jeg frygter jo på vegne af de millioner af danskere, som kører i bil og er afhængige af det [...] (1.64)

En anden type, som jeg allerede har omtalt ovenfor, er *fordi*-sætninger der selv har spørgeform. Disse optræder 4 gange i materialet, og alle tilfældene kan opfattes som retoriske spørgsmål der understreger et punkt i argumentationen. Jeg analyserer dem som illokutionære fordi de i sagens natur ikke er hævde og dermed ikke direkte kan angive en årsag, men godt kan siges retorisk at motivere den foregående ytrings relevans, som fx i (76).

- (76) Og så skal jeg spørge hr. Lennart Damsbo-Andersen, hvorfor er det ikke alle mennesker, der går på arbejde, som i virkeligheden bliver omfattet af det her lovforslag? Jeg undrer mig meget, fordi hvorfor skal der være forskel på folk, der arbejder her i landet, og dem, der er udsendt som statsansatte i udlandet? (5.21)

Med en forekomst på under 2 % er disse spørgeformede *fordi*-sætninger lavfrekvente i mit materiale, men at de også forekommer i skriftlig diskuterende sprogbrug, kan man forsikre sig om ved at søge på *fordi* efterfulgt af et interrogativt pronomen eller adverbium på internettet. Her kan man, først og fremmest i debatfora, finde en lang række eksempler som det i (77).

- (77) At sige at Gud er ond fordi denne ikke gør noget ved ondskab er åndssvagt at sige fordi hvorfor skal Gud have ansvaret for vores handlinger...

Filosofisk-debat.dk (28.11.2011)

Muligheden for at kunne indlede en interrogativ omtale i GDS (s. 974) for den tilordnende konjunktion *for*, men der er, så vidt jeg kan se, ingen i den eksisterende litteratur om emnet der bemærker den samme mulighed for *fordi*.

4.2.6 Problemer ved analysen

Sammenhængen mellem illokutionær eller epistemisk brug og V2-ledstilling er til gengæld beskrevet flere steder i litteraturen. Jensen observerer således at "an explanative clause cannot have neutral constituent order" (2003: 252), Steensig finder i sit materiale at "alle *fordi*-ytringer med ledsætningsrækkefølge også har indholdskausalitet" (1998: 185), og Therkelsen skriver at "*fordi* + subordinate [= V3] claims a causal relation between events" (2003: 449). Ifølge alle tre kan epistemiske og illokutionære *fordi*-sætninger altså *aldrig* have V3. V3-sætningerne i mit materiale er da også gennemgående og ganske utvetydigt fysiske eller intentionelle – med en eller to undtagelser: Ytringen i (78), samme som (59) ovenfor, er analyseret som illokutionær, idet den begrundet hvorfor eller snarere på trods af hvad taleren udtrykker at hun synes sagerne er alvorlige.

- (78) Jeg synes, at de her sager er alvorlige – ikke fordi at nu fru Karina Adsbøl og jeg skal stå og diskutere det her i dag, men fordi det handler om nogle børn og nogle unge, som har stort behov for, at deres sager bliver behandlet korrekt ude i kommunerne (3.39)

Fordi-sætningen tjener tilsyneladende til at angive at det ikke er sagernes alvor der er på dagsordenen, men den følgende *fordi*-sætning argumenterer netop for hvorfor det er tilfældet at sagerne er alvorlige. Funktionen synes at være at angive at 'det handler om nogle børn og unge ...' er en væsentlig grund til at tale om sagerne, og at deres alvor derfor ikke står til diskussion. Der er ikke tale om en prototypisk V3-sætning, men jeg mener alligevel det er mere sandsynligt at mønstret skal ses som V3 end V2, jf. diskussionen under 4.1.3 ovenfor. Et sikkert tilfælde af V3 har vi til gengæld i (79), hvor der er blevet spurgt til Det Radikale Venstres målsætninger for reduktioner af CO₂-udslippet. Den radikale ordfører giver følgende svar:

- (79) Jeg tror, at hr. Per Clausen får mere ud af at prøve at spørge klimaministeren, fordi han jo er i gang med forhandlinger dernede (1.36)

Der er ingen pause mellem *at*- og *fordi*-sætningen, og hele perioden udgør én intonationsenhed. Det kan ikke afvises at *fordi*-sætningen har epistemisk funktion, men jeg har alligevel valgt at analysere den som illokutionær idet den foregående sætning synes at fungere som en indirekte talehandling: "Jeg beder dig om [eller: jeg opfordrer dig til] at spørge klimaministeren". Den formelle matrixsætning synes her at indeholde det Boye og Harder (2007) kalder et sekundært komplementtagende prædikat og fungerer som en epistemisk modifikator af *at*-sætningens snarere end en selvstændig helsætning. En række komplementtagende prædikater har ifølge Boye og Harder en tendens til at blive grammatikaliseret så de får sekundær status i forhold til komplementsætningen. Et vigtigt kendetegn ved grammatikaliserede komplementtagende prædikater i engelsk er at de har adverbial distribution, dvs. at de ligesom epistemiske adverbier kan stå i medial og final position. Boye og Harder giver eksemplet *The weather is getting better, I think*, hvor det sekundære komplementtagende prædikat er tilføjet efter den primære sætning, over for **I did it, I regret*, som viser at det leksikalske prædikat *regret* ikke kan stå i denne position. I nogle tilfælde kan grammatikaliseringen af et komplementtagende prædikat føre til at den oprindelige sætningsform forsvinder. Dette gælder fx for den afrikaanske evidentialpartikel *glo* 'vist', som er udviklet af verbet *glo* 'tænke, tro'. I helsætningen i (80) optræder partiklen *glo* på den midterste adverbialplads, mens det komplementtagende prædikat *glo* i (81) efterfølges af en egentlig komplementsætning med komplementsætningsindleder og verballeddet i final position.

- (80) hy is glo ryk
'han er vist rig' (min oversættelse)

(81) ek glo dat hy ryk is

'jeg tror at han er rig' (min oversættelse)⁹

Boye og Harder (2007: 591f)

For dansks vedkommende befinder komplementtagende meningsverber som *tro* og *synes* sig på et stadie hvor de stadig har sætningsform, men kan fungere som epistemiske eller performative modifikatorer af den formelle komplementsætnings propositionelle indhold. Dette mener jeg gælder for sætningen i (79), og det er også sandsynligt at det er tilfældet for sætningen i (82), som ligeledes er analyseret som illokutionær.

(82) Derfor mener jeg sådan set, her der træder det personlige ansvar virkelig ind, fordi vi har jo ikke tænkt os at forbyde hund i Danmark (4.45)

Det at man ikke har tænkt sig at forbyde hundehold, kan godt ses som intentionel årsag til at taleren er af den overbevisning at det personlige ansvar er vigtigt, men den formelle komplementsætning "her der træder det personlige ansvar virkelig ind" erassereret, og matrixsætningen synes at fungere som en performativ modifikator af denne. *Fordi*-sætningen er derfor nok snarere talehandlingsbegrundende: 'Jeg mener det er relevant at tale om det personlige ansvar fordi ...'.

Skønsmæssigt er det ved knap en fjerdedel af sætningerne i materialet muligt at argumentere for forskellige tolkninger i forhold til de fire typer af årsagssætninger, men i nogle tilfælde skyldes det ikke en tvetydighed i forhold til et komplementtagende prædikats funktion. *Fordi*-sætningen i (83), samme som i (56) ovenfor, udgør et særlig svært tilfælde, idet den efter forskellige analyser kan være både intentionel, epistemisk og illokutionær.

(83) Det behøver jeg ikke at bruge meget tid på, fordi det er vi jo sådan set meget uenige i (5.48)¹⁰

Fordi-sætningen i dette eksempel kan både ses som den ydre årsag til at taleren ikke behøver bruge meget tid ("Fordi vi er enige, behøver jeg ikke bruge mere tid"), som hjemmel for talerens vurdering af dette ("Fordi vi er enige, skønner jeg at jeg ikke behøver bruge mere tid"), og som motivation for

⁹ Nøgagtig samme udvikling findes i øvrigt i moderne hollandsk med verbet *denken* 'tænke, tro', men her har den evidentielle markør ikke mistet sit oprindelige subjekt, som dette eksempel viser: "Hij is denk ik verslaafd" (Viva.nl, 04.05.2014), ordret 'han er tror jeg afhængig'. Ligesom for afrikaans gælder det at en egentlig komplementsætning ville have komplementsætningsindlederen *dat* og verballeddet i final position: *Ik denk dat hij verslaafd is*.

¹⁰ Eksemplet indeholder en fortaleselse, som er rettet i Folketingstidendes referat. Taleren siger "det er vi jo sådan set meget uenige i", men af konteksten fremgår det tydeligt at der menes "enige".

hele den foregående ytring ("Fordi vi er enige, siger jeg: Det behøver jeg ikke bruge mere tid på"). Også denne sætning er analyseret som illokutionær fordi dens retoriske funktion primært synes at være at begrunde relevansen, men analysen er ikke entydig. Sweetser (1990) nævner at der er en pragmatisk flertydighed knyttet til engelsk *because*, og at der i nogle tilfælde er flere mulige tolkninger, men hendes eksempel materiale antyder samtidig at det altid er muligt at vælge et af de tre domæner, i hvert fald så længe der er tilstrækkelig kontekst. Steensig konkluderer derimod på sin undersøgelse af 111 *fordi*-sætninger: "Ved en nærmere gennemgang [...] viser det sig at det kun i meget få tilfælde er muligt helt at udelukke en indholdskausal læsning" (1998: 197). Dette må forstås sådan at de forekomster der ifølge Steensig kan læses som epistemiske eller illokutionære, også i de fleste tilfælde kan forstås som indholdskausale, altså fysiske eller intentionelle. Jensen (2003) omtaler ikke dette problem direkte, men jeg mener flere af hendes eksempler afspejler det, fx *fordi*-sætningen i (84). Jensen analyserer den som *explanation*-sætning, hvilket i dette tilfælde efter alt at dømme svarer til min illokutionære type, da en epistemisk læsning er udelukket.

(84) [...] og jeg sagde til dem nu skulle de altså holde op fordi jeg syntes det var synd for min mor ik'

Jensen (2003: 258)

Jeg mener imidlertid det er lige så rimeligt, hvis ikke mere, at analysere årsagssætningen som intentionel. Den angiver hvorfor informanten sagde til sine brødre at de skulle holde op med at kaste med kage, ikke hvorfor hun fortæller om hændelsen.

4.2.7 Sammenfatning: Den intentionelle type er hyppigst

Analysen af *fordi*-sætningerne har vist en overvægt af intentionelle sætninger med 53 %, fulgt af illokutionære sætninger med 39 %, mens fysiske og epistemiske sætninger med hver 4 % er de sjældneste typer. De få fysiske årsagssætninger i materialet har alle V3, og de epistemiske har alle V2, mens intentionelle og illokutionære årsagssætninger optræder med både V3 og V2. Der er dog forskelle i frekvens: Hvor intentionelle sætninger har V3 i 44,2 % af tilfældene, har jeg kun fundet to illokutionære sætninger med V3, dvs. 2,3 % af de 88 sætninger i materialet. En anden mindre gruppe af illokutionære sætninger, som er analyseret som V2-forekomster i overensstemmelse med GDS, er *fordi*-sætninger med spørgsmålsform. Disse optræder 4 gange i materialet. Sammenhængen mellem de fire typer af årsagssætninger og de to ledstillingsmønstre fremgår af tabel 7.

Tabel 7. Sammenhængen mellem ledsætningsmønstre og typer af årsagssætninger

	Fysisk = 9	Intentionel = 120	Epistemisk = 8	Illokutionær = 88
V3	9 = 100 %	53 = 44,2 %	0 = 0 %	2 = 2,3 %
V2	0 = 0 %	67 = 55,8 %	8 = 100 %	86 = 97,7 %

Den intentionelle type er altså den hyppigste, og den udviser en betragtelig semantisk variation. Således mener jeg at man både må tale om intentionelle årsagssætninger ved en del matrixsætninger hvis prædikater udtrykker handlen i den ydre og tænken og vurderen i den indre, og man kunne overveje om disse i virkeligheden udgør to separate typer. Disse ville i så fald ikke kunne beskrives med henvisning til den lagdelte indholdsstruktur, for både årsagen til sagforholdet i 'tage et opgør', jf. (66), og i 'synes det er ærgerligt', jf. (64), må findes på det propositionelle niveau. Jeg har derfor fastholdt den intentionelle type som analysekategori.

Jeg har desuden påpeget at der er flere tilfælde hvor det ikke er så ligetil at identificere de forskellige typer som den eksisterende litteratur, særlig Hengeveld (1996), giver indtryk af. Som nævnt skyldes dette i nogle tilfælde en tvetydighed i forhold til hvorvidt et komplementtagende prædikat i matrixsætningen er primært eller fungerer som sekundær epistemisk eller performativ markør for komplementsætningen. Der er dog også andre tilfælde hvor jeg mener at der er tale om en pragmatisk flertydighed. Nogle af disse kan måske forklares på baggrund af sammenhængen mellem årsagsudtryk og relevans. Dette vil jeg vende tilbage til i diskussionen i kapitel 5.

4.3 Præsuppositionsforhold og sætningskløvning

4.3.1 Spørgsmålet om matrixsætningens præsuppositionsforhold

Det andet spørgsmål som skal behandles her, er hvorvidt *fordi*-sætningernes matrixsætninger indeholder præsupponeret eller ikke-præsupponeret information. Som nævnt er forskellen på *fordi*-sætninger på den ene side og årsagssætninger med *da*, *eftersom* og *idet* på den anden ifølge GDS (s. 1543ff) at de første indgår i én samlet meddelelse hvor matrixsætningen er præsupponeret og *fordi*-sætningen i fokus, mens der ved de sidste altid er tale om to nye meddelelser, matrixsætningen og årsagssætningen. Det nævnes dog også at *fordi* i "nyere norm, især formentlig i talesprog" kan indlede en separat meddelelse hvor matrixsætningen ikke er præsupponeret (2011: 1546). Jensen finder også at "the matrix clause of a reason clause introduced by *fordi* 'because' does not necessarily encode presupposed information" (Jensen 2003: 260), men skriver ikke hvor hyppige matrixsætninger med ikke-præsupponeret information er.

Jeg blev opmærksom på dette spørgsmål i forbindelse med pilotundersøgelsen og fandt i materialet fra d. 17. jan. 2014 at kun 18 % af *fordi*-sætningerne var knyttet til en præsupponeret matrixsætning.

Det samlede materiale bekræfter denne tendens og Jensens bemærkning (2003: 260). Kun 32 af *fordi*-sætningerne i materialet, dvs. godt 14 %, har en præsupponeret matrixsætning, mens de resterende 193 *fordi*-sætninger optræder med ikke-præsupponerede matrixsætninger, som enten kan være ikke-præsupponerede ledsætninger eller asserterede, interrogative eller imperative helsætninger. Af de 32 præsupponerede matrixsætninger optræder 6 sammen med *fordi*-sætninger med V2 som i (85). Nægtelsesprøven giver samme præsupposition i matrixsætningen, jf. (86).

- (85) Jeg har boet i Grenaa hele mit liv stort set og har kørt 17 år til Aarhus Havn, som også var nogle lange ture, og det gjorde jeg, fordi dér var et arbejde, jeg kunne lide (5.55)
> 'jeg gjorde det'

- (86) Jeg har boet i Grenaa hele mit liv stort set og har kørt 17 år til Aarhus Havn, som også var nogle lange ture, og det gjorde jeg ikke, fordi dér var et arbejde, jeg kunne lide
> 'jeg gjorde det'

De resterende 26 *fordi*-sætninger med præsupponeret matrixsætning har V3 i *fordi*-sætningen, ligesom i (87) og nægtelsesprøven i (88).

- (87) Når vi samtidig siger, at der er brug for en fleksibel indsats, så er det, fordi vi ikke mener, at vi i dag skal lægge os fast på den samlede indsats for at nå 2020-målet i en stor pakke (1.13)
> 'vi siger at der er brug for en fleksibel indsats'

- (88) Når vi samtidig siger, at der er brug for en fleksibel indsats, så er det ikke, fordi vi ikke mener, at vi i dag skal lægge os fast på den samlede indsats for at nå 2020-målet i en stor pakke
> 'vi siger at der er brug for en fleksibel indsats'

For *fordi*-sætningerne med ikke-præsupponeret matrixsætning er der derimod en overvægt af V2 i *fordi*-sætningen med 152 sætninger mod V3 med 41 sætninger. *Fordi*-sætningerne i (89) og (90) følger efter ikke-præsupponerede matrixsætninger og har hhv. V2 og V3.

- (89) Nej, jeg tror ikke, at den 20-årige vil overholde loven, fordi love kan nogle gange blive så dumme og så fjernt fra, hvordan virkeligheden fungerer, at man ikke skal indføre dem (4.13)

- (90) Der er det klart, der kunne jeg godt ønske mig – hvilket jeg i øvrigt også tror at begge spørgere er enige i – at vi havde mere økologi, fordi det både har en miljømæssig, sundhedsmæssig og dyrevelfærdsmæssig positiv effekt (3.75)

Nægtelsesprøven kan udføres ved at fjerne matrixsætningens *ikke* i (89), hvilket ændrer matrixsætningens propositionelle indhold til 'jeg tror at den 20-årige vil overholde loven', og ved at indsætte *ikke* i matrixsætningen i (90), hvilket giver 'der kunne jeg ikke ønske mig at vi havde mere økologi'.

4.3.2 Optælling af præsupponerede matrixsætninger

32 af *fordi*-sætningerne i materialet har en præsupponeret matrixsætning. Resten af *fordi*-sætningerne, dvs. 193, har ikke. Forholdet er 14,2 % med præsupponeret matrixsætning mod 85,8 % med ikke-præsupponeret matrixsætning. Fordelingen af præsupponerede og ikke-præsupponerede matrixsætninger i forhold til ledstillingsmønsteret i *fordi*-sætningen vises i tabel 8.

Tabel 8. Matrixsætningens præsuppositionsforhold og *fordi*-sætningens ledstilling

	V2 i <i>fordi</i> -sætningen	V3 i <i>fordi</i> -sætningen
Præsupponeret matrixsætning (n = 32)	6 (19 %)	26 (81 %)
Ikke-præsupponeret matrixsætning (n = 193)	152 (79 %)	41 (21 %)

Af de i alt 67 *fordi*-sætninger med V3 i materialet har 26, dvs. 39 %, en præsupponeret matrixsætning. For de 158 ytringer med V2 i *fordi*-sætningen udgør de 6 med præsupponeret matrixsætning blot 4 %. Mens *fordi*-sætninger med V3 således optræder lidt hyppigere med ikke-præsupponeret matrixsætning end med præsupponeret, optræder *fordi*-sætninger med V2 i langt de fleste tilfælde med ikke-præsupponeret matrixsætning.

4.3.3 *Fordi*-sætninger i sætningskløvning

En del af *fordi*-sætningerne med præsupponeret matrixsætning optræder i *det er fordi*-forbindelser. Jensen (2003: 262) behandler dette som en separat konstruktion og skriver at *det er fordi*-delen måske slet ikke er at betragte som en selvstændig sætning i moderne dansk. Den har dog stadig sætningsform og kan indeholde nægtelse eller adverbier. Ifølge analysen i GDS er sådanne *det er fordi*-forbindelser sætningskløvninger, hvor *fordi*-sætningen er fokuseret og den præsupponerede del befinder sig i en *at*-sætning, en *når*-sætning eller uden for konstruktionen, fx i en foregående ytring som spørgsmålet i eksemplet i (91), hvor kløvningskonstruktionens præsupponerede del er tilføjet i parentes. Denne type betegnes i GDS som elliptiske sætningskløvninger.

(91) Hvorfor vil du ikke med? Det er fordi jeg er træt (at jeg ikke vil med)

GDS (s. 1798)

Ingen af *det er fordi*-sætningerne i mit materiale har den præsupponerede del i en *at*-sætning, mens 6 af dem har den præsupponerede del i en *når*-sætning som i (87) ovenfor. De fleste af *fordi*-sætningerne i sætningskløvning i materialet er altså elliptiske i GDS' forstand, som fx i (92), hvor den præsupponerede del dog findes i den umiddelbart foregående helsætning.

(92) Det næste tal, han nævnte, er 3, og det er, fordi i løbet af de næste par årtier, der er der 3 milliarder mennesker, der står over for at skulle træde ind i den globale middelklasse (1.25)

Ifølge GDS er der en sammenhæng mellem muligheden for at være fokuseret i kløvningskonstruktion og muligheden for fundamentfeltsplacering: ”Det der kan fokuseres i en kløvning, kan også stå i fundamentfeltet” (GDS, s. 1798), jf. eksemplerne i (93) og (94).

(93) den bog har jeg tit læst i

(94) det er den bog jeg tit har læst i

GDS (s. 1798)

Forskellen er at placering i fundamentfeltet normalt angiver sætningens kommunikative udgangspunkt og det der følger efter i indholdsfeltet, fungerer som kommentar eller ny information, hvorimod det i kløvningskonstruktionen er den ny information der står først, og den efterfølgende ledsætning der indeholder ytringens præsupponerede del (GDS, s. 1793ff). Dette synes også at gælde for *fordi*-sætninger. Placeres *fordi*-sætningen i fundamentfeltet, er det vanskeligt at forestille sig hvordan den efterfølgende matrixsætning kan være præsupponeret. I materialet forekommer kun én *fordi*-sætning i denne position:

(95) Men fordi der så er en enkelt hunderace, som man siger man kan registrere bider oftere end andre eller bliver indblandet i de her sager oftere end andre, så forbyder man en række hunderacer. (4.35)

Årsagssætningen har V3, hvilket ifølge Jensen (2003: 287) er den eneste mulige ledstilling i en *fordi*-sætning i fundamentfeltet, og matrixsætningen *så forbyder man en masse hunderacer* erasseret. Selv om man må forvente at det er kendt for tilhørerne til dette indlæg i debatten om den såkaldte hundelov at man vil forbyde en række hunderacer, præsenterer matrixsætningen i denne sammenhæng dette som ny information, hvor objektet *en række hunderacer* sættes i kontrast til *fordi*-sætningens indholdssubjekt *en enkelt hunderace*. Forskellen bliver tydelig hvis man kløver sætningen (her forkortet lidt):

(96) det er fordi der så er en enkelt hunderace som bider oftere end andre, at man forbyder en række hunderacer [... ikke af nogen anden grund]

Her er det *fordi*-sætningen der præsenterer ny information, og den ”oprindelige” matrixsætning, der nu er ledsætning i kløvningskonstruktionen, er præsupponeret. Ifølge GDS kan *fordi*-sætninger med V2 ikke være fokuseret i kløvningskonstruktion, hvilket siges at hænge sammen med deres karakter af sætningsadverbialer. Den ugrammatiske sætning i (97) gives som eksempel på at dette ikke kan lade sig gøre.

(97) *det var fordi han havde ikke tænkt sig om, at maden brændte på

GDS (s. 1545)

Hos Jensen (2003: 262) er det imidlertid kun et flertal af *det er fordi*-sætningerne der har V3, ikke alle, og i mit eget talesprog er *fordi*-sætningen i (97) i hvert fald mulig hvis kløvningskonstruktionens præsupponerede del er udeladt, som i (98):

(98) – er maden brændt på?

– ja, det var fordi han havde ikke tænkt sig om

At dette ikke bare er en personlig idiosynkrasi, bekræftes af at der er fem *fordi*-sætninger i sætningskløvning i mit materiale der har V2, ligesom i *fordi*-sætningen i (92) ovenfor. Disse fem sætninger ytres af fire forskellige talere. Jeg har analyseret fire af dem som intentionelle, mens *fordi*-sætningen i (99) er tolket som illokutionær.

(99) Det er bare, fordi at hr. Villum Christensen skal ikke leve i en illusion om min sex appeal

(1.49)

Bemærkningen falder umiddelbart efter at taleren får ordet. I den foregående ordførertale er det blevet foreslået at taleren som ytrer sætningen i (99), nok ikke er interesseret i et ”usexet” tiltag på energiområdet, men det er tvivlsomt om man kan sige at der findes en præsupposition som *det er*-delen her knytter an til. Der er snarere tale om at ytringen begrundes hvorfor taleren i det hele taget vælger at ytre noget: ’Jeg tager ordet fordi ...’. Jeg har derfor valgt at analysere *fordi*-sætningen som illokutionær og matrixsætningen som ikke-præsupponeret, og jeg mener den kan ses som indikation på at *det er*-elementet, som Jensen (2003: 262) foreslår, ikke altid er en selvstændig sætning.

4.4 Sammenfatning af undersøgelsen

Jeg vil nu kort opsummere undersøgelsens resultater. For det første har undersøgelsen vist at V2 i *fordi*-sætninger i det sprog der tales på Folketingets talerstol, med en forekomst på 70 % er væsentligt hyppigere end V3. Dette stemmer overens med flere tidligere undersøgelser (Gregersen og Pedersen 2000; Steensig 1998; Mikkelsen 2011; Jensen 2011), men viser samtidig at udbredt V2 i *fordi*-sætninger ikke blot er et kendetegn for ”hverdagslige”, uformelle talegenrer.

For det andet har jeg fundet at den intentionelle årsagsbetydning er den hyppigste for *fordi*-sætninger, efterfulgt af illokutionære. De fysiske og epistemiske årsagsbetydninger er langt sjældnere. Mens de fysiske *fordi*-sætninger i materialet kun optræder med V3 og de epistemiske kun med V2, har jeg fundet både V2 og V3 i de intentionelle og illokutionære typer. I den illokutionære type synes V3 dog at være marginal. Fire af de *fordi*-sætninger som er analyseret som illokutionære, er interrogative.

For det tredje har jeg påpeget at det i en række tilfælde ikke er muligt entydigt at bestemme hvilken af de fire typer *fordi*-sætningen hører til. I nogle tilfælde skyldes det at *fordi*-sætningen knytter sig til en matrixsætningen hvor der er et tvetydigt forhold mellem et komplementtagende prædikat og en komplementsætning. I andre synes forholdet mellem matrixsætningen og årsagssætningen i sig selv at være tvetydigt. I eksemplet i (83) i afsnit 4.2.6 argumenterede jeg således for at det både var muligt at læse *fordi*-sætningen som intentionel, epistemisk og illokutionær.

For det fjerde viser materialet en overvægt af *fordi*-sætninger der knytter sig til ikke-præsupponerede matrixsætninger. Kun 14 % af matrixsætningerne i materialet mener jeg kan tolkes som præsupponerede, og den ”nyere norm” for matrixsætningens præsuppositionsforhold ved *fordi*-sætninger som GDS (s. 1546) nævner, synes altså at være den generelle tilstand i det sprog der anvendes på Folketingets talerstol. *Fordi* har dog i modsætning til de andre konjunktioner som beskrives i GDS, stadig muligheden for at indgå i en ytring med en præsupponeret matrixsætning.

Endelig optræder *fordi*-sætninger i *det er fordi*-konstruktioner 18 gange i materialet. I 6 tilfælde optræder den præsupponerede del af ytringen i en *når*-sætning, mens den præsupponerede del aldrig er indeholdt i en *at*-sætning. Ligesom hos Jensen (2003: 262) optræder der i mit materiale V2 i nogle af *fordi*-sætningerne med præsupponeret matrixsætning. Dette strider mod beskrivelsen i GDS (s. 1545), hvor det hævdes at *fordi*-sætninger med V2 ikke kan være i fokus. En enkelt *det er fordi*-forekomst er tolket som illokutionær og med ikke-præsupponeret matrixsætning og synes at være et eksempel på at den formelle matrixsætning *det er* semantisk ikke kan regnes som en selvstændig sætning.

5 Diskussion

5.1 Hvad bestemmer mønstrenes fordeling?

Som det fremgik af gennemgangen af tidligere undersøgelser af *fordi*-sætninger i dansk, synes V2 at være mere udbredt end V3 i denne sætningstype, og min undersøgelse har bekræftet dette, eftersom jeg har fundet en forekomst af V2 på 70 % i materialet fra Folketinget. Spørgsmålet er så hvad der afgør om en *fordi*-sætning har V2 eller V3, og her er der ikke enighed i litteraturen. Steensig (1998) og Mikkelsen (2011) mener således at V2 er et kendetegn for mere ”selvstændige” *fordi*-sætninger, mens Therkelsen (2003) mener at *fordi* kan være en sideordningskonjunktion og i denne brug har V2. Jensen (2003) foreslår derimod en direkte sammenhæng mellem typen af årsagssætning og forekomsten af V2. Eftersom Jensen finder at V2 er obligatorisk i *explanation*-sætninger, dvs. epistemiske og illokutionære årsagssætninger, forklares forekomsten af V2 i intentionelle årsagssætninger som syntaktisk analogi: ”in their choice of constituent order, the speakers may take the obligatorily declarative order in explanative *fordi*-‘because’-clauses as the ordinary order for all clauses introduced by *fordi* ‘because’” (Jensen 2003: 257). Om end min undersøgelse viser at de to interpersonelle typer som svarer til Jensens *explanation*-sætninger, næsten udelukkende har V2 – i epistemiske sætninger 100 %, i illokutionære 97,7 % – er en sådan analogiforklaring måske ikke den mest oplagte, for V2 er med 55,8 % faktisk også det hyppigste mønster i intentionelle sætninger.

Vender man blikket mod matrixsætningens præsuppositionsforhold, synes der heller ikke her at være nogen årsagsforklaring at hente. Ganske vist optræder præsupponerede matrixsætninger oftest med *fordi*-sætninger med V3 (81 %), men altså ikke udelukkende – og ser man på samtlige *fordi*-sætninger med V3 i materialet, viser det sig at kun 39 % af dem optræder med præsupponeret matrixsætning. Der er altså tale om et mere broget billede end det der tegnes i GDS (s. 1541ff). Det er muligt at fordelingen af ledsætningsmønstrene skal forklares med henvisning til den modale modsætning mellem V2 og V3 som både GDS og Sandøy (2008) har foreslået, men sådan at V2 *kan* bruges til at understrege at taleren ”sjølv går god for påstanden i leddsetninga” (Sandøy 2008: 181). Hvis V2 angiver at afsenderen står inde for indholdet af ledsætningen, kan det forklarer hvorfor V2 er stort set enerådende i de sætninger jeg har analyseret som epistemiske og illokutionære: Fordi taleren med årsagssætningen fremfører et argument for det propositionelle indhold i matrixsætningen eller giver motivation for dens illokution, må vedkommende nødvendigvis stå inde for årsagssætningens indhold. Det er muligt at V2 af samme grund er hyppigere i intentionelle sætninger der angiver et propositionelt indhold som årsag til en subjektiv vurdering, end i den gruppe som angiver et propositionelt indhold som årsag til en begivenhed i den ydre verden. Dette spørgsmål har dog faldet uden for dette speciales rammer.

Jeg mener at Jensen (2011) har helt ret når han foreslår at der i forhold til ledstilling i ledsætninger ”er tale om statistiske tendenser i sprogbrugen snarere end om en invariant kodning” (2011: 147), for på dette område af grammatikken hersker der konkurrerende normer: På den ene side en skriftsprogsnorm som foretrækker V3 i ledsætninger, og på den anden side en talesproglig norm hvor V2 altså tilsyneladende kan anvendes som realismarkør – og for nogle sprogbrugere måske endda en helt tredje, geografisk bestemt norm med en anden fordeling af mønstrene. For sprogbrugere med jysk baggrund kunne det dreje sig om en endnu mere udstrakt brug af V2, for sprogbrugere fra det traditionelle ømålsområde om flere forekomster af fremrykket sætningsadverbial (jf. Pedersen 1996). Det er muligt at de to tilsyneladende illokutionære V3-forekomster som blev diskuteret i afsnit 4.3.5 – ”ikke fordi at nu fru Karina Adbøl og jeg ...” (3.39) og ”fordi han jo er i gang med forhandlinger dernede” (1.36) – kan være resultat af hhv. geografisk bestemt og skriftsproglig indflydelse. Hvis der er skriftsproglig påvirkning til stede i det talesprog der anvendes på Folketingets talerstol, er den imidlertid ikke større end at 70 % af *fordi*-sætningerne stadig har V2. Et stærkt normpres i retning af V3 som det Sandø (2008: 182) beskriver for norsk talesprog, er der altså ikke belæg for at tale om i dansk sammenhæng.

Det er dog muligt at der findes syntaktiske konstruktioner hvor variationen ikke forekommer. Således har *fordi*-sætninger i fundamentfeltet obligatorisk V3 ifølge Jensen (2003: 286f), og det tror jeg også gælder når sådanne *fordi*-sætninger har illokutionær funktion. Jensen (2003: 252) skriver ganske vist at denne type *fordi*-sætning ikke forekommer i fundamentfeltet, men jeg mener alligevel *fordi*-sætningen i (100), samme som (28) i afsnit 2.1.3, er et klart eksempel:

(100) Loops stænger var fede med [sic] de tunge håndtag diskvalificerede dem. Men fordi du nu spørger så har jeg vejret dem [...]

Fiskevand.dk (04.10.2012)

Der er altså tilsyneladende både konkurrerende normer og syntaktiske regler. Som undersøgelsen har vist, er *fordi* meget hyppigere i mit materiale end de andre årsagskonjunktioner, faktisk over dobbelt så frekvent som årsagskonjunktionerne *for*, *da*, *eftersom*, *siden* og *idet* tilsammen (jf. afsnit 4.1.4), og der er tilsyneladende også tale om en konjunktion med en større funktionel variation.

5.2 *Fordi* som polyfunktionel konjunktion

Som allerede omtalt i kapitel 1 hedder det i GDS at *fordi* i talesproget tenderer mod et sammenfald med *for*, hvilket kan fortolkes sådan at *fordi* også i nogle tilfælde kan have sideordnende funktion. Men samtidig nævnes der også et delvist sammenfald med *da*, hvor *fordi*-sætningen stadig er underordnet, men i modsætning til den ”traditionelle” brug af *fordi* indgår i en ytring med ikke-præsupponeret matrixsætning. I denne funktion kan *fordi* stå i fundamentfeltet, hvad sideordneren *for*

aldrig kan. Et af argumenterne for at *for* ikke er en underordnende konjunktion, er at den kan indlede interrogative sætninger. Som vist i kapitel 4 er der i mit materiale imidlertid fire *fordi*-sætninger med spørgsmålsform ligesom den i (101). Alle disse er analyseret som illokutionære:

- (101) Jeg opfatter det selv som en naturlig videreudvikling af samtænkning, fordi hvad handler det om i skrøbelige stater? (2.39)

Desuden fandt jeg ved en søgning på internettet eksempler på at denne brug også findes i skrevne tekster. At sådanne *fordi*-sætninger forekommer, mener jeg er en klar indikation på at nogle brug af *fordi* må ses som sideordnende i stedet for underordnende. Spørgsmålet er hvilke det i så fald drejer sig om, og her finder vi flere forskellige bud i litteraturen. Therkelsen (2003: 447) mener at alle *fordi*-sætninger med V2 er sideordnende, mens Jensen (2003: 253) mener det drejer sig om *explanation*-sætningerne, altså *fordi*-sætninger med epistemisk eller illokutionær funktion. Spørgsmålet om hvor man sætter skellet mellem side- og underordning, er meget omdiskuteret i litteraturen. I Jensen og Christensens undersøgelse (2013) af ledstillingen i komplementsætninger i dansk talesprog defineres en underordnet sætning som ”any clause which is a constituent of another clause and dependent on this other clause” (2013: 44), og GDS (s. 322) giver en lignende definition, men et sådant funktionelt kriterium er meget lettere at anvende på komplementsætninger end adverbialsætninger, eftersom adverbialsætninger er løsere knyttet til matrixsætningens prædikation. Som nævnt i kapitel 1 har dette fået bl.a. Thompson et al. (2007) og Givón (1990) til at foreslå at adverbialsætninger indtager en særstilling på et kontinuum mellem side- og underordnede sætninger.

Jensen (2011: 136) skriver at *fordi* måske kan betragtes som en polysem eller polyfunktionel konjunktion. Jeg mener min undersøgelse peger i denne retning: *Fordi* kan i talesproget i Folketinget indlede alle de fire typer af årsagssætninger som jeg introducerede i kapitel 2; den kan i modsætning til underordningskonjunktionerne *da*, *eftersom* og *idet* optræde med præsupponeret matrixsætning og fokuseres i sætningskløvning; den kan optræde med både V2- og V3-ledstilling; og endelig indikerer materialet at den i nogle tilfælde er en sideordnende konjunktion ligesom *for*. Ved at kunne indlede forskellige typer af årsagssætninger og ved både at kunne optræde med præsupponerede og ikke-præsupponerede matrixsætninger synes Sweetser's analyse af engelsk *because* også at passe på dansk *fordi*: ”a single semantics is pragmatically applied in different ways according to pragmatic context” (Sweetser 1990: 76), og identifikationen af den intenderede mening beror ikke på form, ”but on a pragmatically motivated choice” (Sweetser 1990: 78). Dette forklarer også hvorfor nogle årsagssætninger er tvetydige i forhold til relationen til oversætningen. Jeg mener dette kan hænge sammen med forholdet mellem kausalitet og relevans.

5.3 Kausalitet og relevans

I en diskussion af forskellige teorier om kausalitet argumenterer Meyer (2000) for en diskursiv eller pragmatisk forståelse af sproglige årsagsudtryk, hvor afsenderens vurdering af relevans og af modtagerens baggrundsviden er afgørende, ikke rent logiske årsagssammenhænge. Årsagsudtryk tjener ikke til at angive alle fysiske og metafysiske betingelser for et givent sagforhold, men udpeger den (eller de) i sammenhængen relevante: "there is always a background of knowledge that is taken for granted, that is not problematised, that is simply not at issue" (Meyer 2000: 14). Meyer illustrerer dette med et eksempel fra dagligsprogsfilosoffen Strawsons diskussion af fænomenerne årsagsforhold og årsagsforklaring:

A man, say, falls down a flight of stone steps as he begins the descent. The steps are slippery and the man's mind is elsewhere. This is a sufficient explanation of his fall. But of course not every preoccupied man falls down every flight of slippery steps he descends. (Strawson 1992: 127)

Eksemplet indgår i Strawsons kritik af en filosofisk tradition der går tilbage til David Hume og John Stuart Mill, ifølge hvilken en årsag *a* er den eller de nødvendige betingelser for at en virkning *b* indtræffer. Hos Mill fører dette til et uhyre abstrakt årsagsbegreb, eftersom beskrivelsen af årsagen for at være dækkende må omfatte *alle* nødvendige betingelser for virkningen. Under denne synsvinkel kan "trinene er glatte, og manden er distræt" ikke være en tilstrækkelig beskrivelse af årsagen for faldet i Strawsons eksempel. Der er en lang række andre fysiske forudsætninger der medvirker til at den fysiske kontakt mellem netop denne mand og denne trappe fører til et fald – hans måde at bevæge sig på, hans valg af fodtøj, at der ikke er noget gelænder, etc. – for ellers ville man netop kunne forvente, som Strawson skriver, at alle åndsfraværende mænd der går på glatte trapper, ville komme galt af sted. Eftersom det er umuligt at formulere undtagelsesløse love der kan forklare under præcis hvilke betingelser eksempelvis fraværende mænd der går på glatte trapper, falder ned, er et rent mekanistisk kausalitetsbegreb ifølge Strawson uhensigtsmæssigt fordi det ikke er praktisk anvendeligt, og fordi det strider mod dagligsprogets årsagsbegreb. Strawson mener at den filosofiske tradition har overset en vigtig forskel mellem det fysiske, "naturlige", årsagsforhold (*causation*) der fører til at en given situation indtræffer, og som eksisterer uafhængigt af menneskelig tankevirksomhed, og den "mentale" årsagsforklaring (*explanation*) som er "an intellectual or rational or intentional relation" (Strawson 1992: 109). Meyer tager dette ræsonnement et skridt videre ved at påpege at de "naturlige" årsagsbetingelser i sproglige udtryk for kausalitet altid er i baggrunden, og kun den eller de betingelser som afsenderen skønner er relevante i sammenhængen, angives som årsager:

What explanations we are willing to give and willing to accept as a “cause” is not so much a matter of fact, but in the best case open to negotiation. Establishing a cause of an event is not so much a fact-finding procedure, but rather a process of social interaction (Meyer 2000: 18)

En indikation på dette mener jeg er at man kan diskutere forskellige årsagsforklaringer uden nødvendigvis fra en logisk betragtning at modsige hinanden:

(102) – Jeg faldt fordi der ikke var noget gelænder.

– Pjat, det var fordi du havde drukket.

At den ene årsagsforklaring kan godtages som medvirkende til faldet, betyder ikke at den anden er løgn. De talende foreslår forskellige faktorer som den egentlige årsag, og disse adskiller sig ikke nødvendigvis fra hinanden ”in terms of truthfulness but in terms of relevance in certain discursive contexts and for certain people” (Meyer 2000: 18). Med et eksempel fra materialet fra Folketinget:

(103) Man skal jo ikke være højtuddannet for at kunne se, at mange af de her indsatser, som vi allerede har igangsat, overhovedet ikke virker på drivhusgasudledningen, fordi de i bedste fald er ineffektive og de er for dyre (1.48)

Taleren angiver med årsagssætningen i (103) en ydre årsag til at indsatserne ikke virker, og den er derfor analyseret som fysisk. Men med Meyers ord er den også valgt af taleren og sat i forgrunden som det der i denne sammenhæng er relevant, og der kan uden tvivl findes mange andre medvirkende faktorer til at de pågældende indsatser ikke virker. Den angivne årsag tjener til at overbevise tilhørerne og fremføre et standpunkt, og taleren vælger dermed i sin årsagsforklaring at fokusere på den eller de faktorer der skønnes som vigtigst og mest overbevisende. Selv om en *fordi*-sætning ikke er primært talehandlingsbegrundende, er den stadig altid pragmatisk motiveret, og som jeg har argumenteret for i forbindelse med min undersøgelse, er dette pragmatiske moment ved en del *fordi*-sætninger der kan ses som fysiske og intentionelle, så stærkt at det ikke er muligt entydigt at afgøre om den primære funktion er at angive en ydre årsag eller motivere hvorfor man mener noget er værd at tale om. Dette skal ikke ses som et argument imod klassifikationer som Sweetser og Hengevelds, der netop synes at kunne forklare asymmetrier mellem sprog som de forskelle mellem årsagssætningernes prædikationer som Hengeveld (1996: 136) omtaler, og som forskellig konjunktionsbrug, fx forskellen mellem hollandsk *doordat* og *omdat* og fransk *parce que* og *puisque*. Men det taler for at det i analysen af faktisk forekommende sprogbrug kan være sværere at adskille typerne fra hinanden fordi en sætning kan spille flere pragmatiske roller på én gang og både have repræsentationel og interpersonel funktion.

6 Konklusion

Dette speciales formål har været at undersøge *fordi*-sætningers semantiske relation til matrixsætningen og den eventuelle sammenhæng mellem semantisk relation og variationen mellem ledstillingsmønstrene V2 og V3. Efter at have introduceret emnet i kapitel 1 har jeg i kapitel 2 gennemgået en række klassifikationer af årsagssætninger med fokus på Sweetser (1990) og Hengeveld (1996) og foreslået en inddeling i fire typer med de danske termer *fysisk*, *intentionel*, *epistemisk* og *illokutionær* årsagssætning. Herefter har jeg gennemgået en række tidligere undersøgelser af *fordi*-sætninger i dansk, herunder Steensig (1998) og Jensen (2003), som giver forskellige bud på sammenhængen mellem årsagssætningens betydning og valget af ledstillingsmønster.

I kapitel 3 har jeg redegjort for mit materiale, som har bestået af referater og optagelser af debatter fra det danske Folketing, og for udførelsen af en pilotundersøgelse af ét af disse referater. Da jeg i forbindelse med pilotundersøgelsen blev opmærksom på problemet med beskrivelsen af matrixsætningens præsuppositionsforhold i GDS, har jeg gjort rede for dette i samme kapitel. I kapitel 4 er selve undersøgelsen og dens resultater blevet gennemgået. De væsentligste indsigter har været:

- 1) V2-ledstilling er hyppigere end V3-ledstilling i *fordi*-sætninger i det sprog der tales på Folketingets talerstol, og er altså ikke bare et kendetegn for hverdagslige registre af talesproget.
- 2) Den intentionelle type er den hyppigste, efterfulgt af den illokutionære. Der er kun få fysiske og epistemiske *fordi*-sætninger i materialet.
- 3) De få fysiske *fordi*-sætninger forekommer kun med V3, mens de få epistemiske *fordi*-sætninger udelukkende har V2. V3 er meget sjældent i illokutionære *fordi*-sætninger, mens fordelingen af V3 og V2 er mere ligelig i intentionelle *fordi*-sætninger.
- 4) *Fordi* kan indlede sætninger med spørgsmålsform, en type som jeg ikke har fundet beskrevet i den eksisterende litteratur. Disse *fordi*-sætninger er analyseret som illokutionære.
- 5) *Fordi*-sætninger optræder langt hyppigere med ikke-præsupponeret matrixsætning end med præsupponeret. Dette strider imod det generelle billede som tegnes i GDS.
- 6) Præsupponerede matrixsætninger optræder hyppigere med *fordi*-sætninger med V3 end V2, men der er ingen direkte sammenhæng mellem ledstillingen i *fordi*-sætningen og matrixsætningens præsuppositionsforhold.

De fire typer af årsagssætninger har vist sig brugbare i analysen, da de på fornuftig vis har kunnet inddele dataene, men som jeg har påpeget, opstår der ofte flertydighed, sådan at *fordi*-sætningen kan tolkes som hørende til mere end én type. Dette kan i nogle tilfælde forklares som et resultat af et tvety-

digte komplementtagende prædikat i matrixsætningen, mens der i andre er tale om at årsagssætningen kan have flere funktioner samtidig.

I kapitel 5 har jeg diskuteret undersøgelsens resultater og argumenteret for at *fordi* er en polyfunktionel konjunktion idet den både kan optræde med V2 og V3, med præsupponeret og ikke-præsupponeret matrixsætning og med alle de fire typer af årsagssætninger. Med hensyn til fordelingen af V2 og V3 har jeg henvist til GDS' og Sandøys (2008) forslag om at V2 markerer realis, men med Jensen (2011) påpeget at der hersker betydelig variation i sprogbrugen.

Sluttelig har jeg med henvisning til Strawson (1992) og Meyer (2000) argumenteret for at sproglige udtryk for kausalitet altid indebærer et valg mellem flere mulige betingelser for et sagforhold, og at relevans dermed altid spiller en rolle. Med andre ord er den interpersonelle funktion altid til stede i kommunikationen.

Referencer

- Allan, Robin, Philip Holmes og Tom Lundskær-Nielsen (1995). *Danish: A Comprehensive Grammar*. London: Routledge.
- Boye, Kasper og Peter Harder (2007). "Complement-taking predicates: Usage and linguistic structure". *Studies in Language* 31:3, s. 569-606.
- DDO = *Den Danske Ordbog* (2004). Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Seks bind. København: Gyldendal.
- Diderichsen, Paul (1962 [1946]). *Elementær Dansk Grammatik*. 3. udg. København: Gyldendal.
- Dik, Simon C., Kees Hengeveld, Elseline Vester og Co Vet (1990). "The Hierarchical Structure of the Clause and the Typology of Adverbial Satellites". Jan Nuyts, A. Machtelt Bolkestein og Co Vet (red.): *Layers and Levels of Representation in Language Theory*, s. 25-70. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Falk, Hjalmar og Alf Torp (1900). *Dansk-norskens syntax i historisk fremstilling*. Kristiania: Aschehoug.
- GDS = Erik Hansen og Lars Heltoft (2011). *Grammatik over det Danske Sprog*. Tre bind. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.
- Givón, Talmy (1990). *Syntax: A Functional-Typological Introduction*. Vol. II. Amsterdam: John Benjamins.
- Gregersen, Frans, Anne Holmen, Tore Kristiansen, Erik Møller, Inge Lise Pedersen, Jakob Steensig og Ib Ulbæk (1996). *Dansk sproglære*. København: Dansklærerforeningen.
- Gregersen, Frans og Inge Lise Pedersen (2000). "A la Recherche du Word Order Not Quite Perdu". Susan C. Herring, Pieter van Reenen og Lene Schøsler (red.): *Textual Parameters in Older Languages*, s. 393-431. Amsterdam: John Benjamins.
- Halliday, M.A.K. og Ruqaiya Hasan (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- Harder, Peter (2005). "Lagdelt sætningsstruktur". Elisabeth Engberg-Pedersen, Michael Fortescue, Peter Harder, Lars Heltoft, Michael Herslund og Lisbeth Falster Jakobsen (red.): *Dansk Funktionel Lingvistik – en helhedsforståelse af forholdet mellem sprogstruktur, sprogbrug og kognition*, s. 101-111. Københavns Universitet, Handelshøjskolen i København, Roskilde Universitetscenter.
- Hengeveld, Kees (1996). "The internal structure of adverbial clauses". Betty Devriendt, Louis Goossens og Johan van der Auwera (red.): *Complex Structures: A Functionalist Perspective*, s. 119-147. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Jensen, Anne (2003). *Clause Linkage in Spoken Danish*. Ph.d.-afhandling. Københavns Universitet.
- Jensen, Anne, Sanne Dahl og Karsten Skawbo-Jensen (2011). *Redigeringsvejledning for Folketingstidende*. København: Folketinget.

- Jensen, Torben Juul (2011). "Ordstilling i ledsætninger i moderne dansk talesprog". *Ny forskning i grammatik* 18, s. 123-150.
- Jensen, Torben Juul og Tanja Karoli Christensen (2013). "Promoting the demoted: The distribution and semantics of 'main clause word order' in spoken Danish complement clauses". *Lingua* 137, s. 38-58.
- Klein, Maarten og Mieke Visscher (1996 [1992]). *Handboek Verzorgd Nederlands*. 2. udg. Groningen: Nijhoff.
- Kortmann, Bernd (1997). *Adverbial Subordination (= Empirical Approaches to Language Typology* 18). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Lyons, John (1977). *Semantics*. To bind. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meyer, Paul Georg (2000). "The relevance of causality". Elisabeth Couper-Kuhlen og Bernd Kortmann (red.): *Cause–Condition–Concession–Contrast*, s. 9-34. Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
- Mikkelsen, Nicholas Hedegaard (2011). "Betydningsforskelle ved brugen af helsætningsordstilling efter *fordi*". Inger Schoonderbeek Hansen og Peter Widell (red.): *13. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, s. 213-224. Aarhus Universitet.
- Pedersen, Inge Lise (1996). "'Der kan jo være nogen der kan ikke tåle det'. Om hovedsætningsordstilling i bisætninger i danske dialekter". Bent Jul Nielsen og Inge Lise Pedersen (red.): *Studier i talesprogsvariation og sprogkontakt. Til Inger Ejsskjær på halvferdsårsdagen den 20. maj 1996*, s. 242-251. København: Reitzel.
- Pedersen, Inge Lise (2000). "'De måtte ud af sengen klokken var fem'. Adverbielle ledsætninger med tomt konjunktionalfelt i danske dialekter". Lennart Elmevik (red.): *Dialekter och folkminnen. Hyllningsskrift till Maj Reinhammar den 17 maj 2000*, s. 223-230. Uppsala: Sällskapet för svensk dialektologi.
- Pedersen, Karen Margrethe (2009). "Indre *at* i danske dialekter". Rita Therkelsen og Eva Skafte Jensen (red.): *Dramatikken i Grammatikken. Festskrift til Lars Heltoft*, s. 321-333. Roskilde: Institut for Kultur og Identitet, Roskilde Universitetscenter.
- Quirk, Randolph, Sidney Greenbaum, Geoffrey Leech og Jan Svartvik (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. Harlow: Longman.
- Ross, John Robert (1970). "On Declarative Sentences". Roderick A. Jacobs og Peter S. Rosenbaum (red.): *Readings in English Transformational Grammar*, s. 222-272. Waltham, MA: Ginn and Co.
- Sandøy, Helge (2008). "Norske syntaktiske 'avvik' i norsk". Cecilie Carlsen, Eli Moe, Reidun Oanæs Andersen og Kari Tenfjord (red.): *Banebryter og brobygger i andrespråksfeltet. En samling artikler i anledning Jon Erik Hagens 60-årsdag*, s. 179-190. Oslo: Novus.
- Schiffrin, Deborah (1987). *Discourse Markers*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Skautrup, Peter (1947). *Det Danske Sprogs Historie*, bd. 2. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.
- Steensig, Jacob (1998). "Om *fordi* i forskellige sætningstyper i dansk talesprog". Kjeld Kristensen (red.): *Selskab for Nordisk Filologi i København. Årsberetning 1996-1997*, s. 179-192. København: Selskab for Nordisk Filologi.
- Strawson, Peter Frederick (1992 [1985]). "Causation and Explanation". *Analysis and Metaphysics: An Introduction to Philosophy*, s. 109-131. Oxford: Oxford University Press.
- Sweetser, Eve (1990). *From etymology to pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Therkelsen, Rita (2003). "The functions of Danish causal conjunctions". Anne Dahl, Kristine Bentzen og Peter Svenonius: *Nordlyd 31:2* (= *Proceedings of the 19th Scandinavian Conference of Linguistics*), s. 446-456.
- Thompson, Sandra A., Robert E. Longacre og Shin Ja J. Hwang (2007). "Adverbial clauses". Timothy Shopen (red.): *Language Typology and Syntactic Description. Volume 2: Complex Constructions*, s. 237-300. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vendler, Zeno (1967). *Linguistics in Philosophy*. Ithaca: Cornell University Press.

Onlinekilder

- Bold.dk (20.11.2009): "Lumb landsholdets mest initiativrige". Debatindlæg. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://www.bold.dk/snak/index.php?action=threadogid=1284177>.
- BySoc (2002-09). Korpus over københavnsk talesprog v. Projekt Bysociolingvistik. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://bysoc.dyndns.org/>.
- Filosofisk-debat.dk (28.11.2011): "Videnskab og Gud". Debatindlæg. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://filosofisk-debat.dk/?-videnskab-og-gud=1223>.
- Fiskevand.dk (04.10.2012): "Nu er de her endelig !!". Debatindlæg. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://www.fiskevand.dk/showthread.php?tid=4742ogpage=5>.
- Folketinget (u.å.). Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://www.ft.dk/>.
- Ford-mondeo.dk (01.07.2011): "Aircon falder ud". Debatindlæg. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://www.ford-mondeo.dk/phpBB3/viewtopic.php?f=6ogt=1620>.
- Goal.dk (15.07.2010): "Benzema til Manchester United?". Debatindlæg. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://www.goal.dk/forum/default.aspx?g=postsogt=116546>.
- KorpusDK (u.å.). Korpus over moderne dansk v. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://ordnet.dk/korpusdk/>.
- Netbaby.dk (30.01.2001): "Børn og hunde". Anonym artikel. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://netbaby.dk/show.asp?ID=70>.
- Odder-gym.dk (2004): "Århus Teater (ballet) 2004". Anmeldelse. Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://www.odder-gym.dk/undervisning/studieture-og-ekskursioner/aarhus-teater-2004/>.

Unicef.dk (11.06.2014): "UNICEF Danmarks program på Folkemødet". Anonym nyhedsopdatering.

Sidst besøgt 30.07.2014 på <http://unicef.dk/nyheder/nyhed/unicef-danmarks-program-paa-folkemoedet>.

Viva.nl (04.05.2014): "Heb ik hem te hard op zijn ziel getrapt?". Debatindlæg. Sidst besøgt

30.07.2014 på http://forum.viva.nl/forum/Relaties/Heb_ik_hem_te_hard_op_zijn_ziel_getrapt/list_messages/228921.

Liste over figurer og tabeller

Figur 1. <i>Sætningsskemaet</i>	7
Figur 2. <i>Inddelinger af årsagssætninger</i>	14
Figur 3. <i>Lagdelt sætningsstruktur</i>	15
Figur 4. <i>De fire typer af årsagssætninger</i>	19
Figur 5. <i>Fordi-sætning med ledsætning i fundamentfeltet</i>	38
Figur 6. <i>Fordi-sætning med ledsætning i ekstraposition</i>	39
Figur 7. <i>Analyse af spørgeformede fordi-sætninger</i>	39
Figur 8. <i>Udvidet V3-skema</i>	40
Tabel 1. <i>Ledstillingsmønstre i pilotundersøgelsens referat</i>	29
Tabel 2. <i>Ledstillingsmønstre og typer af årsagssætninger i pilotundersøgelsen</i>	32
Tabel 3. <i>Referater i materialet</i>	36
Tabel 4. <i>Ledstillingsmønstre i materialet</i>	37
Tabel 5. <i>Fordelingen af V2 og V3 i materialet</i>	37
Tabel 6. <i>Sætningstyper i materialet</i>	42
Tabel 7. <i>Sammenhængen mellem ledsætningsmønstre og typer af årsagssætninger</i>	51
Tabel 8. <i>Matrixsætningens præsuppositionsforhold og fordi-sætningens ledstilling</i>	53

APPENDIKS

Denne udskrift indeholder alle undersøgte *fordi*-sætninger. Den relevante *fordi*-sætning er markeret med understregning af konjunktionen. Kolonnen L angiver ledstillingsmønstre. Kolonnen P angiver hvorvidt matrixsætningen er præsupponeret eller ej. Kolonnen T angiver typen af årsagssætning.

REFERAT 1 – 17. jan. 2014

	L	P	T
2 Skyldes det alene, at det er oppositionen, der har stillet det her forslag? <u>Fordi</u> det har jeg da lært af min forholdsvis korte parlamentariske erfaring, at i Folketinget er det sådan, at når oppositionen stiller forslag, så stemmer man nej lige meget hvad, selv om det er positivt, og så laver man det så senere selv alligevel.	V2	nej	illokutionær
3 Kan man nu forvente, at der senere kommer et forslag fra skatteministeren, siden man nu synes, det er så positivt, men bare <u>fordi</u> man ikke kan støtte det her?	V3	nej	intentionel
7 Jeg synes bare, det er ærgerligt, hvis vi siger, at det er SKAT selv, der skal kigge på det, <u>fordi</u> så vil man jo helt sikkert synes, at den her bestemmelse om, at man kan få fortrolige oplysninger, er o.k.	V2	nej	intentionel
8 Det undrer mig, at man ikke mener, at der skal nogle eksterne folk til at kigge på det her. <u>Fordi</u> det her handler i høj grad om, at man skal have tilliden til SKAT tilbage	V2	nej	illokutionær
9 Spørgeren taler om, at en kommission kan komme med en masse anbefalinger, og det er jeg egentlig fuldstændig enig i. Men det er jo ikke, <u>fordi</u> at de anbefalinger ikke tilstrømmer mig og andre gode folk i øjeblikket	V3	ja	intentionel
10 Det glæder mig rigtig meget, men på samme måde kan jeg også sige, at det ikke ærgrer, men undrer mig meget, hvorfor regeringspartierne ikke kan støtte det her forslag, <u>fordi</u> det er jo sådan set ikke et sprængfarligt politisk emne	V2	nej	illokutionær
11 Lad mig starte med det økonomiske perspektiv. Omstillingen skal være økonomisk bæredygtig, <u>fordi</u> den ellers ikke er holdbar i længden	V3	ja	intentionel
13 Når vi samtidig siger, at der er brug for en fleksibel indsats, så er det, <u>fordi</u> vi ikke mener, at vi i dag skal lægge os fast på den samlede indsats for at nå 2020-målet i en stor pakke	V3	ja	intentionel
15 Vi ved jo også, at vi i de kommende år kommer til at diskutere, om energiaftalen i virkeligheden leverer det, vi har aftalt, nemlig en bestemt reduktion i forhold til CO2-udslippet. <u>Fordi</u> pointen er jo den, at forudsætningen om, at det at bruge biomasse er CO2-neutralt, er gennemhullet	V2	nej	illokutionær
17 Hvor skrappe midler vil Enhedslisten bruge for at opnå, at det skal være den løsning med indgreb over for bilisterne? <u>Fordi</u> jeg er jo bekendt med, at Enhedslisten sidder i en gunstig position over for regeringen	V2	nej	illokutionær
24 Han sagde: Der er fire tal, og det første af de fire tal er 1½. Det er, <u>fordi</u> at vi i øjeblikket, os mennesker på kloden, bruger 1½ gang den energi og de ressourcer, som kloden faktisk har til rådighed	V3	ja	intentionel
25 Det næste tal, han nævnte, er 3, og det er, <u>fordi</u> i løbet af de næste par årtier der er der 3 milliarder mennesker, der står over for at skulle træde ind i den globale middelklasse.	V2	ja	intentionel
28 Det gør de i øvrigt endnu – det må man bare ikke sige, <u>fordi</u> så bliver jyderne sure – og så underbyder de københavnsk arbejdskraft.	V2	nej	intentionel
29 Jeg vil bare spørge hr. Mikkel Dencker, om det skal forstås sådan, at Dansk Folkeparti har medvirket til to energiaftaler, som har øget arbejdsløsheden i Danmark. Altså <u>fordi</u> det er jo det, hr. Mikkel Dencker nu siger, at den energipolitik, der bliver ført i Danmark, har reduceret antallet af arbejdspladser	V2	nej	illokutionær
30 EU skal selvfølgelig have lavet nogle mål, <u>fordi</u> hvis man virkelig skal gøre noget for klimaet, så kræver det selvfølgelig, at der er flere lande end Danmark, der tager ansvar.	V2	nej	intentionel
32 Nu var jeg ikke med i Kina i sidste uge. men jeg forstår, at der har man i hvert fald også kunnet se, hvordan danske virksomheder kan lave rigtig mange arbejdspladser, <u>fordi</u> vi netop er gået forrest.	V3	nej	fysisk
33 Lønforholdene, som er den anden store udfordring for Danish Crown, det er jo, bl.a. <u>fordi</u> man ikke fik lavet arbejdsmarkedsreformer i 00'erne.	V3	ja	fysisk

34	Jeg synes, det er ret vigtigt, at EU får nogle mål for vedvarende energi, <u>fordi</u> CO2-reduktioner kan jo opnås relativt nemt ved at lave mere atomkraft,	V2	nej	intentionel
35	og jeg tror, det er ret vigtigt for danske virksomheder, at der kommer et mål for vedvarende energi, <u>fordi</u> vi jo selvfølgelig har rigtig mange virksomheder, der producerer løsninger inden for det.	V3	nej	intentionel
36	Jeg tror, at hr. Per Clausen får mere ud af at prøve at spørge klimaministeren, <u>fordi</u> han jo er i gang med forhandlinger dernede.	V3	nej	illokutionær
38	Og så er det, man må spørge – nu er vi halvvejs inde i regeringsperioden: Hvor bliver den dog dag? <u>Fordi</u> det er vi vel enige om, at det er hårdt tiltrængt	V2	nej	illokutionær
40	Det koster nogle penge, <u>fordi</u> vi jo har det paradoks i forhold til biler, at vi som stat tjener rigtig mange penge på, at der bliver brændt fossiler af, og at der bliver købt biler.	V3	nej	fysisk
43	Er ordføreren ikke enig i, at effekten på klimaet, på verdens klima, Danmarks klima, er helt marginal? <u>Fordi</u> det er jo sådan, at når Danmark uleder mindre CO2, så er der andre lande i EU, der kan udlede mere CO2	V2	nej	illokutionær
44	Jeg ved, at hr. Lars Christian Lilleholt har set det samme, som jeg har, og som fru Pernille Rosenkrantz-Theil brugte meget tid på at fortælle, nemlig at hvis vi kan lave nogle løsninger, som sparer energi, som er mere effektive, så ser det ud til i dag, at så er mulighederne for at eksportere det helt enormt store, <u>fordi</u> vi er ikke de eneste	V2	nej	intentionel
45	Jeg nævnte selv EU, og det er helt afgørende, at EU gør meget. Det er jo ikke det samme som at sige, at vi ikke selv skal gøre rigtig meget – også <u>fordi</u> vores CO2-udslip er jo højt i Danmark.	V2	nej	intentionel
47	Det rykker først efter 2020, det ved jeg godt, men det rykker jo på mange måder, <u>fordi</u> det også er afsætningen af vores vedvarende energi	V3	nej	fysisk
48	Man skal jo ikke være højttuddannet for at kunne se, at mange af de her indsatser, som vi allerede har igangsat, overhovedet ikke virker på drivhusgasudledningen, <u>fordi</u> de i bedste fald er ineffektive og de er for dyre.	V3	nej	fysisk
49	[Får ordet] Det er bare, <u>fordi</u> at hr. Villum Christensen skal ikke leve i en illusion om min sex appeal	V2	nej	illokutionær
52	Kina er meget interesseret i danske teknologier. Det ved udvalget her rigtig meget om, <u>fordi</u> man har lige været på studietur og er blevet overbevist om, tror jeg, de synspunkter, danske virksomheder har givet derude.	V2	nej	intentionel
53	Altså, vi er jo med her; vi synes, det er vigtigt, at vi repræsenterer blå blok, <u>fordi</u> Enhedslisten er også med, og Enhedslisten har jo en tendens til at være noget mere vidtgående, end vi er	V2	nej	intentionel
54	Ja, jeg føler mig jo kaldet til at tage ordet, <u>fordi</u> jeg er jo lidt overrasket over det Konservative Folkpartis ageren her i dag	V2	nej	illokutionær
55	Det overrasker mig, <u>fordi</u> hvis man sætter sig målet om 40 procents reduktion, som Det Konservative Folkeparti så har tilsluttet sig, så er der jo faktisk ikke ret mange steder at udføre det.	V2	nej	intentionel
56	Det er jo bare derfor, jeg undrer mig over, at vi er nået frem til så forskellige konklusioner, som vi er. <u>Fordi</u> forsvaret af de danske virksomheder og af de danske husholdninger og også hensynet til, at folk har råd til at have en bil og bruge den, fornemmer jeg da stadig væk vi har som en vigtig parameter, både i Dansk Folkeparti og hos De Konservative, kan jeg høre	V2	nej	illokutionær
58	Vi forfølger selvfølgelig den mest ambitiøse energi- og klimapolitik, vi kan få i EU. Det gør vi af mange grunde: dels fordi vi kan gøre en forskel i verden, som flere ordførere har været inde på, men også <u>fordi</u> at hvis EU bliver ambitiøs, får Danmark endnu større glæde af at have været fronttrupper, at have været førende på det her.	V2	nej	intentionel
61	Jeg synes, generationskontrakten er flot, og jeg synes, det er en helt rigtig pointe, der bliver nævnt, og som også er erhvervslivets, nemlig at det der med at skelne mellem sorte og grønne jobs ikke rigtig giver mening i en moderne verden. <u>Fordi</u> hvis vi skal nå hundrede procent fossilfrihed, så skal cementen og fødevarerne og alt det andet jo også produceres fossilfrit	V2	nej	illokutionær
63	Når jeg siger spøgelse, så er det, <u>fordi</u> jeg har gentaget så mange gange, så jeg næsten ikke har tal på det, at vi ikke ønsker at afskaffe befordringsradraget	V2	ja	intentionel
64	Jeg tillader mig bare lige at få det slået fast. <u>Fordi</u> jeg frygter jo på vegne af de millioner af danskere, som kører i bil og er afhængige af det,	V2	nej	illokutionær
65	meget godt, synes jeg, illustreret også af bl.a. det indlæg, fru Pernille Rosenkrantz-Theil havde i dag her i salen, så ved man jo også godt, at hvis den udfordring ikke løses, så er de problemer, som det at nå et 40 pct.s reduktionsmål kan sætte os i, fuldstændig bagatelagtige og fuldstændige ligegyldige, <u>fordi</u> så får vi virkelig for alvor nogle grundlæggende problemer.	V2	nej	intentionel

66	Men den koalition og det samarbejde forudsætter jo, for at man kan være med sammen med dem, der går i spidsen, at man også selv går i spidsen, og det tror jeg er rigtig vigtigt at man holder fast i, <u>fordi</u> selvfølgelig handler det her ikke kun om en national indsats, det handler også om et internationalt samarbejde.	V2	nej	intentionel
REFERAT 2 – 21. jan. 2014				
1	Så det er jo sådan set en stramning bare for strammings skyld, <u>fordi</u> nu synes man, at man skal have nogle billige point igen bare på landbrugets bekostning.	V2	nej	intentionel
2	Jeg må sige, at hr. Erling Bonnesen i hvert fald siger en ting, som jeg er meget, meget glad for, nemlig at vi er et foregangsland på dyrevelfærdsområdet, og at det er det, vi brander os på ude i verden, og at det er derfor, vi kan sælge vores produkter. Det er dejligt, <u>fordi</u> jeg synes faktisk mange gange, når jeg har sagt til hr. Erling Bonnesen og andre fra Venstre, at vi skal brande os på dyrevelfærd, så er jeg blevet mødt med nej, det er ikke noget, man går op i ude på de store markeder	V2	nej	intentionel
3	Jeg blev glad for det, ministeren nævnte om krydsteltet mellem racismeparagraffen og blasfemiparagraffen, fordi da det her lovforslag blev behandlet sidst, også stillet af Dansk Folkeparti – det er jo en genfremstættelse – der var det netop et ønske fra Venstre, at vi kunne få udvidet kommissoriet for Straffelovrådets behandling til også at omfatte spørgsmål om racismeparagraffen	V2	nej	epistemisk
7	Liberal Alliances retsordfører har ikke mulighed for at være her i dag, men den her sag er alligevel nok en sag, som selv en ikkeretsordfører kan klare, <u>fordi</u> at som vi har hørt, så er det en tilbagevendende begivenhed i denne sal.	V2	nej	illokutionær
11	Det kriterium har jeg tænkt lidt over, <u>fordi</u> det udelukker eksempelvis mig selv, som var nået helt op i en alder af 32, inden jeg fik taget kortet, og jeg må nu nok sige, at jeg ellers synes, at jeg kører godt	V2	nej	illokutionær
13	Nu er jeg sådan lidt på herrens mark med hensyn til forretningsordenen, <u>fordi</u> det er jo sådan, at det her det er skrevet af hr. Kristian Pihl Lorentzen	V2	nej	illokutionær
14	Det er da rigtigt, at vi også skal debattere, hvad en erfaren person er, <u>fordi</u> at er det en, der har haft kørekort i mange år, eller er det bare en, der er mange år gammel?	V2	nej	illokutionær
19	Og hvad gør man med de unge, der ikke har erfaringer bilister, de kan sidde ved siden af? Skal de stilles dårligere end andre unge, blot <u>fordi</u> de ikke har en erfaren bilist i deres omgangskreds?	V3	ja	intentionel
20	Jeg tror egentlig, jeg forsøgte at forklare det med erfaringen, inden fru Trine Bramsen stillede spørgsmålene om, hvad erfaringen osv. er. Så der er altså noget, vi skal dyrke. <u>Fordi</u> er det ikke korrekt, når jeg siger i L100, nej i L85 omkring kørelærerne, der siger vi jo bare, det står jo i bemærkningerne til det forslag	V2	nej	illokutionær
23	Tak for det. Og så er vi jo også enige, <u>fordi</u> det er jo præcis det, der er formålet med et beslutningsforslag, det er jo at lægge op til: Er der et politisk enighed om de her tanker?	V2	nej	epistemisk
24	Det her det er et sjældent godt forslag – derfor er vi også medforlagsstillere på det – og det er det, <u>fordi</u> at vi diskuterer gang på gang: Hvordan vi kan gøre noget mod alle de her forfærdelige ulykker, der sker, navnlig blandt unge bilister; hvordan kan vi få de her ulykkestal ned?	V2	ja	intentionel
26	Det skal selvfølgelig ikke være en motivation og en opfordring til, at man kan køre selv uden kørekort, <u>fordi</u> det skal jo forbydes, og det står også i beslutningsforslaget, at så vil man kunne blive frakendt retten til at erhverve kørekort.	V2	nej	illokutionær
30	Jo, det er jo netop her, hvor det har en rigtig god effekt, <u>fordi</u> det er jo typisk, at lærlinge i starten nu kan komme ud et år tidligere sammen med svenden, både for at høste erfaringer ude på stedet, hvor han skal reparere, men han kan allerede starte med at være lærling på vejen derud og køre firmabilen	V2	nej	intentionel
31	Men egentlig er det måske lidt ærgerligt, hvis det her lovforslag sådan bliver lidt halvkvalt i velvillighed eller måske endda i falsk velvillighed. <u>Fordi</u> jeg synes jo, problemet er for alvorligt til, at få til at gå hen i snak	V2	nej	illokutionær
32	Lad os dog forsøge, om vi i en periode kan se et resultat af at gøre det anderledes end bare at køre videre og fortsat have den der løbende problemstilling om, at unge nye trafikanter altså er mere farlige, <u>fordi</u> man ikke tænker sig om, ikke får en advarsel under kørslen om, at hov hov, tænk dig nu om.	V3	ja	intentionel

33	Lad os dog forsøge, om vi i en periode kan se et resultat af at gøre det anderledes end bare at køre videre og fortsat have den der løbende problemstilling om, at unge nye trafikanter altså er mere farlige, fordi man ikke tænker sig om, ikke får en advarsel under kørslen om, at hov hov, tænk dig nu om. <u>Fordi</u> ofte er det jo farten, der gør, at man kommer galt af sted, eller fordi man skal vise sig, eller hvad det nu er, der fører frem til det.	V2	nej	illokutionær
34	og jeg tror på, at det kan lade sig gøre, og det er ikke bare noget, vi tror på, det er faktisk noget, der er dokumenteret og bevist, <u>fordi</u> i andre lande, f.eks. i Tyskland, har man ganske gode erfaringer med den her ordning, og der har det vist sig, at det højner trafikikkerheden – ingen tvivl om det	V2	nej	epistemisk
35	Man vil prøve at se på de erfaringer, der er i andre lande, prøve at gøre sig nogle overvejelser om, hvordan kunne man implementere den her ordning i Danmark efter danske forhold. <u>fordi</u> selvfølgelig er der forskel på landene, og der kan være noget, der skal justeres, så det passer ind	V2	nej	intentionel
38	Jeg vil gerne spørge hr. Søren Espersen, om ikke det er rigtigt, at da det økonomiske verdensherredømme skiftede for 100 år siden fra England-Frankrig til USA, skete det via to verdenskrige, og om ikke han er enig i, at der i øjeblikket netop er ved at ske en økonomisk skift fra USA, der er dybt forgældet og i min personlige opfattelse dybt utroværdig også på udenrigspolitikens område, til måske Kina, til måske et andet land, og at vi derfor bør overveje en helt ny måde at fordele magten i verden på i stedet for at sige: Nå ja, men så tager vi en ny krig med Kina, <u>fordi</u> det var jo det, der var resultatet af skiftet fra Europa til USA.	V2	nej	illokutionær
39	Jeg opfatter det selv som en naturlig videreudvikling af samtænkning, <u>fordi</u> hvad handler det om i skrøbelige stater? Det handler selvfølgelig om at undgå, at det fører til krig – borgerkrig er det jo ofte, som det her handler om.	V2	nej	illokutionær
41	Det tror jeg er en meget vigtig del af den diskussion, vi skal have, <u>fordi</u> vi bliver jo nødt til at have meget mere inspektion, vi bliver nødt til at have mange flere folk til stede, ikke alene af sikkerhedsmæssige grunde i forhold til den store trafik, der bliver, men også for at sikre en stabilitet i området.	V2	nej	intentionel
45	Jeg ved f.eks., at der er en række ngo'er, som i den grad gerne vil bede sig fritaget for at blive spændt for en sikkerhedspolitisk strategi, <u>fordi</u> de derved mister deres troværdighed og uafhængighed og dermed mulighed for at kunne agere også i verdens brændpunkter	V3	nej	intentionel
46	Jeg kan se, at formanden her sidder og tripper i sin stol, <u>fordi</u> jeg allerede har talt for længe i mit første svar, og jeg kan kun sige, at vi gerne bidrager til diskussionen, men jeg synes, at regeringen har ikke bare en initiativret, men også en initiativpligt til at få fastlagt en strategi.	V3	ja	intentionel
51	Der har været et stort pres fra det danske erhvervsliv, for at vi skulle åbne i Nigeria, der er store interesser, store danske økonomiske interesser i det, men der er også politiske interesser i det, <u>fordi</u> Nigeria er jo et af de største og mest betydningsfulde lande i Afrika i øjeblikket	V2	nej	intentionel
52	Derfor synes jeg ikke, at man skal se modsætningen mellem, at vi ligesom tager udgangspunkt i nogle økonomiske og handelspolitiske interesser og så det forhold, at det er et land, som vi også politisk set kan have glæde af at have et brohoved i, netop <u>fordi</u> at vi politisk set har store interesser i, at man får en stabil udvikling på det afrikanske kontinent	V3	nej	intentionel
54	Tanken om, at vi sammen med Rusland, kunne jeg forstå på hr. Søren Espersen, nærmest skulle lave en front imod Kina, tror jeg ikke kan nyde fremme her i Folketingssalen. Det håber jeg heller ikke, <u>fordi</u> det er dog helt perspektivløst. Jeg er helt uforstående over for det.	V2	nej	illokutionær
55	Som jeg siger, jeg tror også nok, man skal finde de soldater, der skal findes til den her opgave. Så det er ikke, <u>fordi</u> at det på den måde bliver katastrofalt for indsatsen dernede, det tror jeg ikke det gør, men det ville da være naturligt ud fra vores almindelige udenrigspolitiske prioriteter i almindelighed, at vi kunne deltage.	V3	ja	intentionel
58	Så derfor skal jeg sige, at Socialdemokraterne fuldt ud bakker op om det forslag til vedtagelse, der ligger, og at vi jo alle sammen, der har beskæftiget os med den her konflikt i mange, mange år, en gang imellem nok er nødt til at få et ekstra energitilskud for virkelig at tro på sagen, <u>fordi</u> vi så mange gange er blevet skuffet, men tænk engang, hvis den her gang var lykkens gang	V3	nej	intentionel
59	Hvad er ulovligheden i det, der foregår? Lad os få orden i de her juridiske begreber, selv om hr. Christian Juhl synes, at det kan være lige meget, <u>fordi</u> det er jo ikke det, det drejer sig om	V2	nej	intentionel
60	Jeg bad om den bekræftelse, <u>fordi</u> der altså også her i Folketinget er den myte, at Israel foretager sig noget ulovligt i sin tilstedeværelse på Vestbredden, altså stridende mod international lov	V3	ja	intentionel

62	Når vi ikke stemmer for den resolution, eller, det var forkert udtrykt, det forslag til vedtagelse, der ligger, så er det, <u>fordi</u> at den i vores øjne er alt for specifik	V3	ja	intentionel
64	Det var også interessant at høre svaret på det. Men jeg kunne egentlig godt tænke mig at stille ordføreren et andet spørgsmål, <u>fordi</u> vi taler jo jura, vi taler politik, og vi taler moral i hele spørgsmålet om den her konflikt	V2	nej	illokutionær
65	Jeg vil egentlig sige, rose Enhedslisten for forespørgslen, <u>fordi</u> det er jo faktisk det rigtige tidspunkt at lave en forespørgsel om det her.	V2	nej	illokutionær
66	Det er jo på mange måder godt, der ikke kommer en masse historier ud undervejs. Man kan måske også få den tanke, at det er, <u>fordi</u> at der måske mere forhandles mellem Israel og USA, og at den svære øvelse, det er, når man mere skal se at sætte sig sammen alle parter	V3	ja	intentionel
68	Og vi må nok sige, når man nu igen går til fredsforhandlinger, så er det, <u>fordi</u> der trods alt er nogen, som stadig væk ønsker at lade håbet vinde over erfaringen	V3	ja	intentionel
REFERAT 3 – 22. jan. 2014				
3	Den skal lige laves færdig. Den vil blive fremsat, håber jeg meget, i næste folketingssamling. Når jeg nævner den, så er det bl.a., <u>fordi</u> jeg af og til møder folk, som arbejder med udbud, som siger, den nuværende måde at gøre det på den er så kompleks, at de tror, at de laver fejl hele tiden	V3	ja	intentionel
4	Den daværende regering havde en procentsats for, hvor meget der i gennemsnit skulle konkurrenceudsættes; den fjernede vi, da vi kom til og fik regeringsansvaret – ud fra en forståelse af, at det sådan set ikke er for at opfylde et procentkrav at man skal bruge udbud og konkurrenceudsætte, det er, <u>fordi</u> det giver enten en billigere og/eller en bedre løsning af opgaverne	V2	ja	intentionel
6	Hvordan finder vi de redskaber, som gør det lettere tilgængeligt, mere åbenlyst, nemmere at have med at gøre at bruge udbud til at få testet, om den måde, man leverer service på til borgerne, er den bedste måde og den billigste måde, <u>fordi</u> de jo er skatteydere på samme tid?	V3	ja	intentionel
7	Jeg tror sådan set, at Kommunaludvalget og jeg i fællesskab godt kunne komme tættere på, hvad det så er for noget, <u>fordi</u> vi har jo forsøgt at gøre det enklere, også at lave innovative samarbejder uden dermed at forhindre en virksomhed i at deltage i et udbud, ved nogen af de skabeloner, som vi bl.a. har lagt på nettet.	V2	nej	epistemisk
8	Nej, det vil jeg på ingen måde give et løfte om. <u>Fordi</u> der vil ikke være nogen åbenlys årsagssammenhæng, hvis det måtte vise sig, at der er en smule mindre udbud og så det, at der ikke er et udbudsmål som et gennemsnitligt mål for kommuner og regioner.	V2	nej	illokutionær
9	Så vidt jeg husker – jeg kan huske galt – så er KL også meget optaget af netop at sørge for: Hvordan kan kommuner lære af hinanden, udveksle erfaringer? – <u>fordi</u> der jo som sagt er meget, meget stor forskel på, hvad én kommune konkurrenceudsætter i forhold til en anden.	V3	nej	intentionel
10	Det afspejler ikke en anden holdning til området end den, som spørgeren har, nemlig at det her både er interessant og vigtigt at diskutere men også at finde konkrete redskaber til, <u>fordi</u> det synes vi bestemt i regeringen	V2	nej	illokutionær
12	Derfor er der lavet forskellige typer af vejledninger og skabeloner, som gør, at man kan se, hvordan man kan lave et innovativt samarbejde, samtidig med at den virksomhed, man samarbejder med, også kan være med på et efterfølgende udbud. <u>Fordi</u> det er måske en lidt mærkelig virksomhed, som gerne vil være med til at få de gode ideer, men som vil overlade det til andre virksomheder at byde på at virkeliggøre dem.	V2	nej	intentionel
14	Det er en af grundene til, at jeg er meget glad for vedtagelsen, <u>fordi</u> den jo netop giver en anledning til at gå konkret til værks	V3	ja	intentionel
19	Det tror jeg måske ikke nødvendigvis at jeg kan få ministerens svar til, <u>fordi</u> jeg har også forstået, at hun ikke vil have nogle procentsatser, og respekt for det.	V2	nej	epistemisk
20	Jeg vil så bare spørge, om man så kunne gå skridtet endnu videre – nu sagde ministeren også tidligere, at det skal være mere tillokkende, så vi kan få hævet andelen – og eksempelvis i forbindelse med økonomiaftalerne, som jo skal forhandles en gang om året med kommunerne, også i den anledning kigge på, om der er nogle incitamenter, <u>fordi</u> jeg hører nemlig også, at en af barriererne er, at det kan koste penge, at man ikke har et marked, at man vælger ikke at gøre det	V2	nej	illokutionær
21	Lige præcis det synes jeg så er lidt modsætningsfyldt. <u>Fordi</u> hr. Jakob Engel-Schmidt var lige på talerstolen og gjorde det meget klart, at der er rigtig mange penge, hvis det er gjort på den rigtige måde	V2	nej	illokutionær

22	Den diskussion tror jeg også at vi kunne hjælpe hinanden med inden i partierne, <u>fordi</u> vi alle sammen har folkevalgte kolleger i kommuner og regioner.	V3	nej	intentionel
25	Ministeren nævner jo selvfølgelig udbudsloven, men er det der, at man ligesom kan fange alt, hvad ligger på den lovgivningsmæssige, op, og dermed de ting, som vi herfra med lovgivningen i hånden – eller måske også viskelæderet i hånden nogle gange – kunne være med til at fremme den her diskussion? <u>Fordi</u> det tror jeg er en af de dele, som i hvert fald nogle siger og bruger som en til dels dårlig undskyldning	V2	nej	illokutionær
26	Hvor har man ret beset har den erfaring? <u>Fordi</u> som ministeren også selv har nævnt, så er man jo trods alt oppe på, at næsten 20 pct. i gennemsnit dem som ikke gør så meget	V2	nej	illokutionær
29	Jamen det vil jeg også gerne kvittere for. Vi ser som sagt også frem til, at der kommer et udkast, som vi meget gerne deltager i at kigge på også i den indledende fase, så vi kan nå, havde jeg nær sagt, at give vores besyv med. <u>Fordi</u> det er ikke uvæsentligt, tror jeg, hvad vi både af signal, men sådan set også af ramme kommer med herindefra	V2	nej	illokutionær
33	Jeg kan bare følge op og sige, jeg undrer mig selvfølgelig også over den nedgang, som ministeren gør, og som også min kollega hr. Jakob Engel-Schmidt gjorde i regionerne. <u>Fordi</u> en ting er igen, hvad man politisk efterfølgende beslutter sig for af de indkomne tilbud, altså om man vælger, at det skal være det offentlige, der skal fortsætte efter de kriterier, man har ønsket, eller om det skal udliciteres til en privat; men en anden ting er jo, at man trods alt skal starte med at spørge til prisen.	V2	nej	illokutionær
36	Og jeg kunne egentlig også godt tænke mig at høre ministeren i forhold til den, nu ved jeg godt, vi har fået en redegørelse fra en kommune i forhold til en konkret sag, men om ministeren tager til takke med, når der kommer en redegørelse fra en kommune? <u>Fordi</u> så er det jo ligesom også kommunen, der selv, kan man sige, vurderer sin egen sag	V2	nej	illokutionær
37	Og jeg er også bekendt med, at ministeren er orienteret om, hvilke kommuner det drejer sig om – det tror jeg i hvert fald – også <u>fordi</u> Ankestyrelsen i sin tid også har lavet en undersøgelse over fejl og mangler i de her sager.	V3	nej	intentionel
39	Jeg synes, at de her sager er alvorlige – ikke <u>fordi</u> at nu fru Karina Adsbøl og jeg skal stå og diskutere det her i dag, men fordi det handler om nogle børn og nogle unge, som har stort behov for, at deres sager bliver behandlet korrekt ude i kommunerne.	V3	nej	illokutionær
42	Jeg <i>har</i> tillid til vores klagesystem, <u>fordi</u> det skal jo sikre, at afgørelserne efterprøves grundigt, og det skal de både juridisk og børnefagligt	V2	nej	intentionel
44	Men jeg synes, det er en farlig vej at gå, hvis det er os, der skal gøre os til dommere i enkeltsager, <u>fordi</u> vi har simpelt hen ikke det fornødne kendskab til det.	V2	nej	intentionel
51	Det er noget, der giver god fornuft, både set med det samlede EU's briller, men også med danske briller. <u>Fordi</u> de danske virksomheder på det her område typisk vil være små og mellemstore virksomheder, og fordi at et af de områder, hvor vi står meget stærkt som Danmark, er jo på den grønne dagsorden.	V3	nej	intentionel
52	Det er noget, der giver god fornuft, både set med det samlede EU's briller, men også med danske briller. <u>Fordi</u> de danske virksomheder på det her område typisk vil være små og mellemstore virksomheder, og <u>fordi</u> at et af de områder, hvor vi står meget stærkt som Danmark, er jo på den grønne dagsorden.	V2	nej	intentionel
56	Jeg ved også, at ministeren har gjort og gør en stor indsats for situationen i forhold til genhusning, og derfor er det også vigtigt, at vi får klaret de andre ting på området. <u>Fordi</u> at mange har jo mistet næsten alt – lige fra vaskemaskiner, køleskabe og komfurer til skabe og andet indbo osv.	V2	nej	illokutionær
57	Og der er jo selvfølgelig også et finansieringspørgsmål. <u>Fordi</u> det kommer jo til at blive oven i præmierne det her, og så bliver det måske lidt halvpebret.	V2	nej	epistemisk
58	Ja, og det sidste kan jeg bekræfte. <u>Fordi</u> jeg kan ikke forestille mig, at ikke også realkreditinstitutter og banker vil tage et samfundsansvar oven på sådan en katastrofe	V2	nej	illokutionær
59	Sådan er det, men det bygger jo på et sundt princip om, at der skal være reale værdier for pengene, hvis det er man skal ud at belåne, og det tror jeg vi gør os klogt med at fastholde det princip hele vejen igennem, <u>fordi</u> ellers så underminerer vi vores eget system.	V2	nej	epistemisk
61	De har bekræftet over for mig, at sådan forholder det sig. Så det regner jeg også med at man efterlever, <u>fordi</u> realkreditsektoren har også et samfundsmæssigt ansvar for, at man rent faktisk yder et lån de steder, hvor man kan.	V2	nej	intentionel

63	Jeg er fuldstændig enig i, at det er afgørende, at virksomheder, også ude i landområderne, yderområderne, har mulighed for at få kredit, låne, udvikle sig og vækste. <u>fordi</u> det er netop den væsentligste vej til, at vi får blandt andet huspriser og andet til at stige.	V2	nej	intentionel
64	Og det er et meget, meget godt eksempel på, at ikke bare taler vi sammen, men vi arbejder også meget tæt sammen, <u>fordi</u> vi naturligvis anerkender, at tingene er komplekse og udviklede i hinanden.	V3	nej	intentionel
67	Vi synes også, at det er ærgerligt, at det netop nu har været magtpåliggende for Danish Crown, at de har følt sig nødsaget til at gøre det, <u>fordi</u> det jo netop er nu, vi faktisk leverer nogle af de ting, som man fra erhvervets side har efterspurgt i den førmtalte vækstplan	V3	ja	intentionel
69	Er der regler, der kunne laves på en smartere måde, så vi opnår det samme beskyttelsesniveau, <u>fordi</u> vi simpelt hen insisterer på, at der skal være så lidt bureaukrati som muligt?	V3	nej	fysisk
70	Om det så er nok til at konkludere osv., kan jeg selvfølgelig ikke vide – det forbehold må jeg nødvendigvis tage – men jeg kan i hvert fald forsikre om, at vi har travlt, <u>fordi</u> det her er faktisk også en vigtig del af vores samlede vækstplan.	V2	nej	illokutionær
72	Men altså det, der bekymrer mig, det er selvfølgelig at de seneste ugers avisartikler viser jo, at der er mange økologer, som simpelt hen enten har valgt at stoppe eller overvejer at stoppe med økologisk produktion, <u>fordi</u> det simpelt hen ikke man betale sig rent økonomisk for dem.	V3	nej	intentionel
73	Jeg har i hvert fald mulighed for at kvalificere måske hr. Erling Bonnesens spørgsmål en lille smule også. <u>Fordi</u> problemer er jo ikke bare altid problemer. Det er rigtigt, at der f.eks. er nogle mælkeproducenter, der har problemer	V2	nej	illokutionær
74	Men må jeg ikke som en generel kommentar sige – <u>fordi</u> vi kommer sikkert til at stå her meget os tre, tror jeg, det glæder jeg mig til: Sådan hvilken forhandling, der foregår internt i en regering mellem ministre, og hvad jeg kommer med til finansministeren osv., det skal I nok ikke regne med at blive indviet i ret meget tidligere, end jeg indvier finansministeren i det selv.	V2	nej	illokutionær
75	Der er det klart, der kunne jeg godt ønske mig – hvilket jeg i øvrigt også tror at begge spørgere er enige i – at vi havde mere økologi, <u>fordi</u> det både har en miljømæssig, sundhedsmæssig og dyrevelfærdsmæssig positiv effekt	V3	nej	intentionel
77	Det er jo et rigtig godt interessant spørgsmål, <u>fordi</u> vi er jo meget enige om, jamen kan man sælge flere økologiske varer, godt for det	V2	nej	intentionel
79	Man skal ramme det, som jo også forbrugerne efterspørger, <u>fordi</u> vi er jo netop lige præcis ikke de eneste derude på verdensmarkedet	V2	nej	intentionel
80	Det er måske så alligevel ikke sådan. Jeg troede egentlig, vi var enige, men den måde, spørgeren stiller det op på her til sidst, det er jeg ikke enig i. <u>Fordi</u> jeg mener ikke, at det enten skal være kvalitet og høj pris – og det er så åbenbart kun økologien – eller det, markedet efterspørger	V2	nej	illokutionær
81	Det mener jeg sådan set ikke. Jeg mener også, at selv de almindelige konventionelle produkter der er de vigtige konkurrenceparametre for os fødevarerikkerhed, bæredygtighed, dyrevelfærd – de her ting. <u>Fordi</u> hvis det kun er pris, hvis det kun er så meget som muligt så billigt som muligt, så taber vi i længden.	V2	nej	illokutionær
REFERAT 4 – 23. jan. 2014				
2	Før sagde forsvarsministeren, at forslaget var et skud fra hofen. Det må stå for forsvarsministerens egen regning, <u>fordi</u> under udvalgsbehandlingen var der mulighed for samtlige partier i Folketinget til at komme med gode indspark til, hvordan det her forslag kunne ændres, såfremt man ønskede det.	V2	nej	illokutionær
3	Jeg tror ikke, at der kan være nogen tvivl om, at en relevant interessant i den her sammenhæng selvfølgelig er den danske fagbevægelse, <u>fordi</u> at vi jo ved, at fagbevægelsen også er af afgørende betydning for at sikre at de rammevilkår, som der er for dansk erhvervsliv, de muligheder for at træde ud på den internationale scene er afgørende	V3	nej	intentionel
5	Vestre går ind for et byrdestop, og det påpeges fra både Dansk Industri, Dansk Erhverv, brancheforeningen selv og eksempelvis Trier Festfyrværkeri – hvor direktøren har skrevet, at det er min og mine kolleger i branchens klare opfattelse – at der sker for mange ændringer på dette område, og at de mange ændringer gør det sværere at drive en virksomhed, <u>fordi</u> man hele tiden skal sætte sig ind i nye regler	V3	nej	fysisk
10	Det er også en fin løsning, at salgsperioden fremover fastsættes fra den 15. december til den 31. december. <u>Fordi</u> vurderingen her er, at det ikke forventes at få nævneværdige negative økonomiske konsekvenser for erhvervet, <u>fordi</u> de fleste danskere alligevel plejer at købe deres fyrværkeri mellem jul og nytår.	V3	nej	fysisk

11	Nogle gange kan det jo blive lidt komisk med de svar, der kommer. Det håber jeg i hvert fald at det er udtryk for, <u>fordi</u> ordføreren tror vel oprigtig talt ikke på, at en 20-årig knægt, som har købt en masse fyrværkeri, og som ikke har nået at få det fyret af nytårsaften, han går ned på genbrugsstationen	V2	nej	illokutionær
12	Men det korte af det lange er, at det må man ikke, <u>fordi</u> nu bliver lovgivningen formentlig sådan, at man skal have affyret sit fyrværkeri nytårsaften, og så er den længere.	V2	nej	intentionel
13	Nej, jeg tror ikke, at den 20-årige vil overholde loven, <u>fordi</u> love kan nogle gange blive så dumme og så fjernt fra, hvordan virkeligheden fungerer, at man ikke skal indføre dem.	V2	nej	illokutionær
14	En af de ting, man måske kan glæde sig over, det er, at fyrværkeri ikke er blevet opfundet i dag, <u>fordi</u> så er det da helt stensikkert, at så fik man overhovedet ikke lov til at fyre det af, så var det blevet forbudt.	V2	nej	intentionel
16	Der siger Københavns Politi også i deres høringsvar, at de er bekymrede for forslaget, <u>fordi</u> salgsperioden så bliver forkortet	V3	nej	intentionel
17	Man stigmatiserer lige pludselig folk, <u>fordi</u> de så vælger at bruge det fyrværkeri, som de ifølge loven ikke må bruge, men i realitetens verden bruger de det.	V3	nej	intentionel
18	Jamen, jeg er enig med ministeren i, at det er en ideologisk debat – eller rettere sagt det er også en ideologisk debat – <u>fordi</u> når de ideologiske argumenter og de praktiske argumenter falder sammen, så kan man jo lige så godt fastholde sin ideologi.	V2	nej	illokutionær
25	Samtidig har vi en situation, hvor det er politiet, der både er udøvende og dømmende magt, plus der er meget ringe klagemuligheder. Om Venstre er med på, at vi får kigget i forhold til retssikkerheden? <u>Fordi</u> i en retsstat kan det vel ikke rigtigt være holdbart, vi har omvendt bevisbyrde på et område, hvor det er umuligt at bevise.	V2	nej	illokutionær
26	Om Venstre så også vil være med til at kigge på, at man får sikret, at det får opsættende virkning, at man ikke afliver hunden, før det trods alt er blevet afgjort i byretten, om det er nu rigtigt? <u>Fordi</u> vi har faktisk set den virkning, at ejerne ... [Lydudfald] ... der er hundene aflivet, og jeg synes ikke, at det er særlig kønt.	V2	nej	illokutionær
27	Vi anerkender behovet for en liste over ikkeønskede hunderacer, <u>fordi</u> vi gerne vil fremme trygheden, og fordi en række hunde rummer en stor potentiel risiko, hvis viden og ansvarligheden i omgang med hunden ikke er tilstrækkelig.	V3	ja	intentionel
29	Jeg skal sige, det, der træder i stedet for det med at være til gene for omgivelserne og gentagne gange osv., det er jo, at vi tror lidt på, at økonomien vil spille en rolle, hvis en hundeejer gentagne gange skal hente sin hund på et internet og så betale taksten for et ophold der, <u>fordi</u> hundeejeren ikke sørger for, at hunden ikke strejfer.	V3	nej	intentionel
30	Der synes jeg godt at vi kan overveje, om man kan lave en eller anden form for uvidligt organ, man kan klage til, med nogle hundesagkyndige – eller en eller anden en måde, man kan gøre det, <u>fordi</u> den konstruktion, som vi har i dag, er i hvert fald ikke optimal.	V2	nej	illokutionær
31	Når jeg spørger, så er det jo, <u>fordi</u> at man vidste jo godt, hvad man gjorde, fordi argumentet for at indføre den omvendte bevisbyrde var, at politiet ikke kunne bevise, hvilken race hunden tilhørte.	V2	ja	intentionel
33	Da man vedtog den omvendte bevisbyrde i 2010, må det have været – i februar 2010 tror jeg det var – der valgte man jo med vilje at sige, der skulle være den her evaluering, som så er kommet nu, bl.a. på grund af den her omvendte bevisbyrde, <u>fordi</u> man vidste godt, at det var problematisk	V2	nej	intentionel
34	Så jeg er sådan set enig med hr. Per Clausen i, at det er vi nødt til at finde en anden løsning på, og det er klart, at det kunne være et godt pres på, at man så fik lavet det her dna-register, som kunne være en del af løsningen, at hvis man så fjernede den omvendte bevisbyrde, <u>fordi</u> så er man trods alt nødt til at gøre noget andet.	V2	nej	intentionel
35	Der er en enkelt hunderace, som falder ud. Men <u>fordi</u> der så er en enkelt hunderace, som man siger man kan registrere bider oftere end andre eller bliver indblandet i de her sager oftere end andre, så forbyder man en række hunderacer.	V3	nej	intentionel
36	Skal jeg forstå synspunktet sådan, at Det Radikale Venstre nu mener, man skal forbyde de hunderacer, som er overrepræsenteret i forhold til skambid? <u>Fordi</u> så skal vi over og kigge på nogle andre hunderacer, altså nogle af dem, som er rigtig populære og udbredt i Danmark.	V2	nej	illokutionær
38	Det synes jeg, det lyder godt med det tilsagn om at komme videre med at få afdækket det. Og så bare lige et lille tillægsspørgsmål i forlængelse af det, <u>fordi</u> så er det jo godt, når det så bliver løst, kan man sige.	V2	nej	illokutionær
39	Men jeg vil bare høre den radikale ordfører, om han mener, at man kan bruge den statistik til ret meget, <u>fordi</u> den er jo lavet ud fra den definition af skambid, som hele Folketinget i dag tror jeg er enige i ikke kan bruges, som den er for firkantet	V2	nej	illokutionær

40	Så mit andet delspørgsmål er sådan set bare, om den radikale ordfører ikke vil være med til, at vi får sikret med den her lovforslag, at man fremadrettet så også får et bedre datamateriale, at man får registreret det på nogle bedre måder. <u>Fordi</u> noget jeg kunne i hvert fald læse ud fra rapporten fra Københavns Universitet, var også, at datamaterialet, til at lave rapporten ud fra, var meget sparsomt	V2	nej	illokutionær
42	I forhold til at vi i dag har et politi, der både er udøvende og dømmende magt, sammenholdt med at man har faktisk ret ringe klagemuligheder, om klagemulighederne også skal forbedres? <u>Fordi</u> det er jo lidt uheldigt, at hvis politiet tager en afgørelse, så får man at vide, at man kan klage, men det er så igen til politiet	V2	nej	illokutionær
43	Så klagemulighederne synes jeg også, der er et issue her, vi er nødt til at få kigget på, <u>fordi</u> der er jo stort set ikke nogen klagemuligheder i dag.	V2	nej	illokutionær
51	Alttså, vi ved jo ikke noget om – fordi det har man ikke fået undersøgt, kan vistnok heller ikke undersøge – i hvor stor udstækning de hunderacer, man nu forbyder, generelt set er overrepræsenteret i statistikken i forhold til hundebed.	V2	nej	intentionel
52	Når der dengang blev udtrykt betænkelighed ved at lave en sådan hundelov – vi har jo rig erfaring for her i Folketinget at lovgive på enkeltstager: hundeloven, knivloven, og man kan nævne mange af den slags sjove ting – som vi principielt normalt også er imod, <u>fordi</u> vi ikke er tilhængere sådan af mest mulig lovgivning.	V3	nej	intentionel
53	Læser man loven, må man jo også sige, at den hedder hundeloven. Jeg tror faktisk, det er meget, meget vigtigt at se mere på den anden ende af snoren, nemlig føreren, ejeren, <u>fordi</u> en hund er faktisk ikke farligt, hvis den er opdraget og den er ledet.	V2	nej	intentionel
54	Derfor mener jeg sådan set, her der træder det personlige ansvar virkelig ind, <u>fordi</u> vi har jo ikke tænkt os at forbyde hund i Danmark.	V2	nej	illokutionær
55	Så jeg vil bare sige, at når den her lov nu er en videreførelse af den lov, som i sig selv har nødvendigheder i sig, <u>fordi</u> man sådan set mere laver en forbudslov, som har vist sig ikke at føre frem til det resultat, man måske havde forventet, for der er ikke færre ulykker, så kan vi måske fortsat set de samme ting ske	V3	nej	intentionel
56	Da vi også var imod loven, <u>fordi</u> vi ikke mener, at der skal lovgives på den måde på det område med forbudslove, så er vi selvfølgelig også imod de ændringer, der peges på her, så vi kan ikke støtte forslaget.	V2	ja	intentionel
60	Derfor skal man ikke forbyde, at man har våben. <u>fordi</u> at det er jo ejeren, der bruger våbnet forkert, og derfor er det ejeren, man skal sanktionere, ikke køb og salg af våben.	V2	nej	illokutionær
64	Nu har jeg fået et deltilsagn fra ministeren, og så vil jeg gerne spørge, som jeg også har spurgt nogle af de andre om, i forhold til den del om det skal have opsættende virkning, hvis en hundeejer klager videre til domstolene, om det så ikke er rimeligt, at det får opsættende virkning, altså at man så ikke afliver hunden fra starten af. <u>Fordi</u> i det tilfælde at hundeejeren vinder, så er det faktisk ret uheldigt.	V2	nej	illokutionær
65	Og så lige en sidste ting i forhold til interneringstiden, altså den tid, som en hund kan være anbragt på en hundepension, om man ikke skal prøve at sætte en maks. grænse for det, <u>fordi</u> hvis en hund ikke er adfærdsvanskelig, når den kommer ind, så vil jeg næsten skyde på, at der er i hvert fald en god chance for, at den bliver det, hvis den står der måske op til 1 år.	V2	nej	illokutionær
68	Det er lidt, ligesom hvis man har haft indbrud i sit hus – det værste er som regel ikke de ting, der er blevet stjålet, <u>fordi</u> dem kan man som oftest få erstattet ved forsikringen, men det er det, at der er nogen, der har været tæt på dine personlige ting.	V2	nej	intentionel
71	Vi har forsøgt at formulere en adgang, som vi håber er afbalanceret, <u>fordi</u> som Liberal Alliances ordfører, hr. Ole Birk Olesen, også sagde, så løser det her ikke alle problemer.	V2	nej	intentionel
72	Det, at det i nogle tilfælde vil være en hjælp at få et nyt personnummer, det ændrer ikke på, at det er vigtigt, om man så må sige, at passe på sit personnummer og sine grundoplysninger, <u>fordi</u> gør man det, jamen så er man mere sikker, end man ellers ville være.	V2	nej	intentionel
76	Hvis man gerne vil lave et langsigtet kundeforhold, om man så ikke skulle starte det med f.eks. at bruge NemID, når man etablerer selve kundeforholdet, i stedet for bare at bede om et cpr-nummer. <u>Fordi</u> som det jo også har været fremme i debatten i dag, så er det jo ikke altid bare en løsning at få et nyt cpr-nummer, fordi hvis virksomheder stadig væk accepterer et stjålet kørekort med et gammelt cpr-nummer på, jamen så kan man sige: så er man jo sikker i den forstand, at man klart kan sige: Det er ikke mig; i hvert fald ikke længere.	V2	nej	illokutionær

77 Hvis man gerne vil lave et langsigtet kundeforhold, om man så ikke skulle starte det med f.eks. at bruge NemID, når man etablerer selve kundeforholdet, i stedet for bare at bede om et cpr-nummer. Fordi som det jo også har været fremme i debatten i dag, så er det jo ikke altid bare en løsning at få et nyt cpr-nummer, fordi hvis virksomheder stadig væk accepterer et stjålet kørekort med et gammelt cpr-nummer på, jamen så kan man sige, så er man jo sikker i den forstand, at man klart kan sige: Det er ikke mig; i hvert fald ikke længere.	V2	nej	intentionel
79 Man skal aldrig lade være med at have visioner om en bedre udvikling, fordi at nogle i en kortere periode ikke lige er med.	V3	ja	intentionel
84 Dem har vi ikke hørt meget om, hverken i denne eller foregående redegørelser. Er det, <u>fordi</u> der ikke er nogen fordele for Grønland i denne aftale alligevel?	V3	ja	intentionel
85 Man kan spørge: Hvorfor sætter Danmark ikke de samme betingelser, som Canada gør? Er det mon, <u>fordi</u> man ikke bestræber sig nok for at tale med én stemme? Er det mon, fordi man ikke er helt bevidst om, at den stemme, man taler med, først og fremmest må repræsentere de lande, som gør, at Danmark er med i Arktisk Råd?	V3	ja	intentionel
86 Man kan spørge: Hvorfor sætter Danmark ikke de samme betingelser, som Canada gør? Er det mon, fordi man ikke bestræber sig nok for at tale med én stemme? Er det mon, fordi man ikke er helt bevidst om, at den stemme, man taler med, først og fremmest må repræsentere de lande, som gør, at Danmark er med i Arktisk Råd?	V3	ja	intentionel
93 Jeg vil egentlig gerne følge lidt op på det her, som fru Doris Jakobsen også kom ind på. <u>Fordi</u> jeg efterlyser egentlig også mere transparens, altså gennemsigtighed i forhold til forholdet til USA.	V2	nej	illokutionær
99 Afslutningsvis vil jeg derfor sige, at et fortsat stærkt dansk engagement er meget vigtigt og meget rigtigt. Det er vigtigt, <u>fordi</u> lande med problemer med at overholde bl.a. menneskerettighederne ellers ville få skubbet det gode arbejde godt af banen, hvis ikke der var nogle i resten af det europæiske fællesskab, som hjælp med at sætte fokus på det.	V3	nej	intentionel
104 Det kunne det jo være ret interessant at få at vide, <u>fordi</u> det er jo sagen er jo den, at hr. Nikolaj Villumsen står bare og griber ting ud af den blå luft.	V2	nej	illokutionær
105 Jeg havde selv fornøjelsen af at være medlem af Europarådet i de år, og jeg husker, hvor ivrige Ukraine, Rusland og alle Kaukasuslandene var for at blive medlemmer, og det var de, <u>fordi</u> det var jo tegnet på, at man var blevet suveræn, man var et demokrati, man respekterede menneskerettighederne, man var et moderne samfund.	V2	nej	intentionel
106 På Balkan er det nu gået så vidt, at Bosnien-Hercegovina er gået i en sådan opløsning, at man kan sætte spørgsmålstegn ved, om de overhovedet er kvalificerede eller i stand til at overtage europarådsformandskabet i maj 2015, <u>fordi</u> man altså stadig væk ikke har sørget for, at folk har stemmeret uanset etnicitet.	V3	nej	intentionel
REFERAT 5 – 28. jan. 2014			
1 I dag er det en god dag for Radikale Venstre, jeg har glædet mig til at stå på talerstolen i dag, <u>fordi</u> vi med det her lovforslag tager endnu et opgør med den tidligere regerings ubehagelige signalpolitik på udlændinge- og integrationsområdet,	V3	nej	intentionel
2 I dag er det en god dag for Radikale Venstre, jeg har glædet mig til at stå på talerstolen i dag, fordi vi med det her lovforslag tager endnu et opgør med den tidligere regerings ubehagelige signalpolitik på udlændinge- og integrationsområdet, <u>fordi</u> når man udlover en dusør på 25.000 kr. pr. udlænding, som en kommune får, til at rejse permanent hjem, så synes vi, der er tale om ubehageligheder	V2	nej	intentionel
3 Det giver sådan set en meget god indgangsvinkel til at tale om lovforslaget her i dag, og om min og Radikale Venstres holdning til det, <u>fordi</u> det omhandler jo selve repatrieringsordningen fra 2010, en ordning, som vi tidligere har hørt at mange udlændinge har benyttet sig af, og som Dansk Flygtningehjælp også bakker op om	V2	nej	intentionel
4 Radikale Venstre kan også bakke op om den her ordning, <u>fordi</u> at ligesom vi ikke mener, at man skal presses til at forlade Danmark, og at man skal lave det her pres ud fra sådan nogle kommunebonusser, og hvad vi ellers har, så mener vi heller ikke, at økonomien skal afholde nogen fra at søge om muligheden for at vende tilbage til deres oprindelsesland	V2	nej	illokutionær
6 Jeg tror ikke, jeg på noget tidspunkt har brugt ordet imponeret, men jeg vil da godt sådan redegøre for vores forhold til standpunkter og holdninger osv., <u>fordi</u> det er jo noget, som spørgerens parti har det ret svært med	V2	nej	illokutionær
7 Så må vi jo håbe, at det er en holdning, der ligesom vedvarer, <u>fordi</u> at ja der er jo ikke nogen tvivl om, vi bakker op om det forslag, som der ligger, i hvert fald i den del 1, som jeg nævnte	V2	nej	illokutionær

9	At vi så bakker den her ordning op, <u>fordi</u> at vi egentlig ser det som en god mulighed, såfremt den ikke påduttet, men er frivillig, det kan jeg altså ikke se skulle være en radikal classic med skru	V3	nej	intentionel
10	Hvori består det »endnu«? At det er et »endnu«-opgør? <u>Fordi</u> det med frivillighed, det har altid været der, og der står intet i det her lovforslag om, at nu er det frivilligt	V2	nej	illokutionær
11	Kære hr. Tom Behnke, jeg tror, du er nødt til at se min ordførelse enten sort på hvidt eller klikke ind på Folketingets tv og se den bagefter. <u>Fordi</u> vi kan simpelt hen ikke bruge tiden herinde på at diskutere, hvad jeg har sagt, fordi jeg har det jo heroppe sort på hvidt, hvad jeg har sagt	V2	nej	illokutionær
12	Kære hr. Tom Behnke, jeg tror, du er nødt til at se min ordførelse enten sort på hvidt eller klikke ind på Folketingets tv og se den bagefter. <u>Fordi</u> vi kan simpelt hen ikke bruge tiden herinde på at diskutere, hvad jeg har sagt, <u>fordi</u> jeg har det jo heroppe sort på hvidt, hvad jeg har sagt	V2	nej	illokutionær
13	Hvis man blev væk så længe, at man ikke kunne fortryde, så kom pengene. Det er jo lidt underligt, <u>fordi</u> pengene jo sådan set havde til formål, at man skulle forsøge at etablere sig i hjemlandet, se, om man kunne få et liv til at fungere.	V3	nej	intentionel
17	Jeg tror ikke, at den her ordning vil blive misbrugt, <u>fordi</u> beløbene er stadig væk trods alt af en beskeden størrelse, så det vil være de færreste, der overhovedet vil have meget ud af tage imod ordningen	V2	nej	intentionel
19	Og det der med, at det er så ekstremt vigtigt for en rød regering at kritisere en tidligere blå regering, der siger jeg bare: Pas nu på. <u>Fordi</u> meget af det, som bliver gennemført under den ene regering, er jo noget, der bliver ført videre under den næste regering	V2	nej	illokutionær
20	I dag er en rigtig god dag, <u>fordi</u> vi i dag behandler et lovforslag, der ligner posttraumatisk stresslidelse, PTSD, med andre arbejdsskader, også selv om man først opdager symptomerne, mere end 6 måneder efter man hjemkommet.	V3	nej	intentionel
21	Og så skal jeg spørge hr. Lennart Damsbo-Andersen, hvorfor er det ikke alle mennesker, der går på arbejde, som i virkeligheden bliver omfattet af det her lovforslag. Jeg undrer mig meget, <u>fordi</u> hvorfor skal der være forskel på folk, der arbejder her i landet, og dem, der er udsendt som statsansatte i udlandet?	V2	nej	illokutionær
23	Det mener jeg også er vigtigt, <u>fordi</u> med hensyn til 6-månedersreglen er der så en ligestilling netop mellem dem, der er udsendt i krig og andet, og dem, der bliver arbejdsskadede her i Danmark	V2	nej	intentionel
24	Og så er det jo lige meget, om hr. Eigil Andersen har opfattet det rigtigt eller forkert, <u>fordi</u> det handler jo om folk, der får ptsd, og at de skal dækkes af arbejdsskadelovgivningen	V2	nej	intentionel
26	Det er også en god dag for folkestyret, <u>fordi</u> dette efter et forbilledligt samarbejde mellem veteranerne, Soldaterlegatet og andre foreninger sammen med oppositionen, bl.a. med Det Konservative Folkeparti i spidsen, lykkedes at overbevise regeringen om, at reglerne var uacceptable og skulle ændres	V3	ja	intentionel
27	Det er helt åbenlyst urimeligt, at ens lægefagligt diagnosticerede sygdom ikke anerkendes, alene <u>fordi</u> man ikke er gået til læge inden for en vis dato	V3	ja	intentionel
28	Så det undrer mig meget, at man har haft det i 10 år, uden at gøre noget ved det, og så her og nu går de ind for det. <u>Fordi</u> det er jo godt, at vi bliver klogere alle sammen, og det er også godt, I bliver klogere. <u>Fordi</u> jeg synes, det er et godt lovforslag, men som udgangspunkt synes jeg det undrer mig meget, at De Konservative har været 10 år i regering uden at gøre noget ved det.	V2	nej	illokutionær
31	Men der vil jo nok desværre fortsat også komme nye sager til, fordi vi fortsat har både mennesker, der er udsendt, men jo altså også folk, der har været udsendt i vores relative fortid, som kan nå at få alvorlige problemer også	V3	nej	intentionel
32	Og det virker måske lidt mærkeligt, at Enhedslisten er med til at lave en vedtagelse, hvis man er imod indholdet af den vedtagelse oprindeligt, fordi det er jo det, ordførelsen kommer til at sige i dag	V2	nej	illokutionær
36	Det er den her forudsætning med de 25 kr. i timen, om det er baseret på nogen forudsat timeløn, om det er baseret på mindstelønnen, man regner med kontanthjælpsmodtagere de tager, fordi det er det der med, hvad job skal kontanthjælpsmodtageren, <u>fordi</u> de kan jo ikke tage at sige, så tager vi et job til 25 kr. i timen, så får vi det hele med hjem ved siden af kontanthjælpen, det er jo ikke det, der har været tankegangen i det her	V2	nej	illokutionær
37	Og jeg går jo også ud fra, at de her 25 kr., man får mere med hjem, det er 25 kr., efter man har betalt skat, man kan få lov at få mere med hjem – eller hvad er det beregnet på? Om det er før skat? <u>Fordi</u> hvis det er før skat, så mister man jo halvdelen af dem igen i skat	V2	nej	illokutionær

38	Det handler meget om skattelettelser og om optøning og fremrykning af skattelettelser, men en af de ting, mere socialpolitiske ting inden for arbejdsmarkedspolitikken, nemlig hævelse af det her fradrag fra 15 til 25 kr., er forbigået lidt i tavshed, og det synes jeg lidt er ærgerligt. Fordi at det her viser jo, at man sagtens godt kan gennemføre reformer, lette skat på arbejde, og samtidig i samme aftale også gøre det mere fleksibelt for vores udsatte grupper på arbejdsmarkedet	V2	nej	illokutionær
41	Derfor er jeg glad for lovforslaget her, <u>fordi</u> vi med det understøtter, at overgangen fra kontanthjælp til beskæftigelse, herunder deltidsskæftigelse, bliver lidt lettere	V3	nej	intentionel
42	Det gode ved lovforslaget her er, at i fremtiden kan man beholde lidt mere, end man kan nu, eller hvad man kunne sidste år, <u>fordi</u> vi har faktisk fået ændret reglerne, sådan at det så at sige er med tilbagevirkende kraft, altså at reglerne her gælder pr. 1. januar 2014	V2	nej	intentionel
43	Det kommer an på, hvordan man prøver på at sælge lovforslaget, <u>fordi</u> hvis nu at det er beregnet sådan, at det er før skat, så skal man betale skat af de 25 kr. også, det vil sige, at så er det noget med måske en 12 kr., man har ekstra med hjem pr. time	V2	nej	illokutionær
45	Nej, Jeg fortryder ikke mine udtalelser i Berlingske Tidende, <u>fordi</u> i den diskussion forholder jeg mig ikke til, hvor mange jobcentre der skal være	V2	nej	intentionel
46	Jeg tror i øvrigt, at ganske mange danske lønmodtagere har den reisetid, uden at det er noget, man mener selv er et problem, <u>fordi</u> det at have et arbejde opfatter de fleste jo som værende vigtigere, end at der måtte være noget reisetid	V2	nej	intentionel
48	Det behøver jeg ikke at bruge meget tid på, <u>fordi</u> det er vi jo sådan set meget uenige i.	V2	nej	illokutionær
50	Men jeg vil godt sige så meget, at det er vigtigt for Socialdemokraterne, når man nu kommer ind i det her forslag, at man samarbejder på tværs af alle parter i forhold til at få den enkelte i arbejde, det gælder kommuner og jobcentre, <u>fordi</u> arbejdsmarkedet, som vi jo godt ved, netop ikke stopper ved kommunegrænsen	V3	nej	intentionel
51	Igen vil jeg sige, som også beskæftigelsesministeren sagde, at jeg selvfølgelig er meget, meget åben over for at diskutere alt. Det er jeg med alle parter, <u>fordi</u> vi skal sådan set bare have en rigtig god beskæftigelsesreform, og vi skal have rigtig mange af de her mennesker i gang	V2	nej	illokutionær
53	Så det, at man nu ønsker at komme med de her ting, der tror jeg, at Venstre er nødt til at komme med ret gode argumenter, hvorfor er det, at vi skal gøre det, og måske også nogle tal på og sige, jamen viser det, er det her virkelig en fordel, <u>fordi</u> det har jeg ikke set nogen steder	V2	nej	illokutionær
54	Langt de fleste af dem kunne arbejde i deres egen by, <u>fordi</u> det er ikke specialistarbejde, det er ganske almindeligt arbejde	V2	nej	intentionel
55	Jeg har boet i Grenaa hele mit liv stort set og har kørt 17 år til Aarhus Havn, som også var nogle lange ture, og det gjorde jeg, <u>fordi</u> dér var et arbejde, jeg kunne lide.	V2	ja	intentionel
56	Det her med jobcentrene det kan altid være et kildent spørgsmål at diskutere, <u>fordi</u> nogle synes, at der er for mange jobcentre, og andre synes, det er tilpas, og nogle ville måske godt have haft nogle flere	V2	nej	intentionel
57	Det er slet ikke jobcentrene, de er interesseret i, når det kommer til stykket. <u>Fordi</u> de stærkeste ledige, og der regner jeg akademikerne med ind i, de kommer jo nok ikke ret meget i kontakt med jobcenteret, hvis de kan undgå det	V2	nej	epistemisk
58	I Dansk Folkeparti kan vi sagtens se, at der kan ske ændringer, og det kan også være, at det egentlig bare er et mere formelt samarbejde mellem nogle jobcentre, der er vejen ud af det, frem for at nedlægge dem. <u>Fordi</u> så kan man også lige så godt diskutere, hvis man nedlægger jobcentrene, skal man også lægge nogle kommuner sammen	V2	nej	illokutionær
59	og hvis man foretager en sammenlægning af jobcentrene rundt omkring, hvor der er lange afstande, så kan det blive vanskeligt at overskue, og så mister de modelt, og så får de selvfølgelig en straf, <u>fordi</u> de ikke møder op	V3	nej	intentionel
61	Og det vil sige, man er jo nødt til at tage det indholdsmæssige med, når man vil diskutere og lave om på jobcentrene. Og ikke bare sige, skal der være færre eller flere, <u>fordi</u> så kunne man jo bare nøjes med Kochudvalgets foreløbige rapport	V2	nej	intentionel
63	Det betyder, at når ledige går ind af døren i systemet og måske har en smule selvtilid og selvbevidsthed – den, som man skal bruge, når man skal ud at sælge sig selv og finde et nyt job – så skal jeg garantere ordføreren for, at når de går ud af døren 2 år efter, har de næsten ingenting tilbage, <u>fordi</u> systemet i den grad piller al selvbevidsthed og tro på egne kræfter ud af en.	V3	nej	fysisk
65	Jeg tror også, ordføreren har lagt mærke til, at der ikke er noget kontrol her i Folketinget. Det er jo, <u>fordi</u> at frie og voksne mennesker jo helst vil styre deres egen tid og helst vil leve med et ansvar over for sit arbejde i stedet for med en kontrol	V3	ja	intentionel
67	Og så glæder jeg mig over, at Det Konservative Folkeparti også støtter det her beslutningsforslag fra Liberal Alliance og Venstre. <u>Fordi</u> det er jo ikke kun Venstre og Liberal Alliance, der anbefaler færre jobcentre	V2	nej	illokutionær

69	Så skulle man måske se, hvordan man får det til at fungere i stedet for at gå ud og sige til kommunerne, I skal afskedige de medarbejdere, I har i jobcenteret, <u>fordi</u> nu skal I lægges sammen med en masse andre.	V2	nej	intentionel
72	Det er noget af det, vi selvfølgelig er optaget af fra regeringens side, <u>fordi</u> vi ved godt, at vores arbejdsløse i det her land er meget forskellige fra hinanden	V2	nej	intentionel
74	Nej, jeg tror, at vejene skilles. <u>Fordi</u> jeg er ikke tilhænger af lange, mere abstrakte uddannelsesforløb, som ikke har et meget klart sigte hen imod, at man kan vende tilbage til arbejdsmarkedet	V2	nej	illokutionær
75	Og jeg tror, med det, spørgeren lægger op til, og som man jo godt kan have sympati for i andre sammenhænge, at der vil være en risiko for, at man i virkeligheden kommer til at skubbe nogle mennesker længere væk fra arbejdsmarkedet. <u>Fordi</u> når man er blevet ramt af arbejdsløshed i en 2-årig dagpengeperiode, så er det, man har behov for, hvis ikke man kan komme i arbejde af egen kraft, fordi konjunkturerne driller, eller fordi der måtte være andre udfordringer, det er jo at få et reelt stærkere fundament at stå på	V2	nej	intentionel
78	Det lytter jeg jo sådan set opmærksomt på, <u>fordi</u> det tror jeg faktisk er nærmest noget, vi selv har skrevet i vores beskæftigelsesudspil.	V2	nej	intentionel
79	Det lytter jeg jo sådan set opmærksomt på, <u>fordi</u> det tror jeg faktisk er nærmest noget, vi selv har skrevet i vores beskæftigelsesudspil. At der, hvor vi taler uddannelse, det er uddannelse når der er et job i den anden ende, <u>fordi</u> det groteske og det sådan set vanvittige omkring 6 ugers selvalgt, det er jo, at vi har brugt her bare alene i 2012 500 mio. kr., som jo ikke har givet afkast	V2	nej	illokutionær
81	Det er ikke sådan, at Dansk Folkeparti vil afvise, at man skal af med 6 ugers selvalgt, <u>fordi</u> vi har selv talt for, at vi gerne vil have fjernet retten til 6 ugers selvalgt.	V2	nej	intentionel
84	Jeg synes faktisk, det er rimeligt, at man diskuterer ordninger og om de skal afskaffes, hvis der ikke er noget afkast af dem, altså hvis pengene simpelt hen ikke i det her tilfælde medfører beskæftigelse, <u>fordi</u> det er sådan set det, der er meningen med ordningen	V2	nej	illokutionær
85	Det der får mig til det, det er, <u>fordi</u> det skal ikke være sådan, at der er misforståelser og det er egentlig synd for De Konservative, fordi hr. Hans Andersen sagde, at Dansk Folkeparti var med som medforlagsstiller, men det er Konservative	V2	nej	intentionel
88	Det får vi jo snart rig lejlighed til, når vi skal forhandle en samlet beskæftigelsesreform. <u>Fordi</u> når vi nu har gjort os den umage i regeringen at få lavet en udredning, når vi beder arbejdsmarkedets parter om lige nu at overveje, hvordan de ønsker en beskæftigelsesindsats, så er det jo lidt mærkeligt at vælge nogle enkelte områder ud, hvor Folketinget så træffer beslutning og dermed kortsletter den lange proces	V2	nej	illokutionær
89	Selvfølgelig er det ligesom de sidste to beslutningsforslag, at vi ikke kan støtte det, <u>fordi</u> vi jo netop afventer de her parter og så skal diskutere det.	V3	nej	intentionel
90	Men det korte af det lange det er i sidste ende, hvem skal betale, <u>fordi</u> de vil alle sammen gerne have, at det er staten, der betaler den indsats, de laver.	V2	nej	illokutionær
91	Lige nu og her kan vi ikke støtte forslaget, <u>fordi</u> vi mener også, at det skal altså ind i de store forhandlinger om, hvordan den fremtidige indsats skal være, det er dér, det hører til,	V2	nej	intentionel
92	Jeg tror, det er svært at argumentere for, at konkurrence ikke er en god idé. Det er det, også for den enkelte, både <u>fordi</u> at det altså medfører, at der kommer nye løsninger, og at det medfører, at man kan spare nogle penge.	V3	nej	intentionel
94	For det andet jamen så bliver det mere simpelt for forskere at søge penge, <u>fordi</u> når vi reducerer bureaukrati, så er det sådan set godt for både de offentlige finanser, men jo så sandelig også for de borgere og de virksomheder, som skal i kontakt med det offentlige.	V2	nej	illokutionær
99	For os at se er det rigtig vigtigt, at strategiske forskningsmidler og offentlige midler bruges til at løse samfundsmæssige problemer, til at skabe vækst, til at skabe arbejdspladser, at der er et tæt samspil mellem forskning og erhvervsliv, <u>fordi</u> det er lige præcis i spændet mellem forskning og erhvervsliv, offentlige midler og privat initiativ, at mange nye interessante løsninger kan findes	V2	nej	intentionel